

Förstudie Kustzon

Kunskapsunderlag om den
skånska kustens utmaningar,
möjligheter och värden

Förstudie kustzon

Kunskapsunderlag om riksintresse högexploaterad kust i Skåne

Projektansvariga: Camilla Anderson, Wide Persson, Anders Carlzon, Regional planering

Konsult: Vidar Glette, Hugo Rosenlund, Ida Tisell, Karin Blomsterberg, Ramboll

<https://utveckling.skane.se>

Sammanfattning

Kustzonen är en av Skånes mest värdefulla resurser, med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden. Samtidigt är den en arena för starka utvecklingsintressen, där bebyggelse, infrastruktur, turism och energiproduktion utgör växande anspråk. Kustzonen är också mycket känslig för påverkan från klimatförändringarna. För att hantera dessa utmaningar och möjliggöra en långsiktigt hållbar utveckling finns behov av regional samordning och vägledning i den fysiska planeringen.

Denna förstudie har kartlagt kommunala planeringsdokument, inklusive översiktsplaner, kust- och havsplaner samt klimatanpassningsstrategier. Analysen visar att riksintresse för högexploaterad kust ofta anses som ett statligt intresse, och att kustzonens värde för rekreation, natur- och kulturmiljö inte konkretiseras i en lokal och regional kontext i planeringen.

Under olika teman belyser rapporten de förändrade utvecklingstrenderna i kustzonen, med avstamp i tidigare samarbete mellan Länsstyrelsen i Skåne och Region Skåne inom kustzonsprojektet från 2001. Samtidigt lyfts behovet av att stärka skyddet av kustens unika ekologiska och rekreativa värden, särskilt i ljuset av klimatförändringarna och ett ökat besöksstryck.

Förstudien understryker vikten av en regional strategi för kust- och havsplanering, där Region Skåne kan spela en viktig roll i att samordna kommunernas planering och bidra till att kustzonens värden bevaras och utvecklas på ett hållbart sätt. Som en del av detta föreslås en fördjupning av kustzonsfrågorna i den kommande regionplanen, tillsammans med åtgärder för att stärka mellankommunal samverkan och skapa en mer enhetlig tillämpning av riksintresse för högexploaterad kust i Skåne.

Innehåll

INTRODUKTION	5
Bakgrund och syfte	5
Inledande workshop för att precisera uppdraget	6
FÖRUTSÄTTNINGAR	8
Historisk tillbakablick	8
Riksintresse för högexploaterad kust	10
Översyn av områden av riksintresse	14
Statlig havsplanering	15
KOMMUNAL PLANERING VID KUST OCH HAV	17
Riksintresse för högexploaterad kust i kommunal översiktsplanering	19
Särskilda fördjupningar för kust och hav	27
Mellankommunal samverkan vid kust och hav	29
Sammanfattande reflektioner	34
AKTUALISERING AV HOT OCH UTMANINGAR	36
Utmaningar i ett historiskt perspektiv	36
Nya och uppdaterade anspråk i kustzonen	37
KUSTZONEN I REGIONAL FYSISK PLANERING	58
Regionplan för Skåne 2022–2040	58
Kustzonens regionala värden	60
Behov av en regional fysisk planering i kustzonen	63
Mellankommunal samverkan i kustzonen	66
Rekommendationer för fortsatt arbete	68
Bilaga. Värdekärnor och delområden	72
Bilaga. Klimatscenarier och havsnivåer	78
Bilaga. Tätortsutveckling i kustzonen	80

Introduktion

Skånes kustzon är en av regionens mest attraktiva och värdefulla miljöer, där många intressen möts och behöver samspara inom ett begränsat område. Kusten rymmer betydande natur- och kulturvärden samtidigt som den har stor betydelse för rekreation, näringsliv och bebyggelseutveckling. Samtidigt innebär klimatförändringar, exploatering och förändrade markanvändningsbehov att kustens långsiktiga hållbarhet ställs inför nya utmaningar.

För att säkerställa att dessa värden bevaras och utvecklas omfattas stora delar av Skånes kust av riksintresse för högexploaterad kust, vilket syftar till att prioritera rekreation, friluftsliv och naturupplevelser i planeringen. Denna rapport är en del av Region Skånes strategiska planering för kustens framtida utveckling och syftar till att skapa en helhetsbild av de möjligheter och utmaningar som Skåne står inför. Genom att stärka det regionala perspektivet och analysera riksintressets tillämpning, ger rapporten vägledning för fortsatt hållbar planering och förvaltning av kustzonen.

Bakgrund och syfte

Sedan 2019 har Region Skåne ansvar för den regionala fysiska planeringen, och ett regionplaneuppdrag som innebär ett ökat fokus på strategiska frågor som påverkar länets långsiktiga utveckling. Kustzonen är av stor betydelse för Skånes attraktivitet, med ekosystemtjänster, rekreativsmöjligheter och näringar som fiske, turism och sjöfart. Samtidigt finns många motstående intressen i planeringen av kustområden.

Denna rapport syftar till att samla och analysera relevant befintlig kunskap, samt ge rekommendationer för hur kustzonen kan utvecklas på ett hållbart sätt i samverkan mellan olika aktörer. Rapportens huvudsakliga syfte är att ta fram ett planeringsunderlag för Skånes kustzon som kan integreras i den kommande regionplanen. Målet är att:

- Sammanställa och analysera befintliga underlag från kustkommuner, länsstyrelsen och andra myndigheter, inklusive översiktsplaner, havsplaner och klimatanpassningsstrategier.
- Ge en översikt av hur kustkommunerna hanterar riksintresset för högexploaterad kust och föreslå en regional tolkning av dess geografiska avgränsning.
- Identifiera relevanta planeringsaspekter såsom natur- och kulturvärden, bebyggelse, energiförsörjning och infrastruktur.
- Ge förslag på fortsatt arbete inom ramen för regionplanen, inklusive strategier för att skydda kustens värden mot effekter av klimatförändringar.
- Dra nytta av aktuell forskning inom klimat- och kustplaneringsfrågor för att stärka kunskapsunderlaget.

Inledande workshop för att precisera uppdraget

Tidigt i processen med förstudien genomfördes en workshop för att precisera uppdraget genom att, inom en ram för kustzonsplanering och riksintresse högexploaterad kust, identifiera strategiskt viktiga planeringsfrågor. Under workshopen gav de olika aktörerna sin syn på bland annat regionala värden, intressekonflikter och andra utmaningar.

På workshopen deltog representanter från olika enheter inom Region Skåne, till exempel Regional planering, Miljö och hälsa, Kulturförvaltningen, Säkerhet och beredskap samt Transport och infrastruktur. Medverkade gjorde också Visit Skåne, regionens destinationsbolag som jobbar med turismfrågor. Externa aktörer var representanter från Samhällsplanering vid Länsstyrelsen Skåne och Stiftelsen Skånska landskap som arbetar med förvaltning av friluftsområden vandringsleder.

Den första delen av workshopen fokuserade på *Strategisk planering i kustzonen* och i gruppdiskussioner lyftes och diskuterades vilka värden som är särskilt viktiga i kustzonen samt utmaningar kopplat till dessa. Nedan ges en översiktlig redovisning av det som kom upp i diskussionerna:

- Många av värdena ligger mycket havsnära längs den smala kustremsan. Det finns konkurrerande intressen mellan dessa värden och exploatering. Exploateringen är ofta kapital- och statusdriven. Kapitaldriften tränger undan "gammal" bebyggelse/semesterboenden och utarmar mindre samhällen som då bara befolkas under sommarhalvåret.
- Det är viktigt att värna strandskyddet, besöksmål och kulturhistoriska miljöer/historiska landskapet samt de dramatiska landformationerna längs kusten. Denna fråga har också en koppling till tillgänglighet, inte minst med kollektivtrafik.
- Försvarets roll och markanvändning i kustzonen är många gånger utmanande och försvårande för andra intressen, inte minst kopplat till rekreation och friluftsliv. Samtidigt är försvarets roll och ett starkt försvar en angelägenhet på nationell (och statlig) nivå.
- "I Skåne bor en stor andel nära kusten" och det finns en koncentration av både människor och värden i kustzonen. Kusten har stor betydelse för den regionala identiteten.
- Utmaningar kring naturvärden har stark koppling till vattendrag och vattenkvalitet och handlar bland annat om övergödning och översvämningar i inlandet, som påverkar vattenkvalitet vid kusten.
- Kopplingen mellan kust och inland – det finns gemensamma intressen och ömsesidigt beroende. Kustzonen är en regional fråga.
- Klimatförändringar och hur kustzonen påverkas av stigande vattennivåer – hur påverkas attraktiviteten sett ur ett perspektiv kring boende? Kusten blir också allt viktigare när temperaturer stiger och många vill vistas i närheten av vatten/havet.
- I planeringssammanhang är den regionplanen ett bra stöd för kommunerna. Kommunerna är genomförare av den fysiska planeringen och kan med regionplanen se sig själva i det större sammanhanget. Att det är många kustkommuner i Skåne är en utmaning.
- Strategierna behöver ha längre tidsperspektiv och inte bara sträcka sig över en mandatperiod.
- Det behövs fler "paket" och verktyg som hjälper kommunerna att göra smarta val.

Den andra delen av workshopen inriktades mot *riksintresse för högexploaterad kust* och frågor kopplat till avgränsning, tillämpning och utmaningar. I diskussionen lyftes bland annat följande:

- Hur riksintresset tillämpas/ används varierar över tid.
- Kommunerna skulle bli stärkta i sin planering om det fanns en tydligare riktning i regional planering. En lokal åtgärd eller ett ingrepp kan få en påverkan på helheten som den enskilda kommunen ofta missar.
- Den enskilda fastighetsägaren kan inte ta ansvar för helhetsbilden, men risk finns att kortsiktiga ekonomiska intressen dominerar om varje ingrepp ses i isolation.
- Klimatanpassning – hur vill vi att kustzonen ska utvecklas och bevaras – vilket landskap vill vi ha i framtiden? Det finns tekniska lösningar men vill vi ha en kust som i Nederländerna? Klimatanpassning som del av tätortsutvecklingen – en fråga som kommer växa med tiden.
- Länsstyrelsen kan följa upp kommunernas hantering av riksintresse för högexploaterad kust både i översiktsplaner och detaljplaner.
- Definiera värden men också prata om sårbarhet. Värdena har olika betydelse för olika personer/grupper. Befolkningen är ingen homogen grupp.
- Vilka värden behöver lyftas? Samordnande värden? Samverkande värden? Motstridiga värden? En definition av värden behöver tas fram. Kärnvärdena är det mest betydelsefulla men innebär inte att det är ok att "köra över" andra värden. Det finns god kunskap om vilka värden som finns och var men det är viktigt att kartlägga var värdena sammanfaller. Det bör göras riskkarteringar – överlagringar av värden och av risker. Visa var det höga natur- och kulturvärdena finns och göra avvägningar mot bebyggelseutveckling. Avvägningar som behöver göras på olika nivåer från nationella intressen till den enskilde fastighetsägarens.
- Fritidsliv och säsongsböende ser annorlunda ut idag än när Riksintresset infördes. Utvecklingen av fritidsboende är svårt att reglera med PBL. Idag är den största utmaningen att hålla den oexploaterade zonen fortsatt obebyggd. Det finns en utmaning i tolkningen av vad som är normal tätortsutveckling.
- Är det möjligt att samarbeta över sundet kring riksintresset samt miljö- och kulturvärden (Danmark)?

I Regionplan för Skåne 2022–2040 pekas det ut regionala värden och utmaningar. I diskussioner som hölls under workshopen framhölls att vissa av dessa värden och utmaningar är större och tydligare just relaterade till kustzonen.

Förutsättningar

Skånes kust, som omger landskapet på tre sidor, har spelat en avgörande roll genom historien och utgör en viktig del av regionens identitet och attraktionskraft. Från tidiga bosättningar till handelsplatser, fiske och senare även industrialisering, har kusten varit en central arena för mänsklig aktivitet. Idag är den skånska kusten inte bara ett attraktivt besöksmål utan ett strategiskt territorium där många olika intressen ska samsas. Här ryms både lokala, regionala och nationella värden och bekräftas av dess status som riksintresse enligt miljöbalkens 4 kapitel. Kustzonens biologiska och kulturella värden speglar dess särpräglade natur, där unika ekosystem möter långsträckt historia och mänsklig påverkan.

Framåt står Skånes kust inför stora möjligheter och utmaningar. Ett ökat behov av förnybar energi, med land- och havsbaserad vindkraft, kräver en balansering mellan energiutveckling och bevarandet av kustens ekologiska och rekreativa värden. Den växande befolkningen och ett ökande antal besökare ställer krav på hållbar planering för bostäder, infrastruktur och turism, samtidigt som klimatförändringarna leder till extremväder, erosion och stigande havsnivåer. Kustens roll som både naturresurs och rekreationsområde blir alltmer komplex, men också avgörande för Skånes framtid. Genom att integrera klimatanpassning och samverkan mellan lokala och nationella intressen kan kusten fortsätta att vara en resurs och mötesplats för kommande generationer.

Historisk tillbakablick

Skånes kustzon har genomgått stora förändringar under det senaste århundradet. Efter andra världskriget ökade fritidshusbyggelsen, samtidigt som tätorterna växte med nya bostäder, industrier och verksamheter. Under slutet av 1960-talet blev lördag en ledig dag för de flesta skolorna och arbetsplatserna. Lag om fyra veckors semester introducerades 1963 och fem veckors semester kom 1978. Arbetsveckan förkortades i omgångar, fram till lagen om 40 timmars arbetsvecka infördes 1973.

De ekonomiska framgångarna och den nya fritiden möjliggjorde både ökat friluftsliv och anskaffning av fritidshus. Utvecklingen av fritidshusområden tog fart i början av 1960-talet, en tid då många större infrastrukturprojekt i Sverige också påbörjades. Sammantaget innebar detta stora förändringar för landskapsbilden i Skånes kustzon.

I och med den *Fysiska Riksplaneringen* från 1970 identifierades flera geografiska områden i Skånes kustzon som behövde skyddas för att hushålla med natur-, jordbruks- och rekreationsområden. Kommunerna fick ansvar för att bevaka riksintressen inom sin kommun, medan länsstyrelsen skulle stödja och vägleda kommunerna i den fysiska planeringen. Planeringen betonade att de kvarvarande oexploaterade kustzonerna hade ett högt värde och borde skyddas från olämplig exploatering.

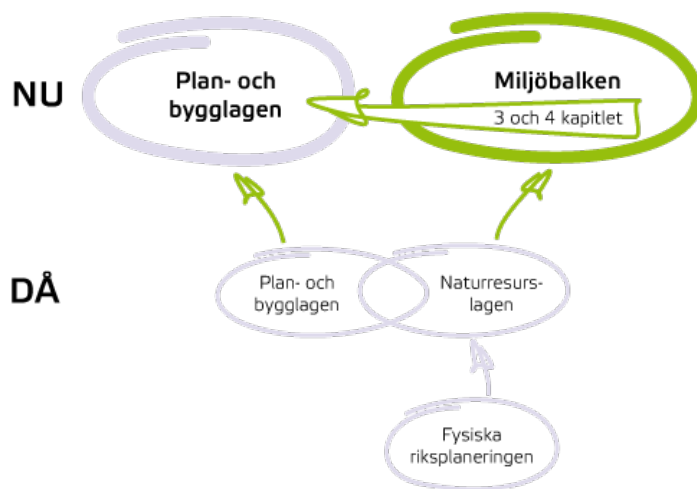
Riksintressen i den fysiska planeringen

Lagstiftningen om riksintressen, införd samtidigt som plan- och bygglagen (PBL) 1987, har en nära koppling till kommunal planering i Sverige. Ett av de grundläggande syftena med

PBL var att decentralisera ansvaret för planering och miljö till kommunerna. Därmed avskaffades statens tidigare obligatoriska prövning av kommunala planer. För att fortsatt kunna bevaka frågor av nationell betydelse tillkom lagstiftningen om riksintressen, vilket gav staten möjlighet att definiera och skydda specifika områden med viktiga värden för natur, kultur, eller andra nationella intressen (jämför prop. 1985/86:1, s. 77 och 113).

Övergången från naturresurslagen (NRL, 1987) till miljöbalken (MB, 1998) innebar en tydligare samordning och förenkling av miljölagstiftningen, där regler för hushållning med mark- och vattenresurser samt skyddet av riksintressen fördes in i ett sammanhållet ramverk. Medan NRL främst lade grunden för en översiktlig hushållning med naturresurser, innebar miljöbalkens införande en modernisering och stärkt integrering av hållbarhetsprinciper i planeringsprocessen.

1. Utvecklingen av plan- och bygglagen och miljöbalken. (Källa: Boverket)

Riksintressesystemet är uppbyggt kring ett samspel mellan stat och kommun, där staten tydliggör sina anspråk och kommunerna förhåller sig till dem i översiktsplaneringen. Bestämmelser om riksintressen finns i miljöbalken 3 och 4 kapitlet (MB, 1998:808), medan ansvarsfördelningen mellan riksintressemyndigheterna, länsstyrelserna och Boverket specificeras i hushållningsförordningen (1998:896). Dessa bestämmelser syftar till en hållbar markanvändning och långsiktigt bevarande av natur- och kulturvärden.

Även regionplaneringen kan ha betydelse för riksintressena, då en regionplan enligt 7 kap. plan- och bygglagen (PBL, 2010:900) kan bidra till en samlad hantering av mark- och vattenanvändning över kommungränser. Genom regionplanen kan regionala och statliga intressen, inklusive riksintressen, vägas samman för att skapa en mer strategisk och långsiktig planering.

När riksintressen pekas ut enligt miljöbalkens 3 kapitel blir det ett statligt anspråk, medan områden specificerade i 4 kapitlet eller i Natura 2000-registret har fastslagen riksintressestatus i lag. Områdesgränserna är inte exakta, utan kommuner och länsstyrelser förväntas arbeta tillsammans för att detaljdefiniera dem. Riksintressen i planeringen innebär därmed en balansgång mellan kommunernas behov och statens långsiktiga mål för områden med särskilda natur-, kultur-, eller samhällsvärden (Boverket, "Riksintressen i planeringen").

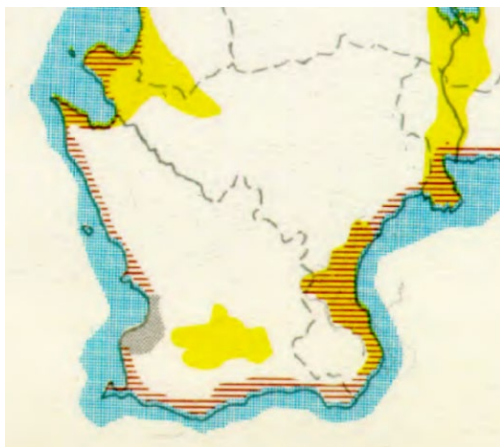
Riksintresse för högexploaterad kust

För riksintresse för högexploaterad kust (MB 4 kap. 4§) definieras avgränsningen som *"Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp"* – vilket innefattar hela kustlinjen från Lysekil i Bohuslän till östra Småland. Det finns i lagtexten inga kriterier för hur riksintresset avgränsas inåt, mot land, och inte heller utåt, mot havet.

En av målsättningarna med riksintresset är att värna allmänhetens tillgång till kustens rekreationsområden även i områden med tät befolkning och högt exploateringsstryck. För att förhindra strandzoner från att privatiseras eller blockeras av fritidsbebyggelse föreskriver lagen att *"fritidsbebyggelse får endast uppföras som kompletteringar till befintlig bebyggelse."* Undantag kan göras om särskilda skäl föreligger, till exempel för enkla fritidshus eller anläggningar som stöder friluftslivet nära större tätorter.

Kompletteringar definieras som tillskott inom existerande bebyggelsegrupper, vilket innebär att det ianspråktagna området inte nämnvärt ökar i omfattning. I praktiken innebär detta ofta förtätningar inom redan etablerade bebyggelseområden.

Särskilda skäl kan innefatta utveckling av områden för turism eller friluftsliv, såsom vandrarhem eller stugbyar för uthyrning. Ett mål är att hålla nere kostnaderna genom enklare byggnadsformer och upplåtelseformer, för att säkerställa att fler samhällsgrupper kan få tillgång till områdena. Kartan i propositionen *"Förslag till lag om hushållning med naturresurser m.m."* 1985/86:3 visar en övergripande gränsdragning för riksintresset:

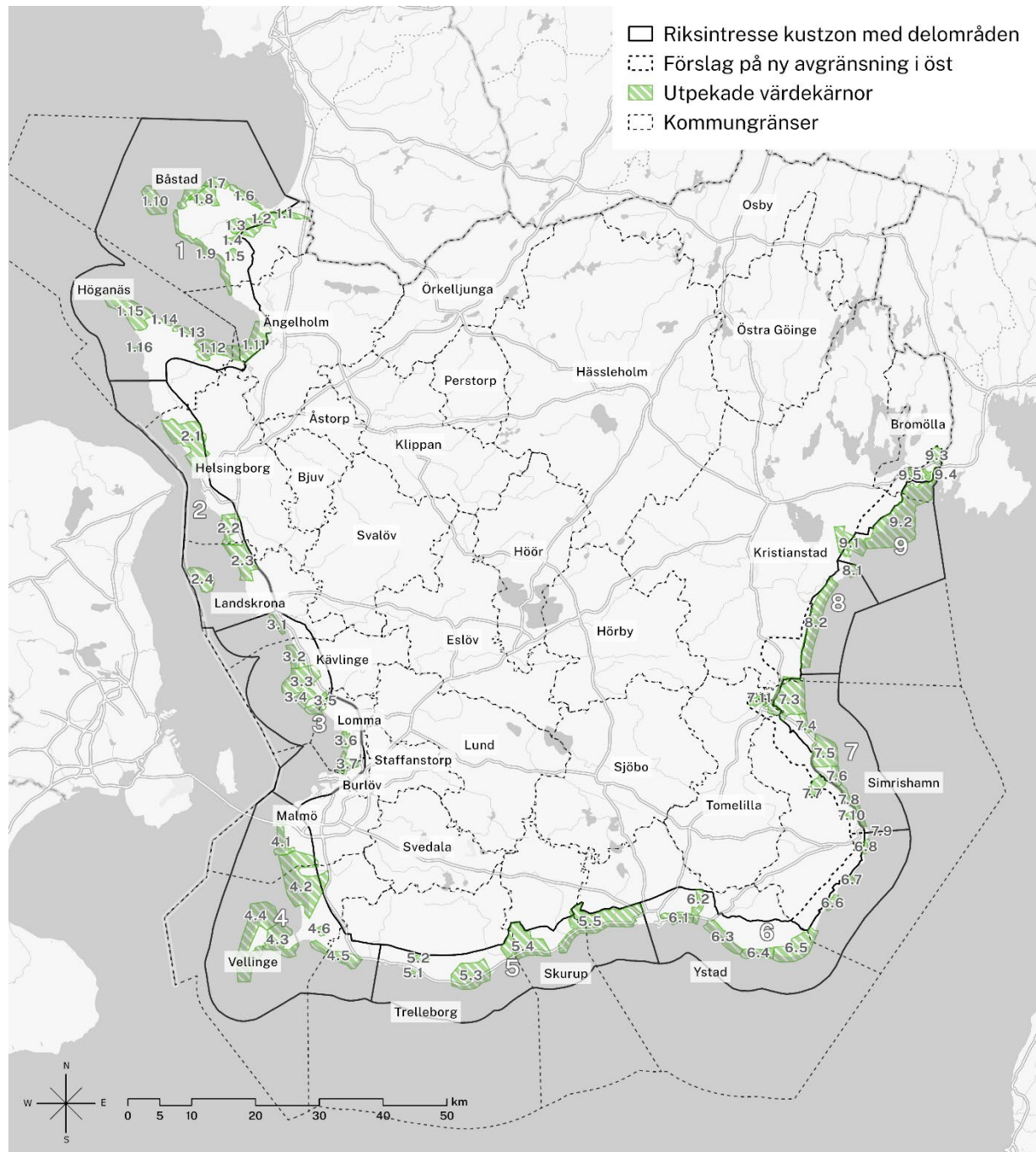
2. Avgränsning av riksintresse för kustzonen (skrafferat rött) och riksintresse för rörligt friluftsliv (gult) enligt proposition 1985/86:3.

Riksintresset innebär att exploateringsföretag och andra ingrepp inte får *"medföra att områdenas natur- och kulturvärden påtagligt skadas."* Undantag finns för utveckling av tätorter, lokalt näringsliv, totalförsvarsanläggningar, eller om det finns riksintressanta fyndigheter av ämnen och material.

Eftersom gränserna inte är fasta, är det viktigt att både länsstyrelser och kommuner samarbetar för att hitta en balans mellan skydd och utveckling i kustzonen. Riksintresseavvägningar kan även påverkas av nationella myndigheter såsom Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet, som tillsammans med Boverket har mandat att uppdatera riksintresseområdenas anspråk. Kommuner behöver också säkerställa att avgränsningen inte låser markanvändningen i ett sådant omfattning att det hämmar den lokala utvecklingen, samtidigt som syftet att skydda kustens unika värden tillgodoses.

Riksintresse för högexploaterad kust i Skånes geografi

Då riksdagen fattade beslut om riksintresset fanns den geografiska avgränsningen enbart beskriven i text med ortsnamn och/eller andra geografiskt fasta punkter, samt en grov illustration i förarbetena (prop. 1985/86:3). Länsstyrelserna har senare gjort en mer preciserad tolkning av den geografiska avgränsningen i samråd med berörda kommuner. I bilden visas också värdekärnor inom riksintresset som definierades under arbetet med rapporten "Skånes kustområden – ett nationallandskap" från 2001, samt en föreslagen ny avgränsning av riksintresset i öst framtagen inom ramen för samma projekt.

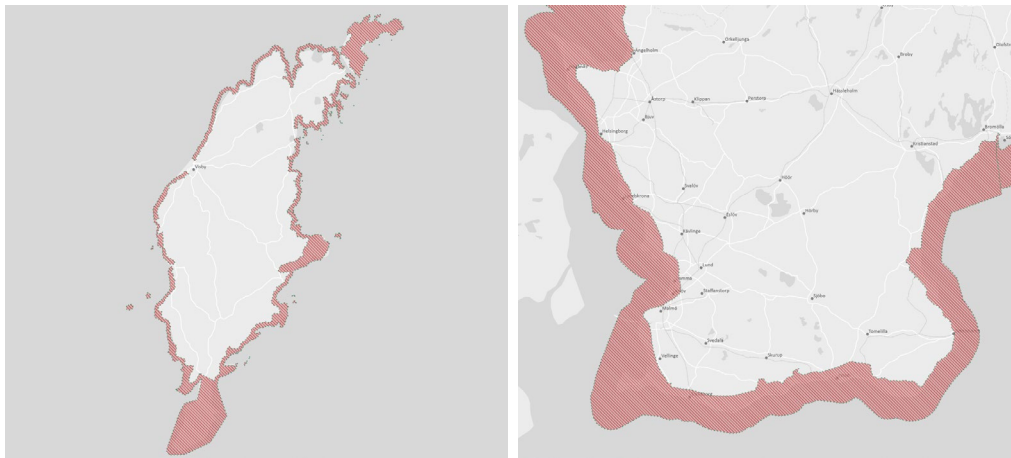
3: Kartbild över riksintresse för högexploaterad kust med nuvarande avgränsning i Skåne, indelat i delområden från kustzonsprojektet 2001. (Källa: Region Skåne, Länsstyrelsen i Skåne, skärmdigitalisering av Ramboll)

Riksintresse för högexploaterad kust har hanterats olika i Sveriges län. Variationerna kan delvis förklaras av historiska administrativa indelningar. I Skåne, tidigare uppdelat i Malmöhus och Kristianstads län, har detta lett till skillnader i avgränsningen:

- Riksintresset har i före detta Kristianstads län fått betydligt mindre geografisk utbredning jämfört med kartan i propositionen, speciellt på östkusten där kustzonen på vissa ställen bara utgör några hundra meter. Den gamla länsgränsen gick mellan Ystad och Simrishamns kommuner i sydost, vilket också markerar en övergång i avgränsningen av riksintresset till en betydligt snävare kustzon.
- För före detta Malmöhus län är gränsen ungefär densamma som i propositionen.

Skillnaden kan hänga ihop med en stark jordbrukssektor i tidigare Kristianstads län, som i denna del av Skåne har stora markanspråk i kustnära lägen. Medan utbredningen i propositionens karta var schematisk har den mer detaljerade avgränsningen av riksintresse för högexploaterad kust i Skåne i hög grad anpassats efter befintlig infrastruktur i form av vägar och järnvägar.

I en jämförelse mellan Skåne och Gotland finns stora skillnader i hur riksintresset har avgränsats. På Gotland, som både är län, region och kommun, finns en väldigt hög detaljnivå på riksintressets geografiska utbredning. Detta beror på en tydlig koppling till kommunens översiktsplanarbete. Kommunen har preciserat gränserna i nära dialog med länsstyrelsen och integrerat detta med lokala prioriteringar för att säkra både nationella och lokala värden. Avgränsningen mot havet ser också annorlunda ut, där riksintressets utbredning på Gotland nästan uteslutande omfattar kustområden på land.

4. Jämförelse mellan avgränsningen av riksintresse för högexploaterad kust för Gotland (till vänster) och Skåne (till höger). Båda kartor är i samma skala. (Källa: Boverkets kartor över riksintressen).

Det finns också exempel från andra län där kustnära tätorter undantas från riksintresset, exempelvis Sölvesborg och Karlskrona i Blekinge, Kalmar och Oskarshamn i Kalmar län, Stockholm och de inre delarna av Stockholms skärgård samt Norrtälje. Exempel från västkusten är Halmstad tätort och centrala delar av Göteborgs stad kring Göta älv. I Skåne finns inga tätortsområden som helt undantas från riksintresseavgränsningen, men en viss insnävning syns vid Malmö stad.

”Skånes kustområden – ett nationallandskap” från 2001

Kustzonsprojektet från 2001 var ett samarbete mellan Länsstyrelsen Skåne och Region Skåne där också kommunerna medverkade. Rapporten lyfter fram hur kustzonens värden kan förstås och hanteras för att stödja en hållbar utveckling. En viktig slutsats är att Skånes kustzon inte bara är värdefull för sina natur- och kulturvärden, utan också som en kritisk resurs för turism, rekreation och lokal utveckling.

Rapporten går grundligt genom de förutsättningar Skåne har haft som landskap från de första spåren av befolkning till dess moderna historia. I takt med industrialiseringen, urbanisering och ökande turism har Skånes landskap kraftigt förändrats under senaste hundra åren då fler intressen gör anspråk på samma mark. Reglering har skett genom fysisk riksplanering, naturresurslagen, miljöbalken samt plan- och bygglagen där kustzonen tidigt pekats ut som riksintresse med restriktivitet när det gäller exploatering.

Under 1990-talet var arbetet med kustzonen inom kommunernas översiktsplan enligt rapporten sparsamt. Detta berodde på att underlaget om vad riksintresset innebär och hur det kunde användas inom översiktsplaneringen bristfälligt. Rapporten har som syfte att underlätta för kommunerna.

Rapporten påpekar att bevarandet av kustens unika landskapsbild och dess öppna odlingslandskap kräver tydliga riktlinjer och en långsiktig planering. Kustens vidsträckta vyer, moränstränder och strandängar bör förbli tillgängliga och skyddas mot fragmentering och överexploatering. Ett av rapportens förslag är att Skånes kustkommuner genomför fördjupade översiktsplaner som kan säkerställa att riksintressets syften tillgodoses, samtidigt som kommunerna ges verktyg att planera för hållbar tillväxt.

Rapporten tar även upp möjligheter som kan utnyttja kustzonens värden, såsom fiske och jordbruk, där rapporten föreslår att kommuner ska ta ett större ansvar att rädda beteslandskapet och de små fiskesamhällen som ligger utmed kusten. Kustzonens goda vindförhållanden påpekas, med hänvisning till vindkraftsetableringar både i på land och till havs som påverkar landskapsbild. Gamla industrier i centrala lägen kan omvandlas till bostäder utan att påverka riksintresse för kustzonen negativt (exempelvis Bo99 och Bo01).

Samtidigt tar rapporten upp saker som hotar värdena. Sker tätortsutbyggnaderna alltför kraftigt kan det urholka värdet som finns. Även när fritidshusen omvandlas till permanentbostäder påverkar det bevarandevärden genom utbyggnad och slitage utmed kusten. Infrastruktur, elproduktion och omvandling från jordbruk till annan verksamhet (exempelvis golfbanor) påverkar Skånes kustzon och dess värden.

Rapportens syfte var att skapa en gemensam förståelse för behovet av långsiktig hushållning av kustzonens resurser, vilket kan användas som stöd och underlag i kustkommunernas fysiska planering. Många av rekommendationerna från 2001 kan anses relevanta än idag. Det gäller till exempel nedan urval:

- Att ett helhetsperspektiv på vad som är lämplig utveckling i hela det geografiska området tillämpas.
- Att alla kommuner gör en fördjupad översiktsplan för kustzonen där det är lämpligt.
- Att ett tillräckligt väl underbyggt kunskapsunderlag om natur- och kulturvärden tas fram såväl regionalt som lokalt.
- Att den detaljplanerade arealen så långt möjligt utnyttjas innan kustzonen i övrigt tas i anspråk och att en översyn av äldre detaljplaner i kustzonen genomförs.

- Att tätortsutvecklingen som regel styrs bort från kusten för att säkra så lång öppen kuststräcka som möjligt.
- Att oexploaterade områden mellan tätorter längs kusten säkerställs.
- Att anläggningar som inte kan placeras i tätort med fördel placeras utanför kustzonen.
- Att lokaliseringmöjligheter för turism- och fritidsanläggningar bör främjas utanför kustzonen och lokaliseras till tätorter eller befintliga anläggningar.
- Att ytterligare bebyggelse inom kustområdet i första hand utnyttjas för andra fritidsboendeformer än traditionell, enskilt ägd fritidsbebyggelse.
- Fritidshusområden bör så långt möjligt behållas för fritidsändamål.

Översyn av områden av riksintresse

En offentlig utredning har sett över bestämmelserna som främst rör miljöbalken 3 kapitel och dess tillämpning. Utredningens betänkande *"Planering och beslut för hållbar utveckling - Miljöbalkens hushållningsbestämmelser"*, SOU 2015:99, lämnades till regeringen i december 2015. Tidigare, i augusti 2014, lämnades delbetänkandet *"Bostadsförsörjning och riksintressen"*, SOU 2014:59. Utredningen föreslår att även miljöbalken 4 kapitel 1-4 §§ miljöbalken bör ses över när det gäller utformning och innehåll.

Regeringen gav år 2020 fem myndigheter (Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket) i uppdrag att tillsammans med Boverket som samordnande myndighet göra en översyn av sina respektive anspråk på områden av riksintresse. Syftet med översynen var en kraftig minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens samlade areella utbredning.

Följande riksintressen omfattades av översynen:

- Naturvårdsverket – områden för naturvård och för friluftslivet
- Riksantikvarieämbetet – områden för kulturmiljövård
- Tillväxtverket – områden för industriell produktion
- Energimyndigheten – områden för energiproduktion och distribution
- Trafikverket – områden för kommunikation

Uppdraget slutredovisades från Boverkets sida år 2021.¹ Arbetet med översyn av riksintresseområden inom vissa myndigheter pågår dock fortfarande, bland annat för kulturmiljövård. I Skåne finns cirka hundra utpekade områden som är av riksintresse för kulturmiljövården. Översynen drivs av länsstyrelsen, som delat in riksintresseområdena i tre geografiska arbetsetapper – skogsbygd, mellanbygd och slättbygd. Alla områden har inventerats och nya textunderlag har tagits fram med hjälp av konsulter. I slutänden skickas förslag till förändringar av motiv- och uttryckstexter till Riksantikvarieämbetet som fattar beslut. Arbetet är tänkt att avslutas under år 2025.

I en pilotstudie för två län studerade Naturvårdsverket *"möjligheten av att avstå utpekanden enligt 3 kap. 6 § MB för sådana områden som omfattas av bestämmelserna i 4 kap. MB. Naturvårdsverket anser att ett generellt avstående av dessa områden inte är möjligt."*

---

¹ <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2021/oversyn-av-kriterierna-for-och-ansprak-pa-omraden-av-riksintresse.pdf>

Statlig havsplanering

Havs- och vattenmyndigheten har som grundläggande uppdrag att bevara, restaurera och skapa ett hållbart utnyttjande av sjöar, vattendrag och fiskeresurser. Havs- och vattenmyndigheten har genom havsplanerna samlat statens samlade vägledning till myndigheter, regioner och kommuner. De första havsplanerna är från 2022 och reglerar Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet.

Efter att de ursprungliga havsplanerna antogs identifierades snabbt ett behov av att utpeka fler områden för energiutvinning till havs, främst för havsbaserad vindkraft. Energimyndigheten fick därför i uppdrag att peka ut områden där havsbaserad vindkraft kan ge ytterligare 90 terawattimmar i årlig elproduktion, med hänsyn till intressen från kulturmiljövården, naturvården, sjöfarten, totalförsvaret och yrkesfisket. Dessa nya områden inkluderades därefter i havsplanerna som var på samråd under hösten 2023 och gick på granskning i maj 2024.

Utifrån regeringens beslut att den 4 november 2024 att avslå samtliga till regeringen inkomna ansökningar för vindkraftsparker i Egentliga Östersjön, är Havs- och vattenmyndighetens samlade bedömningen att det i dagsläget saknas förutsättningar för ytterligare områden med användning energiutvinning i Egentliga Östersjön på grund av konflikt med försvarsintressen. Föreslagna områden för energiutvinning i granskningsförslaget där det saknas tillstånd för havsbaserad vindkraft har därför tagits bort i det förslag som lämnas till regeringen.² För havsplanerna utanför Skåne innebär detta att endast Lillgrund och Kriegers Flak pekas ut som aktuella områden för energiutvinning.

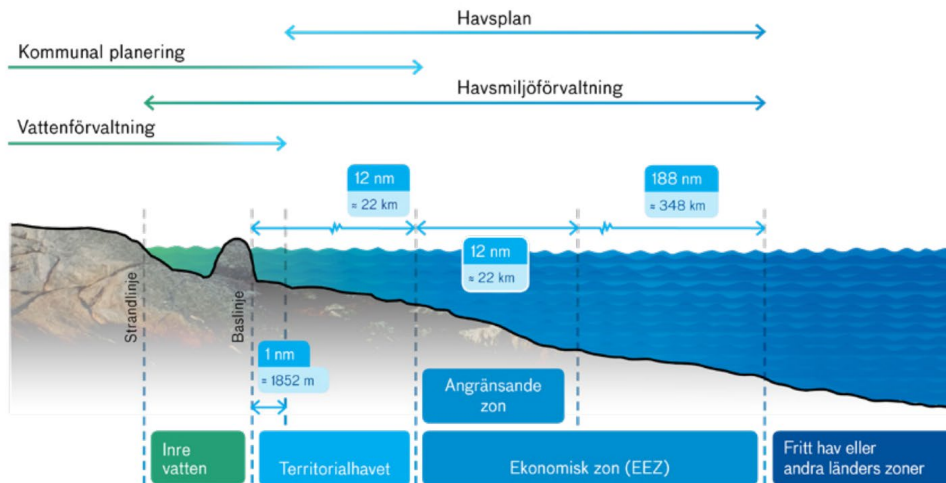
En utredning ledd av Magnus Hermansson har föreslagit ett förändrat tillståndssystem för havsbaserad vindkraft i Sverige. Förslaget innebär att regeringen anvisar områden som anses lämpliga för vindkraft, efter att ha gjort avvägningar om olika intressekonflikter, såsom miljöhänsyn, försvarsaspekter och kommunernas åsikter. Vem som sedan får tillstånd att bygga på området avgörs genom en auktion, liknande de system som används i flera grannländer. Förslaget innebär också att det kommunala vetot i dessa vattenområden skulle försvinna.

Överlapp mellan planer

Kommuner och vissa regioner har enligt plan- och bygglagen planeringsansvar för Sveriges territorium, vilket även innefattar inre vatten och territorialhav. Det innebär att det finns en överlapp mellan den nationella havsplaneringen och planeringen enligt plan- och bygglagen inom delar av territorialhavet, se Figur 5. Detta gör att havets användning regleras genom flera olika verktyg.

---

² <https://www.havochvatten.se/download/18.6ab16f9919457c0899599895/1737447278553/Sammanfattande%20yttrande%20slutlig%202025-01-20.pdf>

5. Gränser för havsplaneringsområden. Källa: Havs- och vattenmyndigheten.

Uttryck och begrepp i havsplaneringen

Begrepp	Förklaring
Strandlinje	Den linje där land möter vatten, vanligtvis den högsta punkten som vågorna når vid högvatten.
Baslinje	Den referenslinje från vilken de olika marina zonerna mäts. Baslinjen dras vanligtvis längs kustens lägsta tidvattenlinje. Denna linje varierar utmed den svenska kusten, och bör ses som oregelbunden.
Territorialhavet	Ett havsområde som sträcker sig 12 nautiska mil (22 km) från baslinjen, där Sverige har full suveränitet över vatten, botten och luftrum.
Angränsande zon	En buffertzona som sträcker sig 12 nautiska mil utanför territorialhavet (totalt 24 nautiska mil från baslinjen), där staten kan kontrollera brott mot vissa lagar.
Ekonomisk zon (EEZ)	Ett område som sträcker sig upp till 200 nautiska mil (370 km) från baslinjen, där en stat har rätt att utnyttja marina resurser, som fiske och olja.
Vattenplanering	Hantering och planering av insjöar, floder och kustvatten inom ett land för att uppnå en hållbar användning av vattenresurser.
Kommunal planering	Lokal planering av områden nära kusten, till exempel markanvändning och bebyggelse, som påverkar hav och kust.
Havsmiljöförvaltning	Planering och åtgärder för att skydda och förbättra havets miljö och dess ekosystem, inklusive biologisk mångfald och resurshantering.
Havsplan	En övergripande strategisk plan för användning av havsområden, inklusive samordning av olika intressen som fiske, sjöfart, energiutvinning och miljöskydd.

Kommunal planering vid kust och hav

En genomlysning har gjorts av översiktsplaner och andra planeringsunderlag från de 16 kustkommunerna i Skåne. 13 av kommunerna berörs av statliga havsplaner. I detta kapitel redovisas först en sammanställning av hur kommunerna hanterar riksintresset för högexploaterad kust i sina översiktsplaner. Sammanställningen tar också hänsyn till länsstyrelsens granskningsyttrande till gällande översiktsplan.

Senare i kapitlet finns en genomgång av specifika planeringsunderlag kopplat till kommunernas kust- och havsområden där dessa identifierats. Det kan handla om fördjupningar och ändringar till översiktsplanen, mellankommunala handlingar eller andra typer av kunskapsunderlag.

I tabellen nedan listas kommuner som omfattas av studien. För att förenkla kommer efterledet "kommun" inte att användas i efterföljande text. I stället omnämns kommunerna som "Bromölla", "Burlöv", "Båstad" och så vidare. Handlar beskrivningen om tätorterna med samma namn kommer detta att preciseras.

Kommun	Överlapp med statlig havsplanering	Status för översiktsplan
Bromölla	Nej, endast kommunalt vatten	Antagen 2014
Burlöv	Nej, endast kommunalt vatten	Antagen 2014. Arbete med ny ÖP pågår
Båstad	Ja, 46 procent av kommunalt vatten	Antagen 2020
Helsingborg	Ja, 35 procent av kommunalt vatten	Antagen 2021
Höganäs	Ja, 65 procent av kommunalt vatten	Antagen 2019
Kristianstad	Ja, 70 procent av kommunalt vatten	Antagen 2021
Kävlinge	Ja, 73 procent av kommunalt vatten	Antagen 2022
Landskrona	Ja, 49 procent av kommunalt vatten	Antagen 2016
Lomma	Ja, 39 procent av kommunalt vatten	Antagen 2020
Malmö	Ja, 65 procent av kommunalt vatten	Antagen 2023
Simrishamn	Ja, 89 procent av kommunalt vatten	Antagen 2015, vann laga kraft 2017
Skurup	Ja, 92 procent av kommunalt vatten	Antagen 2022
Trelleborg	Ja, 92 procent av kommunalt vatten	Antagen 2018. Arbete med ny ÖP pågår
Vellinge	Ja, 73 procent av kommunalt vatten	Antagen 2010. Arbete med ny ÖP planeras
Ystad	Ja, 91 procent av kommunalt vatten	Antagen 2021, vann laga kraft 2022
Ängelholm	Nej, endast kommunalt vatten	Antagen 2017. Arbete med ny ÖP pågår

Begreppet "Riksintresse Kustzon" har gradvis ersätts av begreppet "Riksintresse högexploaterad kust", men båda begreppen lever kvar i kommunala planeringsdokument. Användningen av Riksintresse Kustzon kan möjligtvis förklaras med att det är ett kortare och enklare begrepp. Eftersom det är långt från Skåne till närmaste område som pekas ut som "Riksintresse Obruten kust" undviks risk för sammanblandning.

I genomlysningen av kommunala planeringsdokument har innehållsförteckningar varit vägledande för att i första hand hitta kapitel och delar där riksintressen beskrivs. Utöver detta har vissa söktermer använts för att identifiera hänvisningar till riksintresset i andra delar av dokumentet. I tabellen nedan sammanställs de teman som studerats och vilka söktermer som använts för varje tema.

Tema	Söktermer	Kommentar
Riksintresse för högexploaterad kust	*kustzon*; *högexploaterad*	Beskrivning av riksintresset. Fångar också upp beskrivningar av föreslagna utvecklingsområden och vilka intressen som berörs.
Kustens betydelse för kommunens attraktivitet	*kust*	Bredare sökning för att fånga upp ytterligare hänvisningar, exempelvis kopplat till turism, friluftsliv, transport, kulturmiljövård eller naturvård.
Havsplanering	*havsplan*	Förhållningssätt till statlig havsplan. Också indikation på hantering av havsytan inom den egna kommunen.
Energiproduktion vid kust och till havs	*vindkraft*; *solkraft*; *solenergi*; *solcell*	Ställningstaganden och utpekade områden kopplat till havsbaserad vindkraft samt solenergi vid kusten.
Försvarsintressen	*försvar*; *militär*	För många av kustkommunerna finns utpekade områden just i kustzonen. Alla anspråk pekas inte ut geografiskt.
Klimatrisk och klimatanpassning	*klimat*; *RCP*; *havsnivå*	De flesta utmaningar berör kustzonen (havsnivåhöjning, erosion, översvämning).
Mellankommunalt samarbete	*mellankommunal*; *samarbete*; *samverkan*	Hänvisning till befintliga samarbeten med koppling till kust och hav eller områden med behov av ökad samverkan/dialog.

Genomgången av kommunala planer har också tittat på hänvisningar till kustzonsprojektet från 2001 och rapporten "Skånes kustområde – ett nationallandskap". Dessa har i första hand identifierats kopplat till beskrivningar av riksintresse för högexploaterad kust.

Länsstyrelsens granskningsyttrande är i många fall integrerat i översiktsplanen. Statliga synpunkter på den kommunala planeringen inom riksintresse för högexploaterad kust fångas där upp av ovan nämnda söktermer kopplat till riksintresset. I några fall finns dock länsstyrelsens yttrande i separata dokument. Dessa har då genomgått en motsvarande sökning på termerna *kustzon* och *högexploaterad* samt *kust* och *klimat* för att fånga upp synpunkter på kommunens hantering av riksintresse för högexploaterad kust och andra anspråk i kustzonen.

Riksintresse för högexploaterad kust i kommunal översiktsplanering

På följande sidor sammanfattas analysen av kommunala planeringsdokument med beskrivande rubriker som fångar upp återkommande frågor och teman, med hänvisning till konkreta kommuner för att exemplifiera. Analysen är inte menad att vara utpekande eller kritisera kommunernas planering. Genomgången visar snarare att det finns en otydlighet kopplat till riksintresse för högexploaterad kust, både när det gäller syfte, juridisk status och tillämpning av undantag, som gör det nödvändigt att diskutera vilka grepp som kan tas på regional nivå för att bidra till samsyn och gemensam hantering.

1. Kommunerna redovisar riksintresse för högexploaterad kust i sina översiktsplaner, men i varierande omfattning och detalj

Beskrivningarna kan variera från en kort standardbeskrivning på ett stycke till en mer ingående beskrivning av riksintressets bakgrund och syfte. Det varierar också i vilken grad kommunerna beskriver egna ställningstaganden. I ett fall hänvisas till pågående översyn av riksintresset, men detta beror sannolikt på en feltolkning (översyn har genomförts – och pågår till viss grad fortfarande – av utvalda riksintressen enligt miljöbalkens 3 kapitel, men inte av riksintresse för högexploaterad kust eller andra intressen utpekade i miljöbalkens 4 kapitel).

Redovisningarna av riksintresse för högexploaterad kust i kartor ackompanjeras ibland av en skrivelse om att avgränsningen inte är exakt och att värden inte nödvändigtvis är begränsade till det utpekade geografiska området. Eftersom kartbilden i sig själv inte berättar så mycket finns flera exempel där riksintresse för högexploaterad kust visas i en samlad karta tillsammans med andra intressen, och då med en tendens att hamna längst ner i lagerlistan (något som gör avgränsningen svår att utläsa).

2. Det finns hänvisningar till vilka värden riksintresset syftar till att skydda, men hotet i form av fritidshusbebyggelse upplevs inte lika aktuellt

Flera kommuner nämner riksintressets övergripande syfte, att skydda de samlade natur- och kulturvärdena i kustzonen och undvika en utveckling som innebär påtaglig skada på dessa värden. En konkret hänvisning till begränsningar för fritidsbebyggelse finns dock bara i ett fåtal kommuner (Kristianstad, Lomma, Simrishamn). Avsaknaden av fler konkreta hänvisningar till fritidshus, även om detta utgör kärnan i riksintressebestämmelsen, indikerar att frågan har en annan aktualitet i dag än vid riksintressets uppkomst på 1980-talet. Vissa kommuner (Lomma och Ystad) specificerar uttryckligen att ingen ny fritidshusbebyggelse planeras. Det är sannolikt också fallet i andra kommuner, även om det kan vara svårt för kommunen att styra den slutliga användningen.

3. Riksintresse för högexploaterad kust verkar inte anses innebära större begränsningar för fysisk planering

Att riksintresse för högexploaterad kust inte beskrivs mer ingående, eller sätts i relation till andra utpekade värden i kustzonen, kan bero på att kommunerna verkar se det som ett ganska tillåtande riksintresse. Till skillnad från många andra intressen som undantas från ingrepp och ändrad markanvändning så gör de flesta kommuner undantag för riksintresse för högexploaterad kust med hänvisning till miljöbalken 4 kapitel 1§. Riksintresset utgör enligt denna paragraf *"inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret."*

Det pekas på att riksintresset även är ganska tillåtande när det gäller etablering av ny fritidsbebyggelse (stugbyar, vandrarhem, enkla campingstugor) *"beroende på att inte minst uthyrning anges som giltigt särskilt skäl om syftet är att utveckla områdets attraktivitet för turism och friluftsliv."* (Vellinge).

4. Undantaget för tätortsutveckling tillämpas i nästan alla kommuner, medan undantag för att utveckling av lokalt näringsliv åberopas mer sällan

I de flesta översiktsplanerna är vägen kort från att riksintresse för högexploaterad kust presenteras till att hänvisningen till undantagsbestämmelserna dyker upp.

Det varierar hur kommunerna beskriver den föreslagna utvecklingens påverkan på riksintresset i relation till undantaget. I vissa fall används inställningen att eftersom undantaget är tydligt definierat så innebär planförslaget ingen negativ påverkan på riksintressets värden (Helsingborg, Skurup). Andra kommuner indikerar att föreslagen exploatering i översiktsplanen innebär risk för negativ påverkan på riksintresset och föreslår möjliga anpassningar eller kompensationsåtgärder för att minimera detta (Höganäs).

Länsstyrelsen återkommer i flera granskningsyttranden till att kommunerna för lättvindigt hänvisar till undantagsregeln. I många fall handlar det om att kommunerna verkar ta det för givet att tätortsnära utveckling utgör ett undantag och inte tydligt hänvisar till bestämmelserna i miljöbalken 4 kapitel 1§ (Trelleborg, Båstad, Höganäs), med en motivering till varför undantaget kan tillämpas.

Hänvisning till undantag för utveckling av lokalt näringsliv används betydligt mer sällan. Det beror sannolikt på att många typer av verksamhetsutveckling anses utgöra ett större hot mot andra värden i kustzonen jämfört med bebyggelseutveckling, samt att det är enklare att styra dessa etableringar mot andra lägen i inlandet (där det finns bättre infrastrukturförbindelser).

5. Det finns otydlighet kring begrepp kopplat till undantagsregeln och hur dessa ska tolkas. Kommuner och länsstyrelse har inte samma bild

Flera kommuner beskriver svårigheter med att definiera vad som definieras som en tätort enligt undantagsregeln i miljöbalken 4 kapitel 1§. *"Vad som menas med en tätort enligt undantagsregeln är inte definierat och det är därför svårt att bedöma när undantaget kan tillämpas. Statistiskt betyder tätort enligt SCB en sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare. Kommunens uppfattning är att större orter, som inte endast är en boendeort utan även har service och grundläggande samhällsfunktioner, kan anses vara en tätort. [...] Kommunen anser att undantag från bestämmelserna för riksintresset kan tillämpas för samtliga områden eftersom de tillhör en tätort."* Helsingborg hänvisar också till SCB:s kartlager för att definiera vad som utgör en tätort, kopplat till undantagsregeln.

Vad som definieras som tätortsutveckling i förarbetena till Naturresurslagen (NRL 1987) är *"förändringar av bebyggelse och anläggningar som behövs med hänsyn till en normal befolkningsutveckling, förändringar i bostadsstandarden, behovet av trafikleder, grönområden, service och sysselsättning."* Länsstyrelsen hänvisar bland annat till detta i sina granskningsyttranden och konstaterar att *"SCB:s tätortsdefinition inte har något krav på samhällsservice. Det innebär att de samhällen som är tätorter i SCB:s statistik inte nödvändigtvis är tätorter i den betydelse som används inom fysisk planering."* Det hänvisas till konkreta orter där det exempelvis saknas skola och mataffär, och som därför inte definieras som *"riktiga"* tätorter.

Det finns också viss otydlighet kring skrivelsen *"befintliga tätorter"* som kan spåras tillbaka till Naturresurslagen från 1987, och frågor kring om undantaget då avser orter som räknades som tätorter vid denna tidpunkt eller om det också inkluderar nya tätorter som tillkommit senare.

Slutligen framför länsstyrelsen följande punkt som indikerar att viss utbyggnad fortfarande kan vara möjlig inom orter som inte uppfyller tätortsdefinitionen, men att det ställer högre krav på anpassning och andra åtgärder för att säkerställa riksintressets värden: *"Där undantagsregeln för tätortsutveckling inte är tillämplig måste kommunen visa att föreslagen utbyggnad inte riskerar att påtagligt skada de samlade natur- och kulturvärdena inom kustlandskapet."*

6. Länsstyrelsen ifrågasätter utpekade områden för tätortsutveckling i kustzonen utifrån storlek och placering

Ytterligare en aspekt där länsstyrelsen efterfrågar tydligare underlag från kommunernas sida handlar om den första delen av uttrycket *"naturlig tätortsutveckling"* – alltså en redovisning av en förväntad naturlig befolkningstillväxt och vilka utbyggnadsvolymer och satsningar som krävs för att fylla detta behov. I flera fall ifrågasätts prognoserna för befolkningsutvecklingen och ett tydligare mellankommunalt/regionalt perspektiv på tillväxten. I vissa exempel ifrågasätts storleken på utpekade verksamhetsområden, men dessa lokaliseras nästan uteslutande till utanför kustzonen.

Det finns också exempel där länsstyrelsen ifrågasätter om föreslagen tätortsutveckling i kustzonen kunde ha ersatts av motsvarande ytor i andra delar av kommunen, exempelvis i Kävlinge: *"Länsstyrelsen bedömer att kommunens bostadsbehov ryms genom förtätning och i goda kollekttrafiklägen och att jordbruksmark och områden inom riksintresse för högexploaterad kust inte skulle behöva tas i anspråk i den omfattning som ÖP [...] föreslår."*

7. Det finns tendenser till att riksintresset "reduceras" till att handla om allmänhetens tillgänglighet till kusten

Intentionen att främja allmänhetens tillgång till kusten och möjlighet till sammanhängande rörelse längs kusten är god, men det är inte det primära syftet med riksintresse för högexploaterad kust. Dessutom finns andra områdesskydd som bidrar till att säkerställa detta intresse – både strandskydd och områden av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Riksintresse för högexploaterad kust har ett bredare syfte, som inte i tillräcklig grad tillvaratas genom att den fysiska planeringen lämnar en remsa för gående och cyklisterna längs kustlinjen.

I Helsingborgs översiktsplan står *"Det är angeläget att de obebyggda delarna av kustzonen bevaras med hänsyn till dess natur- och kulturmiljövärden. [...] Det ska läggas stor vikt vid att bevara allmänhetens tillgänglighet till strandområdena i kustzonen."* Det finns ingen motsägelse i dessa två ambitioner, men en risk för skada på riksintresse för högexploaterad kust kan finnas om bevarande av allmänhetens tillgänglighet till kusten ses som en tillräcklig kompensation för tätortsutveckling. En tätortsutveckling som tar ny mark i anspråk och på andra sätt påverkar natur- och kulturmiljövärden i kustzonen.

En liknande skrivelse finns också i Trelleborgs översiktsplan: *"Detta riksintresse [högexploaterad kust] utgör en sammanlagring av ett flertal intressen och syftar till att ny bebyggelse inom kustzonen ska prövas restriktivt så att allmänhetens tillgång till och tillgänglighet till strandområdena inte påverkas negativt."* Landskrona skriver *"Framtida tillkommande bebyggelse ska anpassas så att tillgängligheten till kustzonen inte försvåras"* men lägger samtidigt till *"och inte heller så att de utpekade naturvärdena i denna zon skadas."*

8. Det hänvisas fortfarande till det gemensamma kustzonsprojektet med Region Skåne, länsstyrelsen och kommunal medverkan från 2001

Att hänvisningar fortfarande görs till kustzonsutredningen från 2001, nästan 25 år senare, kan ses som ett positivt betyg för det arbete som gjordes. Det indikerar också nyttan av att ha ett gemensamt mellankommunalt kunskapsunderlag som stöd för planering i kustzonen. Samtidigt finns det få tecken till uppföljning av rekommendationerna eller aktualisering av innehållet i rapporten från 2001, varken på regional eller kommunal nivå.

Bromölla hänvisar till rapporten för värdebeskrivningar av kustområdet och har landat i en inriktning för att gynna riksintresset, bland annat genom att *"ingen ny bebyggelse bör tillkomma [i kustzonen], att hävden bör säkerställas, mänskliga*

aktiviteter kanaliseras och känsliga områden skyddas från stigande havsnivåer. [...] Kommunen vill på sikt säkerställa riksintresset för kustzonen genom gemensam planering i regionen för mark- och vattenanvändningen längs kusten."

Det finns även hänvisningar till rapportens utpekade värdekärnor, där Båstad illustrerar dessa i en karta som fördjupning av värden inom riksintresse för högexploaterad kust. Behovet av en fördjupning och konkretisering av riksintressets värden är förståeligt för en kommun där en stor del av landytan pekats ut (nästan två tredjedelar). I översiktsplanen står att *"kommunen anser att det främst är värdekärnorna [...] som ska beaktas då riksintressets värden är som högst och mest koncentrerade inom dessa områden."* Skrivelsen illustrerar att utpekandet av värdekärnor innebär en risk att den fysiska planeringen missar viktiga kopplingar och samband mellan områden. Det finns också en risk för skada på värdekärnor och andra värden inom riksintresse för högexploaterad kust vid ändringar i mark- och vattenanvändningen utanför utpekade områden, exempelvis i form av buller, luftförorening, visuell påverkan, brutna ekologiska samband eller ökat slitage.

9. Trots försök på översyn av riksintressets avgränsning på kommunal och övergripande nivå har detta inte blivit av

Boverket om riksintresse för högexploaterad kust: "I lagen avgränsades de aktuella områdena tämligen grovt med hjälp av ortnamn och geografiska namn. I en bilaga till propositionen som föregick lagen om hushållning med naturresurser m.m. redovisas också områdena översiktligt på en schematisk Sverigekarta. Tanken var att den närmare avgränsningen skulle ske i den kommunala översiktsplaneringen i en dialog mellan kommunerna och länsstyrelserna. Det är i det sammanhanget som det är möjligt att bestämma mera preciserade gränser utifrån de lokala förutsättningarna och bestämmelsernas syfte. (jfr. prop 1985/86:3 sid. 112f. och 82)"

I rapporten *"Skånes kustområden – ett nationallandskap"* står följande om utbredningen av riksintresse för högexploaterad kust: *"Avgränsningen i f.d. Kristianstads län ger i flera avseenden ingen rättvis bild av kustzonens omfattning och visuell kontakt med havet och bör ses över. På någon sträcka längs Skånes kustzon kan det också finnas skäl att minska riksintressets omfattning. Det finns således behov att i en dialog med kommunerna diskutera en revidering av avgränsningen i syfte att få en enhetlig avgränsning av hela Skånes kustzon. Länsstyrelsen avser att i särskild ordning ta upp frågan om riksintressets avgränsning med berörda kommuner."*

Arbetet med förstudien har inte identifierat tecken på ytterligare uppföljning av utbredningen av riksintresse för högexploaterad kust i Skåne på övergripande nivå, men riksintressets avgränsning mot inlandet diskuteras i kommunal planering, exempelvis i Skurup och Ystad. Skurups översiktsplan ifrågasätter varför områden så långt som 3-4 kilometer från kusten anses som en del av riksintresset, och föreslår att endast områden söder om landsvägen längs kusten (väg 9) undantas från ny bebyggelse. Denna utbredning anses av länsstyrelsen som för snäv för att säkerställa riksintressets värden, och tolkas sannolikt inte som ett reellt inspel i frågan om avgränsning. Exemplet från Ystad med förslag till ny riksintresseavgränsning beskrivs i en egen faktaruta nedan.

Exempel från kommunal planering

I detta stycke finns en sammanfattning av särskilt intressanta exempel på hur kommunerna har närmat sig riksintresset i sina planeringsdokument. De flesta har nämnts redan, men samlas här med mer detaljerade beskrivningar.

Respekt kustzon - Lomma

I syfte att skydda värdena inom riksintresse för högexploaterad kust har Lomma pekat ut ett område "Respekt kustzon" för att hantera framtida exploateringar, landskapsförändringar, slitage och störningar samt buller.

Respekt kustzon utgörs av områden som inte är detaljplanlagda och är belägna inom:

- 500 meter in från nuvarande kustlinje, vilket motsvarar Lommabuktens erosionspåverkade område längs hela kusten som inte kan skyddas med allmänna medel.
- Dessutom strandskyddets område i kommunen.
- Dessutom områden som understiger tre meter över havet.

Särskilda regler behöver appliceras inom denna zon för att säkra både allmänna och enskilda intressen.

- I zonen som omfattas av Respekt kustzon ska inga nya bostadsbyggnader eller samhällsviktig funktion utöver nödvändiga skyddsanläggningar tillkomma. Inte heller ska utveckling av nya bostäder ur annan bebyggelse tillåtas.

Denna avgränsning av mark som är olämplig att bebygga kopplat till framtida klimatförändringar sammanfaller väl med värdena i riksintresse kustzon. Ett utpekande av "Respekt kustzon" innebär att utvidgning av befintliga tätorter sker i riktning in mot landet så att ytan av oexploaterad kust förblir oförändrad. Ytterligare en viktig aspekt är att de öppna partierna mellan tätorterna värnas.

Utöver utpekandet av "Respekt kustzon" används kommunens planstrategi och plankarta för att peka ut områden som är lämpliga att bebygga. Dessa områden är belägna i kollektivtrafknära lägen där det är möjligt att bygga tätt i direkt anslutning till tätort. Kommunen har omfattande lokala naturmiljö-, kustzons- och kulturmiljöprogram för att säkerställa att det finns goda underlag för beslut som rör planering och myndighetsbeslut enligt plan- och bygglagen och miljöbalken.

Att området är utpekade som "Respekt kustzon" innebär inte ett hinder för utveckling av natur- och kulturmiljövärden. Det står inte heller i vägen för en utveckling inom friluftsliv och turism.

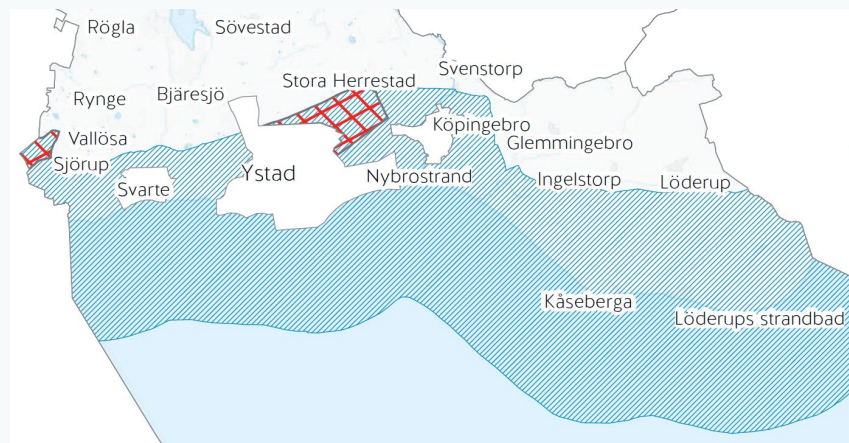

Landskapsanalys för kustzonen och dialog kring riksintressets avgränsning - Ystad

Kommunen har utrett kustzonen (bland annat genom en landskapsanalys) för att klargöra värden och kvaliteter inom riksintresse för högexploaterad kust i Ystads kommun. Analysen ska bidra till bättre platsanpassad lokalisering av bebyggelse och anläggningar och främja hållbara lösningar.

Nästa steg är att studera riksintressets geografiska avgränsning. Kommunen anser att vissa områden, som sydväst om Vallösa och norr om Ystad mot Stora Herrestad, är för omfattande och behöver ses över. Exempelvis föreslår kommunen att länsväg 739 används som gräns vid Vallösa och att utvecklingen mot Stora Herrestad kan fortsätta utan att hindras av riksintresset. Enligt lagtexten ska riksintresse för högexploaterad kust inte begränsa utveckling av tätorter eller näringsliv.

Länsstyrelsen har avvisat kommunens förslag med hänvisning till att ändringarna inte är tillräckligt tydligt motiverade.

Karta från Ystads översiktsplan som illustrerar de områden kommunen föreslår att undanta från riksintresse för högexploaterad kust

Skyddsvallen i Vellinge

Under 2024 inledde Vellinge kommun arbetet med att bygga en skyddsvall för att skydda de sydvästra delarna, Falsterbonäset, från stigande havsnivåer och stormfloder. Skyddsvallen planeras stå klar kring år 2031, byggs i fyra etapper och kommer bestå av ett inre och yttre skydd. Vallen kommer totalt bli cirka 21 km där stora delar kommer bli naturbaserad med ett ytskikt av vegetation som redan finns i området. Tillfälliga skydd kommer att byggas upp med kort varsel på tre platser när prognosen pekar på en annalkande stormflod. Skyddsvallen är Vellinge kommuns projekt men finansieras delvis genom bidrag från MSB och EU. Bidraget från EU kommer via LIFE-fonden som medfinansierar projekt som arbetar med att förbättra den biologiska mångfalden.

Gröna pauser – Simrishamn (2015)

Bebyggelsestrategin kopplat till kommunens översiktsplan pekar ut "gröna pauser" mellan kustbyarna. Dessa är tänkta att dels säkerställa tillgängligheten för allmänheten till kustzonen, dels ge möjlighet för friluftslivets fortsatta utveckling längs hela kuststräckan. I de gröna pauserna tillämpas en restriktiv hållning mot exploatering.

För de gröna pauserna ska särskilda skäl finnas för ny bebyggelse. Särskilda skäl i pauserna avser anläggningar som gynnar turism och rörligt friluftsliv som cykelvägar, p-platser och servicebyggnader och ska prövas utifrån deras påverkan på helhetsupplevelsen.

Kommunen har i översiktsplanens strategier även tagit ställning till att exempelvis:

- *"Ny bebyggelse ska lokaliseras till befintliga orter i enlighet med bebyggelsestrategikartan för att uppfylla de överordnade målen hållbarhet och långsiktigt hållbar kommunal service och ekonomi"*
- *"Kommunen är restriktiv framförallt mot ingrepp på odlingsmark, skogsmark och ängs- och betesmark"*
- *"ny bebyggelse inom dikningsföretag, båtnadsområden och vattenskyddsområden inte bör tillåtas"*
- *"Jordbruksmark får tas i anspråk endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen. Nybyggnation som avser näringsverksamhet, landsbygdsutveckling och besöksnäringen prövas för varje tillfälle"*
- *"Skogsområden som är särskilt värdefulla för den biologiska mångfalden eller viktiga som spridningskorridorer och genetiskt utbyte mellan delpopulationer bör skyddas mot exploatering"*
- *"Större sammanhängande lövskogsområden bör inte byggas"*

Dessa ställningstaganden anser länsstyrelsen är föredömliga och visar på en inriktning mot en hållbar utveckling. "Länsstyrelsen anser att översiktsplanens ställningstagande för kustzonens åtta stycken "gröna pauser" säkerställer riksintresse kustzon enligt 4 kapitlet Miljöbalken på ett bra sätt, då det inom dessa områden är mycket värdefullt att ingen ny bebyggelse får tillkomma. Länsstyrelsen erinrar att riksintresse för kustzon ska beaktas för hela kuststräckan och inte enbart inom pauserna. Det är viktigt att detta belyses på ett relevant sätt vid efterföljande prövning."

Särskilda fördjupningar för kust och hav

Tidigare behandlades havsytan ofta som en odelad yta utan utpekade hänsyn eller intressen, men med den statliga havsplaneringen har detta förändrats. Genom de nationella havsplanerna har kommunerna fått ökad medvetenhet om de många och ibland konkurrerande anspråken på havsområden, såsom sjöfart, fiske, energiutvinning och miljövård. Det har också lett till ett större fokus på fysisk planering i kust- och havszonen. I många fall har det dessutom lett mellankommunala samarbeten, både för att hantera intressen och anspråk som sträcker sig över gränserna och för att tillsammans bygga kunskap inom ett nytt fält. Nedan finns en beskrivning av de skånska kustkommunernas fysiska planering för kust- och havsområdet.

Kommun	Status, planeringsunderlag för kust och hav
Bromölla	Kommunen omfattas inte av statlig havsplanering, men nämner en ambition om att ta fram en plan för användning av kommunens havsområde.
Burlöv	Har en mycket begränsad kustlinje och havsyta vilket gör att det kan uppfattas som osannolikt eller orimligt att ta fram särskilda planeringsunderlag endast för kustzonen.
Båstad	Inga särskilda planeringsunderlag för kustzonen. Enligt översiktsplanen ska tillståndspliktig verksamhet till havs med negativ påverkan på bevarandet av naturvärden och utveckling av besöksnäringen inte tillstyrkas.
Helsingborg	Helsingborgs stad och Landskrona stad tog under 2017 tillsammans fram ett digitalt underlag för havsplanering med hjälp av KOMPIS-bidrag från Havs- och vattenmyndigheten, utfärdat av länsstyrelsen. Underlaget berör olika riksintressen där bland annat högexploaterad kust och totalförsvaret nämns. Berör bland annat vindkraft, där etablering till havs anses olämpligt.
Höganäs	Förslag till kustförvaltningsplan från 2017 (Sweco), men inget antaget. Gemensam vindkraftsplanering med Helsingborg och Ängelholm.
Kristianstad	Kommunens kust- och havsplan, <i>Attraktiv kust, livskraftigt hav</i> , är en ändring av översiktsplanen. Riksintresse för kustzon, totalförsvaret samt vindbruk nämns. Sistnämnda bedöms särskilt hamna i konflikt med försvarsintresset.
Kävlinge	Inga särskilda planeringsunderlag för kustzonen. Bedömer i ÖP att vindkraft i Öresund står i konflikt med prioritering av naturvärden. Bland utredningar och underlag som ligger till grund för ÖP2040 nämns " <i>Underlag till FÖP kustzonen 2013</i> ". Det var också en rekommendation i föregående ÖP (antagen 2010) att ta fram en fördjupning av översiktsplanen med avseende på kommunens kust- och havsområde. Dock har inga handlingar hittats.
Landskrona	Planeringsunderlag för havsområdet tillsammans med Helsingborg (2017). Enligt detta bedöms energiutvinning till havs (vindkraft) innebära en möjlig konflikt; dels med naturvärden till havs då det tar botten i anspråk och orsakar buller, dels med landskapsbilden. Utvinning av sand kan vara nödvändig för att skydda kust och stränder mot erosion, men medför ofta samtidigt en tydlig bottenpåverkan.
Lomma	Kustzonprogram 2019–2030, ett vägledande dokument mot ett gemensamt åtgärdsåtagande för kommunen där utgångspunkten har varit att definiera hur ett förändrat klimat och ökad havsnivå påverkar kusten inom kommunen. Detta har gjorts med avseende på de tre aspekter: Översvämning, erosion och strandskyddets syften. Respekt Kustzon är ett positivt exempel.
Malmö	Strategi för kustskydd år 2025–2125 som fokuserar på hur Malmö ska kunna bevara och utvecklas som kuststad. Syftar till att ge kommunens syn på utmaningar kopplat till kusten som exempelvis stigande havsnivåer och översvämningsrisk för de närmsta 100 åren.

Simrishamn	Har en havsplan- och kustzonsanalys samt en vindkraftsplan som en fördjupning av översiktsplanen. Den kommunala havsplanen handlar om havets framtida utveckling, och berör bland annat riksintresse för totalförsvarets militära del, för vindbruk och för högexploaterad kust. Översiktsplanens "gröna pauser" är ett intressant grepp i den fysiska planeringen i kustzonen.
Skurup	Har ett eget kapitel om vattenanvändning med huvudfokus på kommunens havsområde i översiktsplanen. Pekar på intressekonflikter och synergier mellan olika användningar, exempelvis mellan friluftsliv och besöksnäring, och pekar på strandskyddet som en utmaning för båtföreningar. När det gäller havsbaserad vindkraft är kommunen restriktiv med etablering inom utpekade område i havsplanen. Intressekonflikterna som det hänvisas till har dock redan beaktats i Energimyndighetens arbete, med bland annat Sjöfartsverket och Försvarmakten som remissinstanser.
Trelleborg	I översiktsplanen hänvisas till ett gemensamt planeringsunderlag för havet tillsammans med Ystad, Vellinge och Skurup med KOMPIS-bidrag från Havs- och vattenmyndigheten. Delar av material har arbetats in i Trelleborgs ÖP. År 2022 antogs ett tematiskt tillägg till översiktsplanen: Stigande hav och översvämning. Syftet med TÖP:en är att ge kommunens syn på risken för översvämning och erosion längs med kusten samt övergripande visa på möjliga lösningar för hur riskerna kan minska eller upphöra. Möjliga lösningar är bland annat i form av fysiska kustskydd. Länsstyrelsens yttrande framför att det är otydligt om kustskydd eller andra åtgärder i någon del bedöms omfattas av undantagsregeln enligt miljöbalken 4 kapitel 1§ och att påverkan på riksintresse för högexploaterad kust kvarstår att hantera i kommande planering.
Vellinge	Ett särskilt planeringsdokument för kommunens havsområde togs fram i början av 2020-talet, och antogs som en ändring av översiktsplanen år 2022. I planen finns en tematisk beskrivning av många av utmaningarna i kustzonen. Planområdet avgränsas geografiskt till kustlinjen och påverkar därför inte den tidigare utpekade markanvändningen på land. I länsstyrelsens granskningsyttrande efterfrågas redovisning av hur riksintresse för högexploaterad kust tillgodoses. Vellinge har också tagit fram ett kustprogram (antaget 2020) som är en kunskapssammanställning och strategisk inriktning för hur kommunen ska arbeta med kustområdet. Vidare har kommunen en handlingsplan mot höga havsnivåer, vilken har fokus på skydd mot tillfälliga översvämningar. I samband med detaljplan för Förbifart Kämpinge gjordes 2023 en bedömning av påverkan på riksintresse för högexploaterad kust för sträckan Kämpinge-Trelleborg. Skäl för utredningen var länsstyrelsens farhåga att detaljplanen skulle ge incitament till ökad bebyggelse av kustzonen.
Ystad	Redan 2008 tog kommunen fram en Policy för förvaltning och skydd av kusten. Policyn listar kommunens riktlinjer i fråga om kustskydd och ska vara vägledande vid planering av eventuella skyddsåtgärder, med prioritet till naturbaserade lösningar. Som en följd av policyn har även en Handlingsplan för förvaltning och skydd av kusten tagits fram, med ambitionen att uppdatera denna vart fjärde år. Första utgåvan kom 2011, och nästa uppdatering 2018. I handlingsplanen har Ystads kommuns kuststräcka delats in i 14 delområden. Strategier för var och ett av delområdena anges samt vilka åtgärder som bör vidtas på kort, medellång och lång sikt.
Ängelholm	Hänvisar till Havs- och vattenmyndighetens pågående arbetet med att ta fram en havsplan (även om Ängelholm inte berörs av denna). Konstaterar också att området närmast kusten planeras av kommunen genom översiktsplanen. En kustvattenkarta har tagits fram för att skydda de värdefulla värdena och rekreationsmöjligheterna i Skälderviken. Kustvattenområdet har delats in i tre hänsynsområden: bad och friluftsliv, höga naturvärden samt värdefullt havsområde. Dessa tre hänsyn täcker tillsammans hela kommunens vattenyta.

Mellankommunal samverkan vid kust och hav

Nedan listas exempel på befintliga strukturer för mellankommunal samverkan i frågor med koppling till fysisk planering vid kust och hav samt behov av utökat samarbete där kommunerna lyfter detta i sina översiktsplaner.

Kommun	Omnämmanden av mellankommunala frågor och samverkan i kustzonen
Bromölla	Pekar på havsplanering som en fråga för samverkan kring Hanöbukten med Kristianstad och Sölvesborg. Också vindkraft kräver mellankommunal dialog.
Burlöv	ÖP nämner klimatanpassning och skydd mot översvämningar som en kommunövergripande fråga. VA Syd nämns som ett befintligt samarbete där översvämningssproblematik kan vara relevant att diskutera.
Båstad	Aktiv i projektet Fossilfria kommuner i norra och södra Skåne samt deltar i EU-projektet LIFE Coast Adapt, ett projekt som fokuserar på att utforska metoder för att motverka och hejda de negativa effekterna av kusterosion.
Helsingborg	Nämner Greater Copenhagen & Skåne Committee, Familjen Helsingborg, HH-samarbetet (Helsingborg och Helsingör), och Region Skåne. NSVA som mellankommunalt bolag för vatten- och avloppsverksamhet. Familjen Helsingborgs strukturplan samordnar bland annat cykelstråk över kommungränser.
Höganäs	Ingår i Familjen Helsingborg, och nämner gruppens gemensamma boendestrategi med överenskommelser kring principer för bebyggelseutveckling. Nämner Nordvästskånes Kustvattenkommitté och Öresundsvattensamarbete mellan danska och svenska kommuner.
Kristianstad	Kommunen önskar en dialog med Simrishamn, Sölvesborg och Bromölla om fördjupning av havsvattenanvändningen – om, hur och när det ska göras.
Kävlinge	Nämner havsplanering som en mellankommunal angelägenhet och delar Lundåkrabukten med Landskrona och Lommabukten med Lomma.
Landskrona	Flera sammanhang nämns där kommunen hamnat i "skymundan" och "inte dragit påtaglig nytta av den ökande regionala samverkan och tillväxten."
Lomma	Strukturbild MalmöLund. I kustprogrammet nämns intern samverkan, mellankommunal samverkan, samverkan med staten, samverkan med lärosäten och samverkan med medborgare och verksamhetsutövare.
Malmö	Behov av nya samverkansformer, både inom och utanför kommunen.
Simrishamn	Underlag för havsplanering i samarbete med Kristianstad.
Skurup	Ingår i MalmöLundregionen och samverkar med grannkommunerna längs kusten. Behov av fortsatt dialog kring hav och klimat, särskilt sandutvinning.
Trelleborg	Nämner Sydvästra Skånes Vattenråd som bildades 2013 och Sydkustens Vattenvårdsförbund som bildades 1992.
Vellinge	Flera frågor kopplas till behov av mellankommunal samverkan, bland annat klimatanpassning, havsbaserad vindkraft, en sammanhållen grönstruktur med sammanhängande vandringsleder, sophantering och tånghantering.
Ystad	Kulturmiljöstråk utpekade av länsstyrelsen sträcker sig över kommungräns och är viktiga i ett mellankommunalt perspektiv. Marin urskog utpekad tillsammans med Simrishamn. Vattenförvaltningsplan tillsammans med Simrishamn och Kristianstad samt Tomelilla och Sjöbo i inlandet. Även samarbete med Skurups kommun avseende havs- och kustfrågor.
Ängelholm	Ingår i Familjen Helsingborg, där gemensamma strategier tas fram.

Utöver befintliga samarbetsformer och behov av ökad samverkan kring fysisk planering vid kust och hav kan också vissa befintliga samarbeten och initiativ nämnas.

Genom **vattenråd och vattenvårdsförbund** arbetar kommuner tillsammans för att förvalta och förbättra vattenkvaliteten i regionens vattendrag, sjöar och kustvatten. Dessa samarbeten hanterar frågor som övergödning, miljögifter och biologisk mångfald. De är väl etablerade i hela Skåne och spelar en viktig roll för att uppfylla nationella och internationella miljömål.

Hörnsarbetena i Skåne är mellankommunala samarbetsstrukturer som främjar utveckling och samverkan inom regionala kärnområden. Genom att bygga nätverk och samordna resurser arbetar dessa samarbeten för att stärka infrastruktur, näringsliv och hållbarhet utifrån geografiska och ekonomiska förutsättningar, vilket bidrar till en balanserad utveckling i länet.

Samarbete	Kommuner (<i>kustkommuner i kursiv</i>)	Fokus
Familjen Helsingborg	<i>Helsingborg, Landskrona, Ängelholm, Höganäs, Båstad, Klippan, Perstorp, Svalöv, Åstorp, Örkelljunga, & Bjuv</i>	Samarbeten kring näringsliv, turism och regional utveckling. En gemensam strukturbild som vägledning.
MalmöLundregionen	<i>Malmö, Kävlinge, Skurup, Vellinge, Trelleborg, Lomma, Burlöv, Eslöv, Höör, Svedala, Staffanstorp & Lund</i>	Transportinfrastruktur, stadsutveckling och samverkan för hållbar tillväxt. Tidigare känt som SSSV.
SÖSK	<i>Ystad, Simrishamn, Sjöbo och Tomelilla.</i>	Infrastruktur, turism och kulturell utveckling. Infrastrukturstrategin betonar behovet av starka kommunikationer och hållbar turismutveckling längs Österlen.
Skåne Nordost	<i>Kristianstad, Bromölla, Hässleholm, Osby, Hörby & Östra Göinge</i>	Regional utveckling, utbildning och näringsliv. Samverkan mellan både kust- och inlandskommuner.

Skånes Kommuner är ett kommunförbund som samlar samtliga 33 skånska kommuner för att underlätta samverkan inom olika områden. Förbundet är tänkt att utgöra en gemensam röst gentemot region och stat i frågor där kommunerna är enade. Under 2024-2027 har Skånes Kommuner två prioriterade samverkansområden; nära vård och omsorg samt utbildning och kompetensförsörjning.

På kommunernas egna initiativ har gruppen **Skånes kustkommuner** bildats, där primärt samhällsbyggnadschefer medverkar. Sammanslagningen är mindre formaliserad, men driver påverkansarbete kopplat till finansiering och ansvar, framför allt kopplat till klimatanpassning, och har bland annat lett till gemensamma yttranden från kustkommunerna på regionala och statliga planeringsdokument.

Regional Kustsamverkan Skåne Halland är ett samarbetsinitiativ som bildades 2018 för att möta utmaningarna med erosion och översvämning längs kusterna i Skåne och Halland. Nätverket fungerar som en plattform för samverkan mellan olika intressenter inom klimatanpassning, kustzons- och fysisk planering, samt åtgärder mot kusterosion och översvämning. Deltagare inkluderar Länsstyrelsen Skåne, Länsstyrelsen Halland, Statens geotekniska institut (SGI), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Region Skåne, Region Halland, kustkommunerna i båda länen samt andra relevanta aktörer. Ett motsvarande samarbete finns också längre österut, i form av **Regional Kustsamverkan Blekinge, Kalmar och Gotland**.

Inom länet finns flera exempel på mellankommunala **samarbeten kring vatten och avlopp** för att säkerställa en hållbar och robust vattenförsörjning. Ett exempel är Sydvatten AB som är ett kommunägt företag som producerar dricksvatten till 17 kommuner i västra Skåne. Ett annat exempel är NSVA (Nordvästra Skånes Vatten och Avlopp) som omfattar kommuner i Familjen Helsingborg. VA Syd omfattar sex kommuner i sydvästra Skåne. I övrigt är samarbeten mer lokala, men strategier för vattenvård och hållbar förvaltning av vattenresurser binder samman flera kommuner utanför de formella hörnstrukturerna.

Region Skåne är en central aktör gällande regional planering och samverkan. Som regionplaneorgan samordnar Region Skåne insatser inom regional planering, kollektivtrafik, hållbar utveckling och turism. Region Skåne har även en aktiv roll i internationella samarbeten kring Öresund, bland annat genom Greater Copenhagen & Skåne Committee, där kommuner från både dansk och svensk sida arbetar för en integrerad arbetsmarknad och hållbar infrastruktur.

Visit Skåne är Skånes regionala destinationsbolag och spelar en central roll i utvecklingen och marknadsföringen av regionens turism och besöksnäring. Organisationen koordinerar insatser för hållbar utveckling, genomför internationell marknadsföring och främjar innovation för att stärka regionens attraktionskraft. Organisationen arbetar med teman som naturturism, mat och dryck samt en kreativ livsstil för att lyfta fram unika aspekter av Skåne i syfte att attrahera besökare.

Kring Öresund finns flera exempel på mellankommunala, regionala och internationella samarbeten. Bland annat finns samsamarbetsstrukturer kring vattenvård och vattenkvalitet i Öresund med både kommunala aktörer och akademiska institutioner inkopplade. Øresundsintitutet är ett dansk-svenskt kunskapscentrum som fokuserar på regionalt samarbete över Öresund. Det arbetar för att främja samarbeten i områden som hållbarhet, transport och ekonomisk utveckling i regionen. Institutet producerar rapporter och analyser, bland annat om växthusgasutsläpp.

Erosionsskadecentrum har sitt säte i Ystad och bildades 1994. Centrumet består av kustkommuner och andra organisationer med syfte är att främja utvecklingen av flexibel, kostnadseffektiv och miljöanpassad erosionskyddsteknik. Det fungerar som ett kontaktorgan och remissinstans samt driver på för ökat statligt engagemang i frågor rörande kusterosion. Även danska aktörer medverkar i organisationen.

Exempel på samverkansprojekt

Förutom etablerade organisationer och nätverk för mellankommunal samverkan finns även en rad projekt där kommuner och andra aktörer samarbetar i frågor som rör kustzonen. Dessa initiativ syftar ofta till att stärka kunskapsutbyte, utveckla strategier för hållbar förvaltning och genomföra konkreta åtgärder kopplade till exempelvis klimatanpassning, naturvård och fysisk planering. Nedan beskrivs två aktuella exempel för Skåne.

LIFE Coast Adapt (2018-2023)

LIFE Coast Adapt var ett EU-finansierat projekt som syftade till att hantera kustnära erosion och klimatförändringar genom naturbaserade lösningar. Genom metoder som strandfodring, bildning av sanddyner och återplantering av ålgräs kombinerades skydd mot erosion med förstärkning av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Projektet koordinerades av Region Skåne med medverkan från Lunds universitet och lokala kommuner.

Projektet visade att naturbaserade lösningar är både ekologiskt och ekonomiskt hållbara, även om de kräver långsiktigt engagemang och samverkan med lokalsamhällen. Samtidigt identifierades utmaningar som behovet av tillstånd för att utvinna sand och motstånd mot att ta bort hård infrastruktur som murar och pirar. Erfarenheterna från projektet kan vara användbara för klimatanpassning även i andra kustregioner.

Lista över medverkande kommuner och projekt

[Länk till hemsida](#)

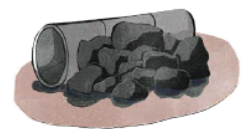
- **Helsingborg:** Strandfodring och sandrecirkulation från hamnprojekt.
- **Lomma:** Småskalig strandfodring och återanvändning av sand.
- **Ystad:** Arbetade med dynbildning och åtgärder för att stärka biologisk mångfald.
- **Trelleborg:** Testade naturbaserade lösningar för att skydda kusten.
- **Höganäs:** Undersökte erosion och testade olika åtgärder.
- **Båstad:** Ålgräsplantering och förstärkning av sanddyner för att minska erosionen.

1 **Plantering av ålgräs**

2 **Borttagning av invasiva växter**

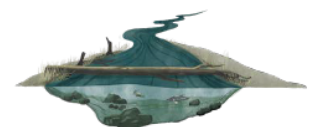
3 **Borttagning av hårda strukturer**

4 **Etablering av sanddyner och strandfodring**

5 **Anläggning av kustnära våtmark**

6 **Restaurering av å**

Illustration av projektets åtgärds katalog

KOMPIS: Ett stöd för kommunal planering av havet i samverkan med staten (2016-2018)

KOMPIS (Kommunal planering i statlig samverkan) initierades av Havs- och vattenmyndigheten (HaV) som ett bidragsprogram för att förstärka kustkommunernas arbete med översiktsplanering i havet. Mellan 2016 och 2017 fördelades totalt 22 miljoner kronor för att stödja kommunernas kapacitet att förbereda sig inför och bidra till den statliga havsplaneringen. Bidraget förvaltades av kustlänsstyrelserna, som ansvarade för att utlysa och bedöma ansökningar från kommunerna. Målet var att utveckla processer och underlag för att möjliggöra en samordnad planering mellan statliga och kommunala aktörer, med hänsyn till hållbarhet och lokala förutsättningar. Prioritet gavs till projekt som stödde samarbete över administrativa gränser, hade synergier med annan finansiering eller bidrog till genomförandet av havsmiljöförordningens åtgärdsprogram.

KOMPIS utgjorde ett betydelsefullt bidrag för att bygga kunskap inom kommunerna kring fysisk planering av kust- och havsområden och lyfte vikten av mellankommunal samverkan för att möta gemensamma utmaningar. Erfarenheterna från programmet har lämnat spår i arbetet med havsplanering, där insikterna från KOMPIS har använts för att vidareutveckla samspelet mellan kommunal och statlig planering.

4 av projektets 22 bidragsmiljoner gick till Skåne, vilket utgör nästan 20 procent av det samlade ekonomiska stödet:

Lista över
KOMPIS-projekt
i Skåne län

- Planeringsunderlag för översiktsplanering av Landskronas havsområde; Landskrona kommun (drev projektet tillsammans med Helsingborg)
- Planeringsunderlag för översiktsplanering av Helsingborgs havsområde; Helsingborgs kommun (tillsammans med Landskrona)
- Kommunal havsplanering som en del av ÖP; Kävlinge kommun
- Utredning av konsekvenser (problem och möjligheter) om Malmös havsområde ingår i ett biosfärsområde för Öresund; Malmö kommun
- Sydkusten – Gemensamt planeringsunderlag och mellankommunal samverkan; Trelleborgs-, Vellinge-, Skurups- och Ystads kommuner

Sammanfattande reflektioner

Under denna rubrik återges Rambolls sammanfattande reflektioner. Reflektionerna har sin utgångspunkt i genomgången av kommunala översiktsplaner och andra planeringsunderlag kopplat till fysisk planering vid kust och hav i allmänhet och hantering av riksintresse för högexploaterad kust i synnerhet.

1. Den geografiska avgränsningen påverkar riksintressets upplevda legitimitet och tyngd

Skillnader i hur riksintresset avgränsas geografiskt skapar otydlighet och gör att dess relevans ifrågasätts, särskilt på sydkusten. Ett exempel är att stora inlandsområden inkluderas i Ystad och Skurup, medan endast en smal remsa pekas ut i Simrishamn och Kristianstad. Detta skapar en känsla av inkonsekvens som inte kopplas till de skyddsvärda kvaliteterna. En mer konsekvent och harmoniserad avgränsning inom hela Skåne, som föreslogs i Kustzonsprojektet 2001, skulle kunna ge riksintresset ökad trovärdighet kopplat till skydd av viktiga värden i kust- och havsområdet. Att koppla avgränsningen till befintlig infrastruktur kan verka rimligt med tanke på den barriär som ofta skapas, men ger också ett missledande intryck av att riksintressets avgränsning är exakt.

2. En snäv lagtext och oklarheter kring tolkning av centrala begrepp minskar riksintressets effektivitet

Riksintressets påverkan försvagas av faktorer som dess koppling till fritidshusbebyggelse i lagtexten, ett missvisande namn som inte förmedlar dess syfte, och en undantagsregel med brett tolkningsutrymme. Den nuvarande tillämpningen upplevs som ineffektiv och resurskrävande i den fysiska planeringen, både för kommuner och länsstyrelse. Med tanke på kustzonens komplexa utmaningar bör nya angreppssätt övervägas, snarare än att fastna i diskussioner om vad som definierar en "riktig" tätort. Samtidigt kan det vara relevant att studera rättsfall för att identifiera eventuella tidigare beslut som kan vara prejudicerande för situationer där kommun och länsstyrelse har olika syn på planerad utveckling inom riksintresse för högexploaterad kust.

3. Värden och hot inom riksintresset behöver preciseras och uppdateras kopplat till nya anspråk och utmaningar

För att skydda kustzonens värden krävs en tydligare definition av värdekärnor och hot, anpassat till både nuvarande och framtida anspråk på kustzonen och havet. Tidigare arbete med värdekärnor, som i Kustzonsprojektet 2001, var ett steg i rätt riktning men behöver utvecklas för att inkludera nya utmaningar kopplat till energiproduktion, klimatanpassning, ändrade mönster och anspråk för närrecreation och turism, hållbar mobilitet, kopplingar mellan områden och värdekärnornas känslighet för olika typer av yttre påverkan. Kommunerna bör involveras mer aktivt i en uppföljning av detta arbete.

4. Kunskapsläget och prioriteringen kring fysisk planering vid kust och hav är fortfarande inte tillräckligt etablerat

Efter en uppgång i intresset kopplat till havsplanedirektivet och KOMPIS-bidraget verkar kustzonsfrågorna nu ha något lägre prioritet. Undantaget är klimatrisker, till exempel stranderosion som har tydliga konsekvenser redan nu och också behöver lösas på kortare sikt. Det finns en tendens att fokusera mer på fysiska anpassningsåtgärder än naturbaserade lösningar och reträtt för att hantera stigande havsnivåer och översvämning. Detta kan bero på koncentrationen av befintlig bebyggelse vid kusten, men också att ny utveckling anses nödvändig för att bidra till att finansiera klimatanpassningsåtgärder.

5. Trots kustzonens betydelse för kustkommunerna och för regionen beskrivs riksintressets värden som statliga

Flera kommuner ser riksintresset som en statlig angelägenhet, trots att det till stor del handlar om att skydda lokala och regionala värden. Men det går också att se riksintresse för högexploaterad kust som ett sätt att bidra till en gemensam och likartad hantering av långsiktiga och allmänna intressen i kustzonen. Ett samarbete som definierar lokala värden i kustzonen och sätter dessa i en regional kontext skulle kunna skapa samsyn och underlätta en effektivare fysisk planering. Här kan regionplanen spela en viktig roll, både genom att tydliggöra kustzonens regionala värde och som en plattform för mellankommunal dialog.

6. Risk finns att en översyn eller uppdatering av riksintresset medför ett försvagat snarare än förstärkt skydd

Att omdefiniera riksintresse för högexploaterad kust för att famna bredare än den nuvarande begränsningen för ny fritidshusbebyggelse, eller att se över den befintliga geografiska avgränsningen, kan innebära risk att riksintressets omfattning krymper eller att det förlorar sin styrka. Detta skulle vara till hinder för en långsiktigt hållbar fysisk planering i kustzonen. Samtidigt är det osannolikt att kommunerna önskar ett utvidgat riksintresse, eftersom detta minskar den egna rådigheten över mark- och vattenanvändningen. En balansgång krävs för att bibehålla riksintressets skyddande funktion och säkerställa viktiga regionala och långsiktiga värden, även om det inte är ett perfekt verktyg.

Aktualisering av hot och utmaningar

En viktig och betydande insats för att ta fram ett gemensamt planeringsunderlag för kustzonen i Skåne gjordes i början av 2000-talet med det så kallade Kustzonsprojektet. Projektet ledde fram till publiceringen av rapporten "Skånes kustområden, ett nationallandskap" (2001), och hade som mål att:

- förtydliga riksintresset kustzon längs Skånes kust
- sätta in Skånes kustzon i ett internationellt perspektiv
- se på Skånes kustzon i ett Öresundsperspektiv
- visa på både möjligheter för utveckling i kustzonen och anspråk som kan skada de värden som riksintresset bygger på.

Det finns tydliga likhetsdrag mellan målen för projektet från 2001 och ambitionerna med denna förstudie och det pågående regionplanearbetet. Att bygga vidare på kunskapen från tidigare arbete möjliggör en djupare förståelse för hur tidigare identifierade utmaningar har utvecklats, samt hur väl de strategier och slutsatser som föreslogs har stått sig över tid. Det ger också ett historiskt perspektiv som kan hjälpa oss att bättre förstå långsiktiga trender och förändringsprocesser i kustzonen. Detta kapitel innehåller därför en genomgång av utpekade hot mot kustzonen och en aktualitetsbedömning av dessa. Därtill identifieras nya hot och anspråk som inte togs med år 2001. Hot som upplevs som mer aktuella och viktiga i nuläget och i en framtidsutblick, utifrån dagens kunskapsläge.

Utmaningar i ett historiskt perspektiv

Rapporten "Skånes kustområden, ett nationallandskap" innehåller en historisk genomgång som sträcker sig från 13 000 fKr till slutet av 1900-talet. Denna bakgrund är fortfarande användbar och av värde, men det behövs en beskrivning av ändringar sedan år 2001 och en utblick mot framtiden. Beskrivningen av kustens kulturhistoria från 2001 avrundas med ett stycke om perioden 1970 och framåt, som lyfter följande utmaningar och möjligheter:

- Industriomställning som frigör centrala ytor för annan användning
- Hantering av intressekonflikter i kustzonen, och särskilt i högexploaterade områden, en bidragande faktor till att den fysiska riksplaneringen föddes
- Miljonprogrammet och intensivt bostadsbyggande under 1970-talet ledde till att antalet små tätorter växte. Även byggandet av fritidshus/sommarstugor ledde till åretruntbostäder i områden som blev till "sovstäder".
- Det har funnits planer för ökad fritidshusbebyggelse i inlandet istället (jfr prop 1978/79:213) för att avlasta kustzonen.
- Efter 1975 har ökningen i antalet fritidshus stannat av. Efter 1995 har antalet även minskat. Det beror främst på att fritidshus har övergått till åretruntboende.
- Det ansågs år 2001 fortfarande finnas ett högt tryck på nya fritidsbostäder utmed kusten. Den nyligen öppnade Öresundsbron förväntades bidra till ett ökat intresse.

Nya och uppdaterade anspråk i kustzonen

För att analysera och aktualisera de hot och utmaningar som identifierades i projektet från 2001 har studien valt att dela in dessa i fyra tematiska kategorier. Syftet med denna indelning är att kombinera hot med gemensam orsak, men också att enklare beskriva de underliggande utvecklingstrenderna som påverkar anspråken. En tematisk struktur kan också underlätta beskrivningen av hur olika hot samverkar, vilka intressekonflikter som uppstår och hur dessa hänger ihop med fysiska planeringsåtgärder på mellankommunal och regional nivå.

De fyra kategorierna – *Struktur, Upplevelser, Miljö & klimat* samt *Havsanvändning* – täcker olika aspekter av kustzonens användning och funktion, och är inspirerade av arbetet med mellankommunal kustzonsplanering i Göteborgsregionen, Orust och Uddevalla under 2016-2019, där Ramboll medverkade. Kopplingen gör det möjligt att jämföra regioner och identifiera både likheter och skillnader. I tabellen nedan redovisas de hot som identifierades i rapporten från 2001 och hur dessa kopplas till de fyra tematiska kategorierna:

Hot från 2001	Koppling till tema
Tätortsutbyggnad	Struktur (bebyggelsestruktur)
Fritidshus	Struktur (bebyggelsestruktur)
Förändrade bebyggelsemiljöer	Struktur (bebyggelsestruktur)
Vindkraftverk	Havsanvändning (Energi)
Högspänningsledningar	Struktur (infrastruktur), koppling till Havsanvändning (Energi)
Vägar och järnvägar	Struktur (infrastruktur)
Mineralutnyttjande	Havsanvändning
Grundvattenpåverkande anläggningar	Miljö & klimat
Tekniska anläggningar	Struktur (infrastruktur), koppling till Havsanvändning (Energi)
Utfyllnad	Miljö & klimat, koppling till Havsanvändning
Hamnar	Havsanvändning
Ledningar på havsbotten	Havsanvändning (Energi)
Muddring och tippning	Miljö & klimat, koppling till Havsanvändning
Turism- och fritidsanläggningar	Upplevelser, koppling till Struktur
Båttrafik	Havsanvändning, koppling till Upplevelser
Igenväxning av betesmarker	Miljö & klimat
Ändrad jordbruksdrift	Miljö & klimat
Slitage	Upplevelser
Buller	Upplevelser, koppling till Havsanvändning
Erosion	Miljö & klimat, koppling till Struktur

Utöver dessa hot har vissa nya anspråk definierats som var mindre framträdande i den fysiska planeringen i kustzonen 2001, men som kan lyftas som hot i dag och med utblick mot framtiden. Dessa kopplas också till relevanta teman enligt tabellen nedan:

Nya hot	Koppling till tema
Ökade militära anspråk	Påverkan på Havsanvändning. Kan också påverka Struktur och Upplevelser.
Förlust av biologisk mångfald, kustzonsinklämning	Miljö & klimat
Havsnivåhöjning och översvämning	Miljö & klimat
Ljuskontamination	Miljö & klimat men också Upplevelser

Varje tematisk del inleds med en kort sammanfattning av vilka anspråk som omfattas. Därefter presenteras en tabell över hot från 2001 års rapport, med koppling till temat, tillsammans med en beskrivning av relevanta utvecklingstrender. Nya hot och anspråk som har tillkommit sedan 2001 analyseras separat, med hänvisning till aktuell statistik eller andra underlag. Slutligen innehåller varje tema en diskussion om intressekonflikter och särskilda utmaningar för planeringen av framtida mark- och vattenanvändning på övergripande nivå.

6. Kustlandskap vid Haväng, ett område där militära anspråk kan komma att öka. ©Region Skåne

Struktur

Strukturtemat omfattar de delar av kustzonens utveckling som rör bebyggelsemönster, transportinfrastruktur och annan teknisk infrastruktur. Här analyseras trender kring tätortsutveckling och förändringar kopplade till fritidshus, exempelvis övergången till åretruntboende. Transportinfrastrukturen spelar en avgörande roll för tillgängligheten till kusten men kan också skapa barriärer.

Den tekniska försörjningen beskrivs också, men i huvudsak med hänvisning till andra teman: *Havsanvändning* när det gäller nya elledningar och -distribution och *Miljö & klimat* när det gäller VA-utbyggnad och konsekvenser av bristfälliga lösningar. I tabellen nedan sammanfattas hoten och deras utvecklingstrend, illustrerat med en pil som pekar upp (växande anspråk), ner (minskade anspråk) eller rakt fram (oförändrat anspråk).

Hot	2001	Aktualitet
Tätortsutbyggnad	Kraftig expansion under senare halvan av 1900-talet, särskilt på västkusten.	Fortfarande ett betydande anspråk som ofta undantas från riksintressets skydd. Ökad efterfrågan på bostäder nära kusten skapar fortsatt press på känsliga miljöer och landskap. Men fokus på förtätning snarare än på ny exploatering i kustområden. ↗
Fritidshus	Ca. 30 000 fritidshus längs kusten och obebyggda lucktomter. Stannade av under 80- och 90-talet. Omvandling till permanentboende leder till ökat slitage och privatisering.	Omvandlingen av fritidshus till permanentbostäder dominerar idag över nybyggnation, men har spridit sig utanför tidigare "pendlingskommuner". Detta skapar utmaningar för infrastrukturen, särskilt i mindre kustkommuner som redan har högt tryck på vatten och avlopp. Ökning i antalet fritidshus från 2010-talet. ↗
Förändrade bebyggelsemiljöer	Kulturmiljöer vid kusten påverkas av ändrade ekonomiska förutsättningar och modernisering.	Rivning och modernisering är fortfarande aktuellt, särskilt i attraktiva områden som Osterlen, där kulturhistoriska byggnader ibland ersätts av moderna bostäder eller fritidshus. Intresset för att bevara kulturmiljöer har dock ökat, vilket ger vissa positiva effekter. En översyn av områden av riksintresse för kulturmiljövård pågår. ➔
Högspänningsledningar	Nya högspänningsledningar påverkar landskapsbilden och naturmiljön i kustområden.	Investeringar i nya högspänningsledningar i kustområden är idag mindre aktuella på land, men havsbaserad vindkraft kräver nya anslutningar, vilket kan påverka både kust och hav. Regionala nät i Skåne är föremål för modernisering. Luftledningarna är billigare och enklare att underhålla än markkabel. ➔
Tekniska anläggningar	Exempelvis reningsverk, transformatorstationer och mastanläggningar påverkar kustzonens miljö och landskap.	Behovet av nya tekniska anläggningar nära kusten ökar, särskilt kopplat till energiomställningen och anslutningar för havsbaserad vindkraft. Strängare miljökrav påverkar lokalisering och utformning. ➔
Vägar och järnvägar	Nya transportleder fragmenterar landskap och påverkar känsliga kustområden.	Storskaliga infrastrukturprojekt är färre idag, men planer för en Öresundsmetro och möjlig fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör kan påverka kustzonen. Försvarens framtida anspråk kopplat till NATO-inträdet kan innebära investeringar i ny infrastruktur i kustnära områden. ➔

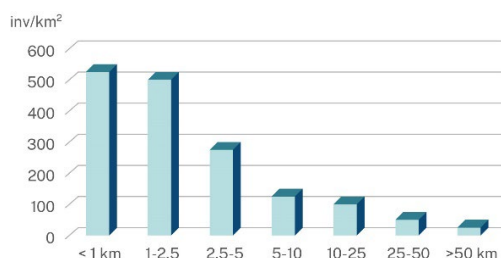
Befolkningen i Skåne har ökat från år 2000 och fram till i dag men utvecklingstakten har varierat över tid. I slutet av 2023 uppgick Skånes befolkning till cirka 1 421 800 invånare, vilket motsvarar en ökning med cirka 7 500 personer eller 0,5 procent jämfört med föregående år. På nationell nivå ökade Sveriges befolkning med 30 200 personer under 2023, vilket motsvarar en ökning på 0,3 procent. Detta var den lägsta ökningen på över 20 år, både i Skåne och i riket.

Jämfört med andra delar av Sverige stod Skåne för närmare 25 procent av den totala befolkningsökningen i landet under 2023. Detta indikerar att Skåne, trots en avtagande tillväxttakt, fortfarande bidrar betydligt till landets totala befolkningsökning. Enligt prognoser förväntas Skånes befolkning öka med ungefär 68 700 invånare under perioden 2024–2033, vilket motsvarar en genomsnittlig årlig ökning med 0,5 procent. Generellt finns en något större tillväxt i kustkommunerna än i inlandskommunerna, både historiskt och i prognoserna från Utveckling Skåne.³

7. Befolkningsutveckling per år i Skåne 2003–2024 samt prognos för 2024–2033 (SCB & Region Skåne).

Att tillväxten sker i kustzonen beror självklart inte bara på områdets attraktivitet, men också på infrastruktur, arbetstillfällena och andra målpunkter för service, handel, kultur och rekreation som finns koncentrerade här, baserat på historiska utvecklingsmönster. Men sammantaget ökar trycket på "mellanrummen" i kustzonen, både genom att användningen ökar och att ny mark tas i anspråk för bebyggelse och infrastruktur.

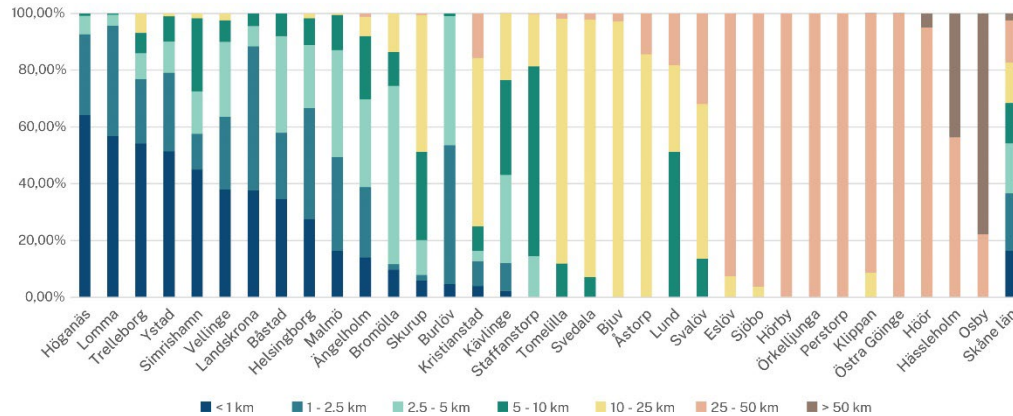
För att kartlägga strukturen och skillnader mellan olika delar av regionen har fördelningen av befolkningen inom olika avståndsintervall till kustzonen studerats. Den yttre kustremsan har den högsta befolkningstätheten. Längre ifrån kusten avtar tätheten markant.

De regionala skillnaderna illustreras i diagrammet nedan, som visar andelen invånare inom olika avståndsintervall från kusten i Skånes kommuner. Beräkningen tar endast hänsyn till avstånd fågelvägen, och beaktar inte resväg via vägnätet. Några intressanta strukturella

³ <https://utveckling.skane.se/publikationer/publikationer/skanes-befolkningsprognos/>

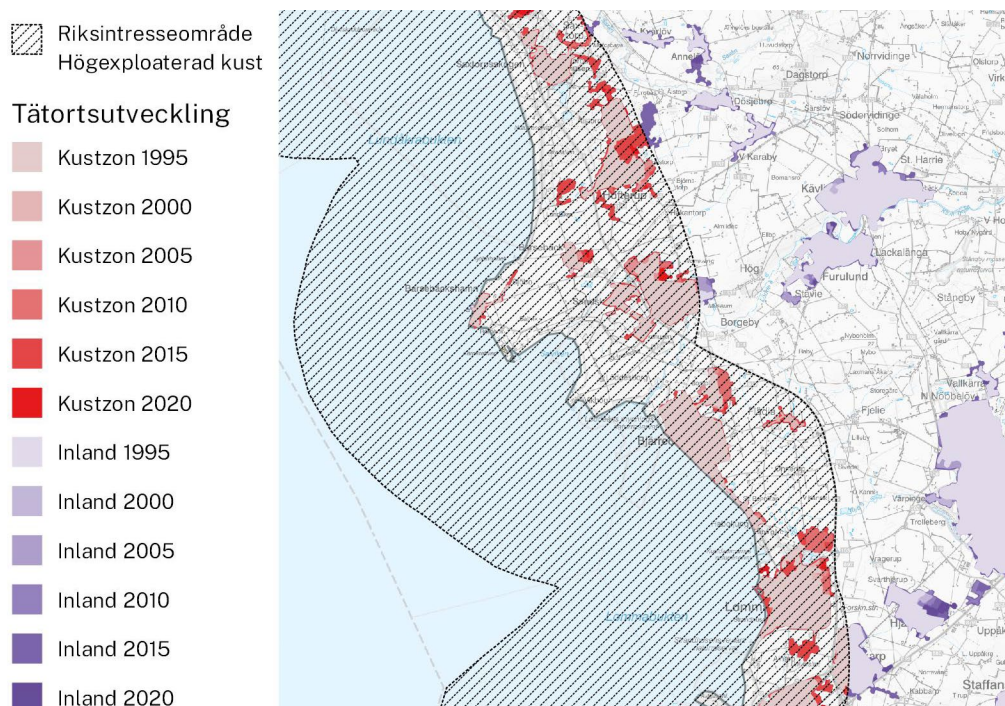
skillnader kan utläsas, där vissa kommuner som Höganäs och Lomma uteslutande har bebyggelse inom kustzonen, medan Kävlinge och Kristianstad har en mer glesbefolkad kustzon och en större andel av befolkningen i inlandet. Kommuner som Trelleborg och Ystad har ett stort inlandsområde inom kommungränsen, men detta är gles befolkat.

8. Andel invånare inom olika avståndsintervall från kusten i Skånes kommuner.

En mer detaljerad analys kan visa det geografiska avtrycket som bebyggelseutvecklingen i kustzonen innebär och ge en indikation på om målsättningen med riksintresse för högexploaterad kust att styra ny bebyggelse bort från kustzonen lyckas.

Analysen baseras på öppna data för tätortsområden från SCB som finns tillgängliga med 5-årsintervaller från 1995 till 2020. Kartan nedan illustrerar tätortsutvecklingen både inom och utanför Riksintresse Högexploaterad kust under den nämnda perioden, med inzoomning på kommunerna Kävlinge och Lomma.

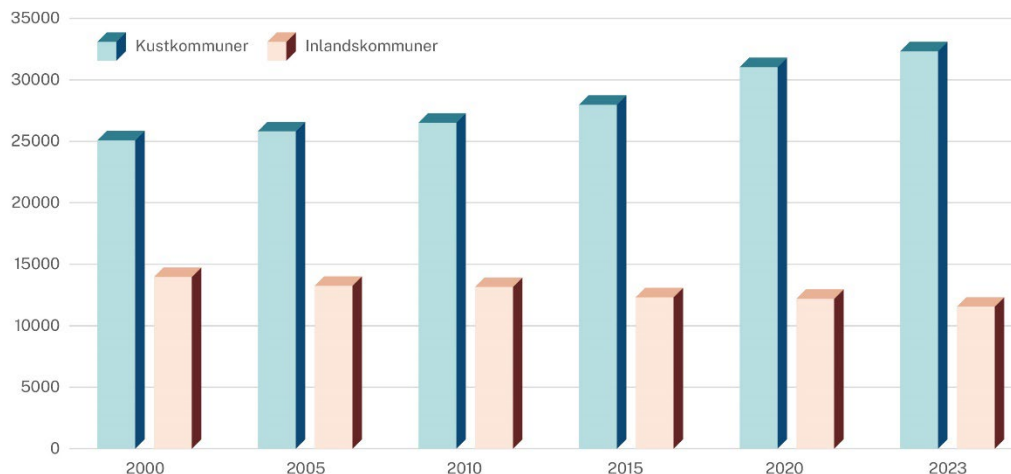
9. Illustration av tätortsutveckling inom och utanför Riksintresse Högexploaterad kust 1995-2020, med inzoomning på Kävlinge och Lomma.

Analysen visar att utvecklingen har varit större inom riksintresset än utanför. Men det finns också indikationer på att många kommuner försöker skydda kusten och lokalisera tillkommande bebyggelse längre bort från kusten. Analysen påverkas också av SCB:s definition, där antal byggnader och avstånden mellan byggnaderna påverkar vad som klassas som en tätort. Detta innebär att mindre tillskott i bebyggelsen kan leda till att ett större område uppfyller definitionen och klassas som en "ny" tätort.

Trots ett ökat fokus på förtätning utgör bebyggelseutvecklingen ett fortsatt hot mot de värden som Riksintresse Högexploaterad kust är avsett att skydda. I undantagsregeln kopplat till Riksintresse Högexploaterad kust nämns möjlighet till "naturlig tätortsutveckling" av befintliga samhällen i kustzonen. Detta tillämpas brett, och leder till att invånartalet i kustzonen ökar, med konsekvenser för riksintressets värden. En för bred tolkning av begreppet "tätortsutveckling", där alla områden inräknas som uppfyller SCB:s definition, kan vara problematisk. Då finns en risk att ständigt flera orter undantas med ett accelererande utvecklingstryck i kustzonen som konsekvens.

Hotet från fritidshusbebyggelse bedöms också fortfarande som aktuellt och statistik visar att det även här skett en ökning i etableringar inom kustzonen under de senaste 20-25 åren. Information har hämtats från SCB där fritidshus definieras som "taxeringsenheter som saknar folkbokförd befolkning och är taxerade som Småhus på lantbruk (typkod 120), Småhusenhet, helårsbostad (typkod 220), Småhusenhet, fritidsbostad (typkod 221) eller Småhusenhet, byggnadsvärde under 50 000 kr (typkod 213). Bara fritidshus som ägs av fysiska personer (inklusive utländska personer) eller dödsbon ingår."

2018 gjordes en justering av definitionen som innebar en ökning på cirka 25 000 i antalet fritidshus nationellt. Denna ändring syns också i statistiken för Skåne, men trenden går att utläsa oavsett. Utvecklingen efter 2000 har fortsatt att peka uppåt för kustkommunerna, medan inlandskommunerna i Skåne upplever en negativ utveckling i antalet fritidshus.

10. Diagram över utvecklingen i antal fritidshus 2000-2023, uppdelat på kust- och inlandskommuner.

Omvandling av fritidshus till permanentboende har pågått under längre tid i Skåne, men förstärktes av coronapandemin och en ökad acceptans för distansarbete (tillsammans med en digital infrastruktur som stödjer detta). Medan trenden tidigare kunde observeras framför allt inom pendlingsavstånd från större städer så pågår nu omvandlingen i alla delar av regionen. Även om värdkommunens skatteunderlag ökar, så medför detta behov av nya

investeringar i vägar och teknisk infrastruktur. Omvandlingen kan också bidra till en ändring av bebyggelsens karaktär och ett tydligare ianspråktagande av tomtmarken.

Att göra ett fritidshus till permanentboende, som inte kräver bygglov och som är svårt för kommunerna att styra, riskerar också att på ett indirekt sätt bidra till en accelererad tätortsutveckling i kustzonen där uppgraderingar av infrastruktur ökar tillgängligheten och attraktiviteten och gör att fler fritidshus omvandlas. På sikt kan nya områden definieras som tätorter där undantag från riksintressen enligt Miljöbalkens 4 kapitel kommer på tal (även om länsstyrelsen bestrider denna tolkning).

11. Illustration av hur omvandlingen från fritidshus till permanentboende kan vara en drivkraft i kustnära utveckling med påverkan på Riksintresse Högexploaterad kust.

Det finns ett omvandlingstryck i många städer, där ytbehov kopplat till hamnverksamhet har minskat i takt med att transporter flyttats till väg. Andra näringar har effektiviserats eller omlokaliseras bort från skånska kustsamhällen. Centralt belägna ytor vid kusten har en hög attraktivitet men omvandling av dessa innebär samtidigt en risk för negativ påverkan på stadsbild och kulturmiljövärden.

Utöver konsekvenser av naturlig tätortsutveckling och utveckling av kustnära infrastruktur kopplat till omvandling av fritidshusområden till permanentboende så bedöms hotet från ny transportinfrastruktur att vara begränsat. Storskaliga infrastrukturprojekt är färre idag, men möjliga framtida projekt som Öresundsmetron och en eventuell fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör kan få betydande effekter på kustzonen. Osäkerhet finns också kring Försvarmaktens framtida anspråk, där nya investeringar i infrastruktur och ökad intensitet i användningen diskuteras som möjliga konsekvenser av NATO-inträdet.

Skåne har, som många delar av Sverige, en åldrande infrastruktur för överföring av el, både när det gäller stamnätet (transmissionsnätet) och regionnätet. Det finns planer på både nya regionnätstationer och luftledningar i Skåne men även Svenska kraftnät har planer på utbyggnad av stamnätet som berör cirka 10 kommuner.⁴ Nära kusten planeras utbyggnad bland annat vid Trelleborg och Kävlinge. Det kan alltså fortfarande finnas ett aktuellt hot mot kustzonens värden från ledningsutbyggnad. Ny infrastruktur i form av anslutningskablar och nätstationer kan också behövas för havsbaserad vindkraft, där detta blir aktuellt. Anspråken beskrivs närmare under rubriken **Havsanvändning**.

⁴ <https://www.svk.se/utveckling-av-kraftsystemet/transmissionsnätet/sa-sakrar-svenska-kraftnat-elforsorjningen-i-sodra-sverige/>

Havsanvändning

Havsanvändningstemat omfattar en rad aktiviteter och intressen i kustzonen och havet. Sjöfarten, med hamnar som Malmö, Trelleborg och Ystad, spelar en avgörande roll för Skånes koppling till både nationell och internationell handel, men innebär också utmaningar kopplade till miljöpåverkan och konflikter med andra intressen. Energifrågor, särskilt kopplade till havsbaserad vindkraft och möjligheter till framtida energiproduktion, som vågkraft, analyseras utifrån både deras potential och deras påverkan på andra värden i havet. Med havsbaserad vindkraft följer också behov av ledningar både på havsbotten och på land för anslutning till region- eller transmissionsnät. Slutligen behandlas mineral- och sandutvinning, som är en viktig men ofta kontroversiell aktivitet i havszonen.

Hot	2001	Aktualitet
Vindkraftverk	Vindkraftverk påverkar landskapsbilden och kan medföra buller och skuggeffekter.	Fokus på havsbaserad vindkraft har varit stort, men flera projekt möter motstånd på grund av konflikter med natur- och försvarsintressen. Vindkraften kan påverka visuellt, och kräver anslutningar till kusten. Avslag i ekonomisk zon i Östersjön kan innebära ett ökat tryck på andra delar av kusten och på landbaserad vindkraft. ↗
Mineralutnyttjande	Sand- och grustäkt i kustnära områden påverkar naturliga sedimentationsprocesser och landskapet.	Ökat intresse för marin sandutvinning, både för byggnation och för klimatanpassning genom strandfodring. Ystad har haft tillstånd att hämta sand och arbetar med ny ansökan. Trelleborgs och Kristianstads kommuner har också pågående ansökningar. Två områden pekas ut i havsplanen för framtida sandutvinning: söder om Ystad och i ekonomisk zon utanför Falsterbo. ↗
Ledningar på havsbotten	Installation av undervattenskablar påverkar bottenmiljön och marina ekosystem.	Planer för havsbaserad vindkraft och internationella energiprojekt, exempelvis Hansa Power Bridge, leder till fler undervattenskablar. Planering av nya ledningar måste ta hänsyn till både tekniska, ekonomiska och ekologiska faktorer. Större hänsyn tas dock idag till ekosystem vid planering och installation. ↗
Hamnar	Hamnutbyggnader förändrar både den fysiska och ekologiska miljön i kustområden.	Sjöfarten spelar en central roll i godstransporter, och transportpolitiken syftar till att flytta mer gods från väg till sjöfart. Malmö har fått tillstånd för en utfyllnad i Norra hamnen för att möta framtida kapacitetsbehov. EU:s klimatpolitik driver på investeringar i fossilfri teknik, vilket kan påverka hamninfrastrukturen. →

Sjöfarten inom och genom Skånes kustvatten spelar en central roll i det nationella och internationella transportsystemet och har en strategisk betydelse för godstransporter mellan Sverige, kontinenten och Östersjöregionen. Enligt de transportpolitiska målen och den nationella godstransportsstrategin finns en tydlig ambition att öka överflyttningen av transporter från väg till sjöfart och järnväg, i syfte att minska klimatpåverkan och avlasta väginfrastrukturen. Även om den totala sjötrafiken inte har ökat de senaste åren, finns det en förväntan om att sjöfartens roll ska stärkas, vilket syns bland annat i Malmö där tillstånd har beviljats för en utfyllnad i Norra hamnen för att möta framtida kapacitetsbehov.

Det finns vissa skillnader i hur olika typer av transporter passerar Skånes kustvatten och vilka hamnar som används till vad. I kartbilden nedan överlagras AIS-data (navigationsdata som alla större fartyg måste dela) för olika typer av vattenburna transporter, som en indikation på användningen av Skånes kust- och havsvatten för sjöfarten. Gula linjer är passagerartrafik, där Helsingborg, Trelleborg och Ystad är de viktigaste hamnarna. Rött visar kemikalietransporter som angör Helsingborg, Landskrona, Malmö och Trelleborg (samt Sölvesborg i Blekinge). Gastransporter i blått angör endast Malmö i Skåne län, och har Karlshamn i Blekinge som ett viktigt anlopp. Ljusgröna linjer representerar containerfartyg. För dessa utgör Helsingborg den viktigaste hamnen i Skåne, men Åhus på östkusten fyller också en viss funktion. Mörkgröna linjer är (större) fiskefartyg, där Simrishamn utgör en tydlig bas (även om antalet unika fartyg inte framgår av dessa data).

12. Visualisering av AIS-data för olika fartygsklasser utanför Skåne 2022. Gul - passagerartrafik, röd - kemikalietransport, blå - gastransport, ljusgrön - containerfartyg, mörkgrön - fiskefartyg (kystverket.no)

Utvecklingen påverkas också av EU:s klimatpolitik, där *Fit for 55*-paketet innebär att sjöfarten gradvis inkluderas i EU:s system för utsläppshandel (ETS). Från 2024 omfattas 40 % av koldioxidutsläppen från sjöfarten, en andel som successivt ökar till 100 % år 2027. Detta frväntas driva på omställningen mot fossilfri drift och kan få direkta konsekvenser för hamninfrastrukturen, till exempel i form av investeringar i laddinfrastruktur och nya system för alternativa bränslen såsom vätgas. Skånes hamnar kan därmed behöva anpassa sig till en ny teknisk och regulatorisk verklighet för att fortsatt vara konkurrenskraftiga och uppfylla skärpta miljökrav.

Att uppnå nationella mål om överflyttning av godstransporter från väg till vatten kan innebära en ökad intensitet i fartygstrafiken, eller en utveckling mot större fartyg. Båda delarna innebär en ökad påverkan på Skånes kustzon, bland annat genom svallvågor och förorening av luft och vatten. En omställning till förnybara bränslen, åtminstone eldrift, kan bidra till att minska utsläppen. Men ett växande energibehov kan också kräva en större elproduktion i södra Sverige, som i sin tur riskerar att påverka kustzonens värden.

För att möta det ökande elbehovet, särskilt i södra Sverige (inom elområde 3 och 4), fick Energimyndigheten år 2022 i uppdrag att identifiera nya områden för havsbaserad vindkraft med målet att möjliggöra ytterligare 90 TWh årlig elproduktion.⁵ I utredningen som publicerades 2023 identifierades fyra områden utanför Skånes kust som aktuella för havsbaserad vindkraft: två inom kommunalt vatten och två inom svensk ekonomisk zon.

Beteckning	Geografiskt läge	Potentiell elproduktion
EÖ01 (Sjollen)	Malmö och Kävlinges kustvatten	0,5 TWh per år
EÖ02 (Kriegers flak)	Svensk ekonomisk zon, med planerad anslutning via Trelleborg	1,4 TWh per år
EÖ03 (Skåne havsvindpark)	Svensk ekonomisk zon, med planerad anslutning via Trelleborg/Ystad	10,7 TWh per år
EÖ04 (Sydkusten)	Trelleborg, Skurup	3,3 TWh per år

Av de fyra föreslagna områdena utanför Skånes kust har Sjollen och Sydkusten genomgått prövningar men stött på motstånd under tillståndsprocessen. Kriegers Flak har erhållit tillstånd men projektet har pausats på grund av osäkerhet kring finansieringen av anslutningskablar. Flera planer inom det största utpekade området utanför Skånes kust (EÖ03) fick hösten 2024 avslag från regeringen tillsammans med flera andra projekt i Östersjön med hänvisning till konflikter med växande försvarsintressen.

I förslag till nya havsplaner som skickades till regeringen för beslut 21 januari 2025 har flera utredningsområden för havsbaserad vindkraft utanför Skånekusten plockats bort, och endast Lillgrund och Kriegers Flak kvarstår. Hotet från havsbaserad vindkraft mot andra värden i Skånes kustzon kan därför anses ha minskat något jämfört med vad som förväntades 2023/2024. Vindkraftsintresset bedöms enligt havsplanen inte kunna samexistera med naturvårdsintresset i Öresund och försvars- och sjöfartsintresset utanför sydkusten, och andra intressen ges företräde. Ett utpekat område i Halmstads kustvatten (V364, Väst Halmstad) innebär visuell påverkan på Bjärekusten om detta byggs ut.

Förslaget till nya havsplaner pekar också ut två områden för sandutvinning utanför Skånes sydkust – ett område söder om Ystad, och ett utredningsområde i ekonomisk zon utanför Falsterbo. Ärenden om sand-, grus- och stentäkt till havs är i dagsläget inte vanligt förekommande i Sverige, men det finns enligt SGU ett ökat intresse, både från näringslivets sida och kommuner, att undersöka möjligheterna att tillgodogöra sig sand, grus och sten från kontinentalsockeln för byggnation, infrastrukturändamål och strandfodring, dvs. lindra stranderosion.⁶

⁵ <https://www.energimyndigheten.se/energisystem-och-analys/elproduktion/vindkraft/nya-omraden-for-energiutvinning-i-havsplanerna/>

⁶ <https://www.sgu.se/samhallsplanering/bergmaterial-for-byggande/hallbar-materialforsorjning/marin-sand-och-grus2/>

Ystads kommun har under perioden 2011 till 2021 haft ett tillstånd (det enda i Sverige) att ta ut marin sand, grus och sten (upp till 340 000 kubikmeter) inom ett specificerat område vid Sandhammar Bank i Östersjön, för att motverka pågående stranderosion vid Ystads Sandskog och Löderups Strandbad. Tillståndet var förenat med ett antal villkor fastställda av SGU för att skydda allmänna intressen och enskild rätt. Tillsyn från SGU utförd 2018 indikerar att översedimentering av tidigare spår från utvinningen sker genom de geologiska processerna i området.

Ansökningar pågår från Ystad, Trelleborg och Kristianstad om sanduttag från Sandhammar Bank. Trelleborg planerar att använda sanden till strandfodring mellan Albäcksåns utlopp och Trelleborgs hamn, samt för att anlägga en översvämningsvall som skydd mot höjda havsnivåer. Kristianstad planerar strandfodring vid Äspet i Åhus. Dessa initiativ understryker vikten av sand som en naturbaserad lösning för att förebygga erosion och skydda kustområden, vilket kan betraktas som ett regionalt intresse och värde.

En ansökan från Ängelholms kommun om uttag av 75 000 kubikmeter sand från Skälderviken för strandfodring vid stränderna Havsbaden och Vejbystrand fick 2022 avslag i Mark- och miljödomstolen.⁷ På grund av särskilda naturtyper och olika förutsättningar jämfört med Sandhammar Bank ansågs slutsatserna i SGUs tillsynsrapport om återställningstider på 1-3 år för sanduttag inte vara relevanta för Skälderviken.

Utredningsområdet för sandutvinning i ekonomisk zon utanför Falsterbo i Vellinge kommun finns utpekad i rapporten *Förutsättningar för utvinning av marin sand och grus i Sverige* (Sveriges geologiska undersökning 2017). Ytan sammanfaller med västliga delar av Natura 2000-området *Sydvästskånes utsjövatten* som inrättats för att stärka skyddet av tumlare. Helhetsbedömningen i havsplanen är att samexistens med sandutvinning kan vara möjlig utifrån att utvinning föreslås i utkanten av Natura 2000-området, men anpassning och särskilt tillståndsprövning krävs.⁸

Yrkesfisket utgör inte ett direkt hot mot de värden som riksintresse för högexploaterad kust är avsett att värna, utan har en koppling till kustzonens identitet och kulturarv. Däremot hotas fisket självt av minskande bestånd och sänkta kvoter. Särskilt det småskaliga fisket, som präglat många kustsamhällen, har trängts tillbaka i takt med att fångstvolymerna sjunkit och andra anspråk tagit större plats i kustzonen. En konflikt kan finnas mellan miljöintresset och trålning, men generellt sker sistnämnda utanför trålgränsen (4 nautiska mil från kusten) och därför också utanför riksintresset (som i Skåne avgränsas 3 nautiska mil från kusten).

I havsplanen beskrivs förutsättningar för samexistens och intressekonflikter mellan olika användningar av havet och kusten. Där motstående intressen finns tar havsplanen ställning till vad som bör ges företräde. Samtidigt beskrivs behov av hänsyn eller anpassningar till andra intressen, där även påverkan på kusten beaktas, bland annat med stöd i ett framtaget underlag för kulturmiljövärden vid kust och hav.⁹

---

⁷ Kommunen överklagade beslutet, men Mark- och miljööverdomstolen vid Sva hovrätt avlog överklagandet hösten 2023: <https://www.domstol.se/globalassets/filer/domstol/markochmiljooverdomstolen/avgoranden/2023/m-5978-22-dom-2023-10-09.pdf>

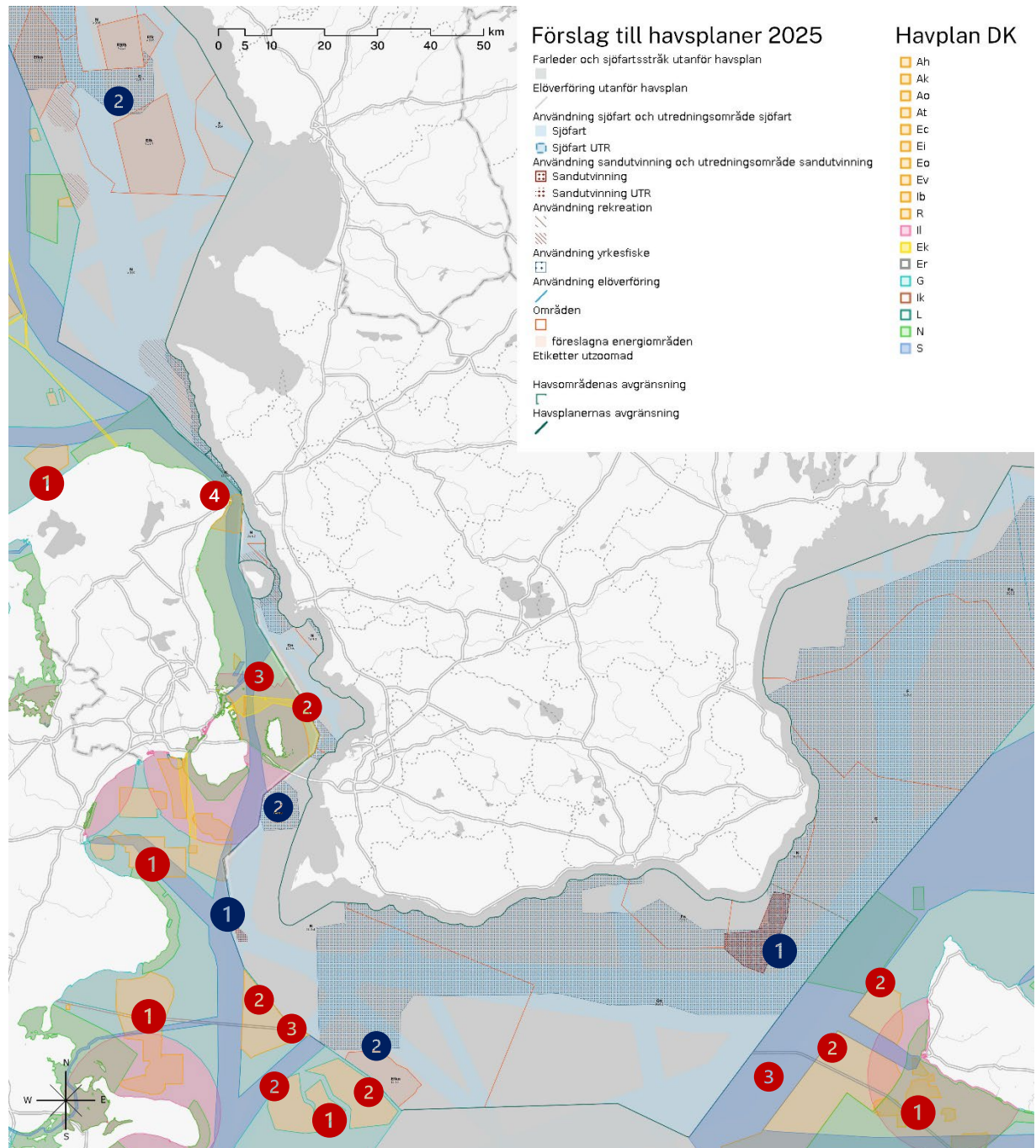
⁸ <https://www.havochvatten.se/download/18.6ab16f9919457c08995997e2/1737447217129/F%C3%B6rslag%20till%20C3%A4ndrade%20havsplaner%20f%C3%B6r%20Bottniska%20viken,%20C3%96stersj%C3%B6n%20och%20V%C3%A4sterhavet%202025-01-20.pdf>

⁹ <https://www.havochvatten.se/arkiv/havsplaneringsnyheter/2024-02-05-nytt-underlag-lyfter-fram-kulturmiljoer.html>

Karta: Dansk och svensk havsplanering

En jämförelse mellan den danska och svenska havsplanen i kartan nedan indikerar områden i den danska havsplanen som riskerar att innebära en påverkan också på svensk sida. Utvalda intressen i Sveriges havsplan indikeras med blå siffror, medan motsvarande intresse i Danmarks havsplan visas i rött. Generellt finns betydligt fler och större ytor utpekade i den danska havsplanen, både för mineralutvinning (1) och energiproduktion (2). I Danmark pekars också korridorer för elledningar ut (3) samt ett utredningsområde för en ny fast förbindelse mellan Helsingör och Helsingborg (4).

13. Kartbild över dansk och svensk havsplanering utanför Skåne (Källa: Havs- och vattenmyndigheten och havplan.dk)

Miljö & klimat

Detta tema omfattar en rad frågor som rör kustzonens ekologiska status och dess motståndskraft mot klimatförändringar. Skånes kustmiljöer är hem för unika ekosystem och biologisk mångfald, men påverkas av mänskliga aktiviteter såsom muddring, utfyllnad och ändrad jordbruksdrift. Samtidigt står kustzonen inför växande utmaningar kopplade till klimatförändringar, där stigande havsnivåer och kusterosion hotar både naturliga miljöer och bebyggda områden. Hanteringen av dessa hot kräver en balans mellan bevarande av ekologiska värden och anpassning till förändrade förutsättningar.

Hot	2001	Aktualitet
Grundvattenpåverkande anläggningar	Brunnar och andra anläggningar påverkar kustnära grundvattenresurser, vilket kan leda till försämrad vattenkvalitet och försaltning.	Grundvattenpåverkan är fortsatt en viktig fråga i Skåne, särskilt i kustnära områden som är känsliga för saltvatteninträngning. Ökad bebyggelse och turism bidrar till högre uttag, vilket påverkar vattenbalansen negativt. ➔
Utfyllnad	Utfyllnader i kustnära vatten förändrar ekosystem och hydrodynamik.	Utfyllnader har minskat som företeelse tack vare strängare regleringar enligt miljöbalken och vattendirektivet. Trots detta förekommer vissa projekt i samband med hamnutbyggnader och industrisatsningar, exempelvis i Malmö, vilket kan påverka känsliga marina miljöer. ➔
Muddring och tippning	Muddring och tippning av material påverkar marina miljöer negativt.	Muddring sker fortsatt i hamnar och farleder, trots skärpta regler. Frågan fick ökad uppmärksamhet i samband med Lynetteholm-projektets dumpning av muddermassor i södra delen av Öresund. ➔
Igenväxning av betesmarker	Brist på betesdjur leder till igenväxning och förlust av biologisk mångfald i kustnära hagmarker.	Minskad betesdrift leder till igenväxning av öppna kustlandskap, vilket påverkar biologisk mångfald och kulturmiljöer. Lokala naturvårdsprojekt arbetar med att återintroducera betesdjur, men den långsiktiga trenden är fortsatt negativ. ➔
Ändrad jordbruksdrift	Rationalisering och specialisering inom jordbruket förändrar kustlandskapets karaktär och ekologiska funktioner.	Ökad produktion av specialgrödor i Skåne har ökat vattenförbrukningen i kustnära områden. Intensivt jordbruk bidrar till avrinning av näringsämnen till kustvattnen, vilket kan leda till övergödning och ekosystemförändringar. ➔
Erosion	Kustlinjer eroderas av både naturliga och mänskliga faktorer som påverkar ekologiska och ekonomiska värden.	Kusterosion är en växande utmaning i takt med stigande havsnivåer och ökad stormfrekvens. Kommuner satsar på sandfodring och naturbaserade lösningar, medan hårda erosionskydd kan störa sedimenttransporten och bidra till kustzonsinklämning. ➔

Grundvattenpåverkan är en fortsatt kritisk fråga i Skånes kustzon, där både vattenförsörjning och ekosystem påverkas av förändrade hydrologiska förhållanden. Många kustnära grundvattenresurser är känsliga för saltvatteninträngning, särskilt i områden där högt uttag kombineras med låga nederbördsnivåer. Ökad bebyggelse och ett växande turisttryck under högsäsong leder till högre vattenförbrukning, vilket kan rubba den naturliga vattenbalansen och försämma grundvattenkvaliteten.

Utöver vattenbrist och försaltning finns även en risk för stigande grundvattennivåer som en följd av havsnivåhöjningen. Detta kan leda till ökad risk för grundvattenöversvämningar i låglänta kustnära områden, vilket påverkar både bebyggelse och infrastruktur. I vissa fall kan detta även medföra förhöjd risk för förorening av grundvattnet, särskilt i områden där äldre avloppssystem och dagvattenhantering inte är anpassade för förändrade vattennivåer. Denna utveckling understryker vikten av en samlad strategi för vattenförvaltning i kustzonen, där både dricksvattenförsörjning och klimatanpassning behöver beaktas i planeringen.

Utfyllnad i kustnära vatten innebär att nya landtytor skapas genom att fylla ut havsbotten med schaktmassor, vilket förändrar både ekosystem och vattenflöden. Utfyllnader kan ha stor påverkan på känsliga ekosystem, särskilt ålgräsängar, som är viktiga för den biologiska mångfalden. Ålgräs fungerar som en barnkammare för flera fiskarter och bidrar till att stabilisera havsbotten samt binda koldioxid, vilket gör det till en betydande ekosystemtjänst. Det finns därför en växande medvetenhet om att utfyllnader måste hanteras med stor försiktighet och att kompensationsåtgärder, såsom restaurering eller nyplantering av ålgräsängar, kan behöva bli en obligatorisk del av framtida projekt.

Även om omfattningen har minskat på grund av skärpta regelverk i miljöbalken och EU:s vattendirektiv, sker utfyllnad fortfarande i samband med hamnutbyggnader, vattennära stadsutveckling och större infrastrukturprojekt. Ett aktuellt exempel är Norra Hamnen i Malmö, som nämns i föregående kapitel, men utfyllnad sker också i andra kuststäder som Helsingborg och Trelleborg. I Köpenhamn pågår ett omfattande utfyllnadsprojekt vid Lynetteholm (se figur **Error! Reference source not found.**) som påverkar havsmiljön i Öresund. Nya Öresundsförbindelser planeras, där landanslutningar och sänktunnlar kan innebära påverkan på marina miljöer.

14. Läge och storlek för den pågående utfyllnaden vid Lynetteholm samt lokalisering av dumpningsplatser för muddringsmassor i Kögebukten. (Källa: byoghavn.dk)

Muddring och tippning av sediment i kustnära vatten är andra relaterade aktiviteter som kan ha betydande negativa effekter på marina ekosystem. Trots att strängare regler har införts enligt miljöbalken och vattendirektivet, fortsätter muddring att ske i hamnar och farleder, vilket påverkar den ekologiska balansen.

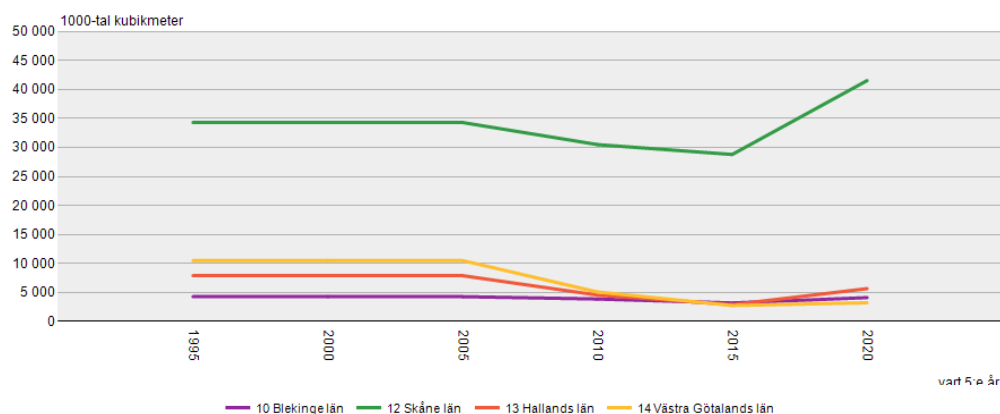
Under 2021 och 2022 uppstod betydande diskussioner kring dumpningen av muddermassor från Lynetteholm-projektet i Kögebukten. Projektet, som syftar till att skapa en konstgjord halvö i Köpenhamns hamn, innebar att stora mängder havssediment behövde avlägsnas. Planerna mötte stark kritik från både danska och svenska intressenter. Sveriges miljöminister Per Bolund (MP) uttryckte oro över att dumpningen kunde skada marint liv. Dessutom protesterade flera danska kommuner mot dumpningen på grund av potentiella negativa effekter på havsmiljön. Kritiker påpekade att slammet innehöll höga halter av näringsämnen som kväve och fosfor, vilket kunde leda till algblomning, ökad risk för syrebrist, grumligare vatten och förlust av fisk och ålgräs.

Från januari 2022 dumpades över 200 000 kubikmeter av detta slam i den sydliga delen av Öresund, med planer på att ytterligare två miljoner kubikmeter skulle följa. Sveriges nya miljöminister Annika Stenhäll (S) uppmanade Danmark att upphöra med verksamheten. Som svar på växande kritik beslutade de ansvariga myndigheterna under sommaren 2022 att söka alternativa lösningar för hanteringen av muddermassorna, inklusive möjligheten att integrera dem i halvöns konstruktion i stället för att dumpa dem i Kögebukten.¹⁰

Under de senaste decennierna har jordbrukets struktur i kustnära områden förändrats, med konsekvenser för både landskapet och miljön. **Betesdriften har minskat** i många områden, ofta av ekonomiska skäl, vilket har lett till att öppna kustlandskap gradvis växer igen med buskar och träd. Detta påverkar inte bara landskapets karaktär och upplevelsevärden, utan också de många arter som är beroende av hävdade marker.

Parallellt har **rationalisering och specialisering inom jordbruket** påverkat kustlandskapets ekologiska funktioner. I Skåne har en ökad produktion av specialgrödor, såsom grönsaker och frukt, förändrat markanvändningen och bidragit till en mer intensiv vattenanvändning, vilket i sin tur påverkar vattenbalansen i kustnära områden. Som diagrammet nedan indikerar har jordbrukets vattenanvändning ökat markant i Skåne under 2015–2020.

Storskalig jordbruksdrift med ökad användning av konstgödsel och bekämpningsmedel kan också ha negativa effekter på den biologiska mångfalden, särskilt genom avrinning till kustnära vattendrag och havet, vilket riskerar att förvärra problem med övergödning.

15. Ändringar i jordbrukets vattenanvändning för bevattning av grödor, 1000-tal kubikmeter. (Källa: SCB)

¹⁰ <https://byoghavn.dk/lynetteholm/klapning/>

Kusterosion är en betydande utmaning för Skåne, påverkad av både naturliga processer och mänskliga aktiviteter. Klimatförändringar bidrar till stigande havsnivåer och ökad frekvens av stormar, vilket accelererar erosionen och hotar både ekologiska och ekonomiska värden i kustzonen. Stormen Babette, som drabbade södra Sverige hösten 2023, blev en tydlig påminnelse om hur extremväder kan påverka kustområden. Den medförde kraftig erosion längs flera kuststräckor i Skåne och underströk behovet av effektiva åtgärder för att hantera och minska riskerna i framtiden.

För att motverka dessa effekter har flera skånska kommuner implementerat åtgärder såsom sandfodring och olika former av kustskydd. Vissa typer av erosionskydd, såsom hårda strukturer, kan dock störa den naturliga sedimenttransporten längs kusten. Fasta strukturer riskerar att minska erosionen lokalt, men kan samtidigt förstärka problemen på andra platser. Naturbaserade lösningar, såsom restaurering av sanddyner och ålgräsängar, bedöms ofta vara mer långsiktigt hållbara och kan samtidigt bidra till biologisk mångfald.

Havsnivåhöjningen utgör i sig en kritisk utmaning för Skånes kustområden. I tillägg till erosionsrisken ökar risken för översvämningar och förlust av värdefulla livsmiljöer, såsom strandängar och våtmarker. I kombination med högre temperatur och lägre salthalter kan hela den ekologiska balansen i kustzonen hotas av klimatförändringarna.¹¹

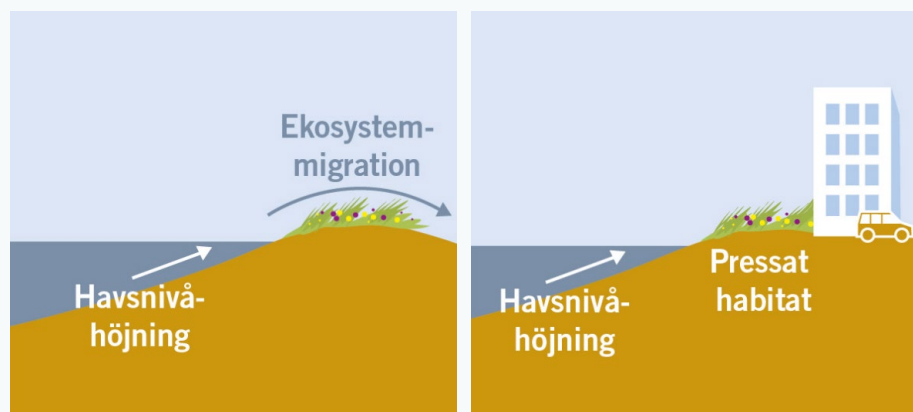

Kustzonsinklämning

Textkälla: Första rapporten från nationella expertrådet för klimatanpassning, kapitel 10: Kustzonen (Februari 2022).

"Kustzonsinklämning (på engelska "coastal squeeze") är en benämning av problemet när avståndet mellan kustlinje och bakomliggande infrastruktur successivt minskar genom att kustzonen krymper (på grund av erosion eller havsnivåhöjning) medan infrastrukturen ligger kvar (se illustration nedan). Detta fenomen påverkar även livsmiljön för växter och djur och kan minska reträttmöjligheten för ekosystem. Det kan leda till oåterkalleliga förluster av kulturarv, naturmiljöer och ekosystemtjänster." I den fysiska planeringen kan negativa effekter av kustzonsinklämning reduceras genom att undvika fysiska skydd och satsa på naturbaserade lösningar för klimatanpassning, genom att skapa ett större buffertavstånd till infrastrukturen, samt säkerställa reträttvägar mot inlandet (som också kan öka tillgängligheten för besökare).

Bildkälla: Naturvårdsverket 2021. Naturbaserade lösningar, Rap.6974

¹¹ <https://www.su.se/stockholms-universitets-ostersjocentrum/policyverksamhet/policy-briefs-och-faktablad/%C3%A5tg%C3%A4rder-st%C3%A4rker-%C3%B6stersj%C3%B6ns-milj%C3%B6-%C3%A4ven-i-ett-f%C3%B6r%C3%A4ndrat-klimat-1.590085>

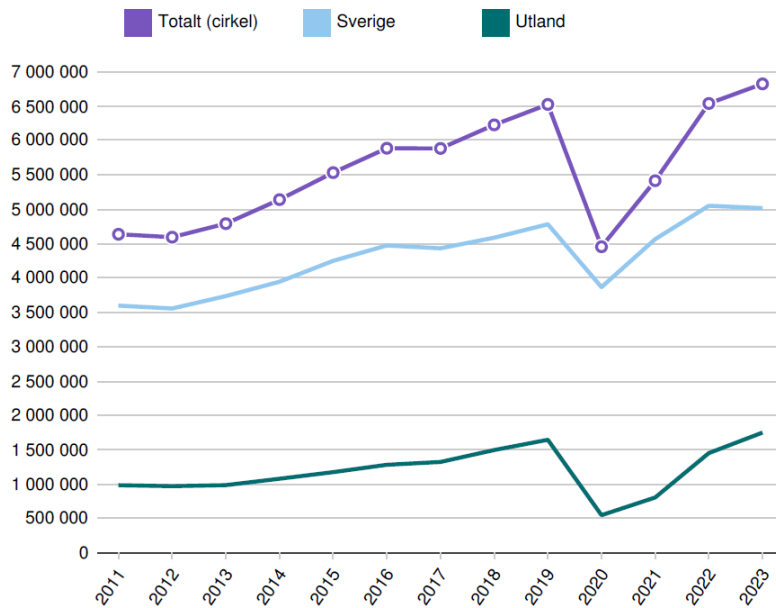
Upplevelser & landskap

Kustlandskapet, med sina stränder, klippor, sanddyner och historiska fiskelägen, är en viktig del av regionens identitet och attraktionskraft. Under detta tema inkluderas både platsbaserade upplevelser såsom bad, båtliv och naturturism, men också möjligheten till sammanhängande upplevelser genom tillgång till vandringsleder, cykelvägar eller till havs med egen båt eller kajak. Den kustnära kulturmiljön spelar en central roll, både genom materiella kulturarv såsom hamnar och byggnadsminnen, men också genom immateriella värden och identitet. Kustzonens attraktivitet för olika aktiviteter och upplevelser innebär också utmaningar, bland annat kopplat till slitage på naturmiljöer och hållbar mobilitet.

Hot	2001	Aktualitet
Turism- och fritidsanläggningar	Anläggningar som campingplatser och nöjesparker sliter på kustområden.	Turismen i Skåne har fortsatt öka, särskilt i kustkommunerna, där närheten till Danmark, Tyskland och andra Östersjöländer gör regionen attraktiv. Fler besökare under högsäsong ökar belastningen på känsliga miljöer. Nya anläggningar är ovanligare än uppgraderingar av befintliga, men husbilturismen och korttidsuthyrning har blivit nya faktorer att hantera.. ↗
Båttrafik	Ökad fritidsbåttrafik leder till erosion, buller och utsläpp i känsliga kustområden.	Trycket från fritidsbåttrafik har ökat, särskilt i populära områden som Öresund och Hanöbukten. Buller och utsläpp är fortfarande utmaningar, men elektrifiering har potential att bidra positivt. ↗
Slitage	Slitage från mänsklig aktivitet skadar kustens känsliga miljöer.	Ökat besöksstryck under sommarmånaderna, särskilt längs populära kuststräckor, leder till markerosion och förlust av vegetation. Insatser för hållbar besökshandling och underhåll av gångleder har initierats i flera kommuner. Behov av att sprida besöksflöden över större områden och längre säsonger diskuteras alltmer. ↗
Buller	Ljuddöroreningar påverkar både människor och djur i kustzoner.	Buller från båttrafik, turism och transporter är fortsatt ett problem. Utveckling av havsbaserad vindkraft har dock begränsats i Skåne, vilket minskar dess potentiella påverkan. Tätare bebyggelse och ökad infrastrukturutveckling leder däremot till fler ljudstörningar i kustnära områden. ➔

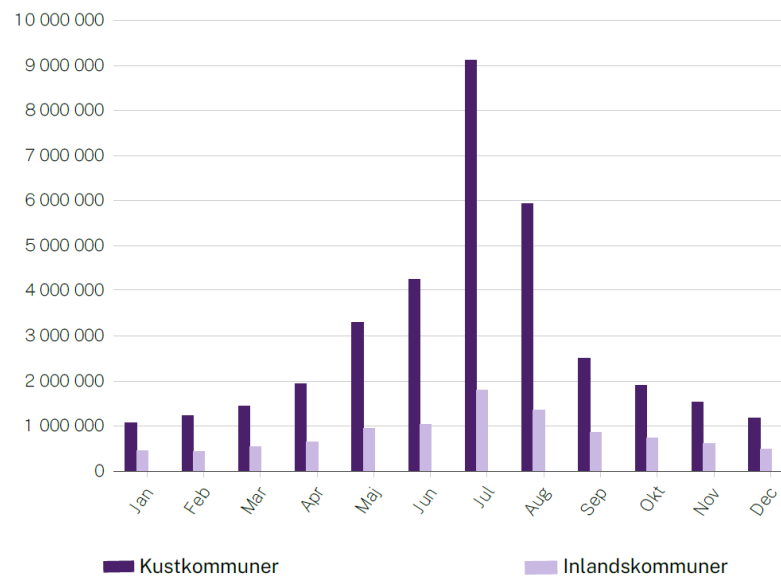
Under de senaste 25 åren har **turismen** i Skåne ökat avsevärt, vilket har medfört både ekonomiska fördelar och utmaningar för kustområdena. Skåne är en attraktiv destination för besökare från Danmark, Tyskland och andra länder runt Östersjön, delvis på grund av dess geografiska närhet och konkurrenskraftiga priser. Turismen minskade tydligt omkring 2020, vilket sammanfaller med coronapandemin. Efter detta syns dock en stark återhämtning, och besöksantalet nu är högre än innan pandemin. Utlandsturismen återhämtade sig något långsammare än den inhemska turismen.

16. Gästnätter i Skåne fördelat på svenska och utländska besökare. (Källa: Tillväxtverket)

Det finns tydliga säsongsvariation i besöksantalet, där särskilt kustkommunerna upplever en markant ökning under sommarmånaderna, särskilt i juli och augusti. Under dessa månader är antalet besökare i kustkommunerna betydligt högre än i inlandskommunerna, vilket tyder på att kustnära områden har en stark dragningskraft under högsäsongen.

17. Gästnätter i Skåne per månad i kustkommuner och inlandskommuner (Källa: Tillväxtverket)

Denna säsongsvariation innebär både möjligheter och utmaningar. Turismen bidrar till lokal ekonomi och sysselsättning, men den snabba ökningen av besökare under sommaren kan också leda till slitage på natur- och kulturmiljöer, trafikstockningar och ökat behov av infrastruktur och service. Samtidigt visar diagrammet att besöksstrycket är mer jämnt fördelat över året i inlandskommunerna, vilket kan tyda på att dessa områden är mindre beroende av säsongsturism. En fortsatt utveckling av åretrunbaserade besöksmål och hållbara mobilitetslösningar kan bidra till att sprida belastningen på kustzonens resurser.

En märkbar trend under denna period är den ökade populariteten för husbilsturism. Denna form av resande erbjuder flexibilitet och frihet, men innebär också en ökad belastning på kustmiljöer, särskilt under högsäsong. Många husbilsturister söker sig till natursköna kustplatser, vilket kan leda till slitage på känsliga områden och ökat tryck på infrastruktur och avfallshantering.

Även om etableringen av helt nya turistanläggningar har minskat, sker det en kontinuerlig expansion och uppgradering av befintliga faciliteter för att möta den växande efterfrågan. Denna utveckling kräver noggrann planering och hållbarhetsöverväganden för att minimera negativa effekter på kustområdenas ekosystem och bevara deras attraktionskraft för framtida generationer.

Fritidsbåtstrafiken längs Skånes kust anses också som ett hot som har ökat i omfattning, särskilt i populära områden som Öresund och Hanöbukten. Intensifiering av båttrafik kan bidra till erosion av känsliga kustområden, buller och utsläpp. Sverige har en av världens högsta andelar fritidsbåtar per capita, tillsammans med Norge och Finland.

Elektrifiering av fritidsbåtar framstår som en lovande lösning för att minska buller och utsläpp. Ett svensk-norskt projekt syftar till att etablera laddstråk för elbåtar mellan Göteborg och norska Kristiansand, med över 400 nya laddpunkter planerade.¹² Erfarenheter från denna satsning kan vara intressanta för att kartlägga nyttan av liknande initiativ i Skåne och bidra till en mer hållbar utveckling av fritidsbåtstrafiken i regionen.

Slitage på kustens känsliga miljöer har blivit en växande utmaning i takt med det ökade besöksstrycket, särskilt under sommarmånaderna. Stränder, klippområden och sanddyner påverkas av den höga belastningen, vilket kan leda till markerosion och förlust av vegetation. Överanvändning av populära leder och rastplatser kan medföra ett behov av underhåll och i vissa fall fysiska anpassningar för att skydda den omgivande naturen. Nerskräpning är en annan konsekvens av högt besöksstryck, och en avvägning kan behövas mellan att bevara naturens orörda karaktär och att tillföra faciliteter i form av exempelvis sopkärl eller toaletter för att hantera ett växande besöksstryck. Trycket kan minskas genom att sprida besökarna både geografiskt och över tid, genom att lyfta fram alternativa besöksmål och främja turism utanför högsäsongen.

Buller är en växande utmaning i kustzonen, där både mänskliga aktiviteter och teknisk infrastruktur kan påverka såväl djurliv som upplevelsevärden för besökare och boende. Ljud från båttrafik, turism och transporter kan störa stillsamma friluftslivsaktiviteter, som paddling, fågelskådning och vandring, vilket innebär att det också finns intressekonflikter mellan olika typer av rekreationsaktiviteter. Undervattensbuller från sjöfart och fritidsbåtar kan ha negativa effekter på marina arter, särskilt djur som navigerar med hjälp av ljud, såsom tumlare.

En fortsatt utveckling av bebyggelse och infrastruktur i kustnära områden innebär att de opåverkade delarna av kustzonen krymper, vilket gör att både ljud- och ljusföroreningar kan få större inverkan. Ljusföroreningar från städer, hamnar och anläggningar minskar möjligheten att uppleva mörker och stjärnhimmel längs kusten.

---

¹² <https://www.energi-kontorvast.se/sv/2022/12/20/eu-projekt-ska-ge-drygt-400-nya-laddpunkter-for-elbatar-fran-goteborg-till-norska-kristiansand/>

Försvarmaktens ändrade anspråk i kustzonen

Det säkerhetspolitiska läget i Östersjöområdet har förändrats avsevärt under de senaste åren, försvarsintresset beskrevs i 2001 inte som ett anspråk som kunde hota andra värden i kustzonen. Sveriges NATO-medlemskap innebär dock att Försvarmaktens behov av kustnära områden för övningar, infrastruktur och strategiska anläggningar kan komma att öka. Skånes långa kust och geografiska närhet till Danmark och norra Europa gör regionen särskilt relevant i ett försvarsperspektiv, och det finns redan idag flera militära övningsfält och skyddsområden längs kusten. Dessa anspråk kan potentiellt påverka andra värden i kustzonen, såsom friluftsliv, turism och naturvård.

En av de centrala frågorna är hur intensiteten i militära övningar kan komma att förändras och vilken påverkan det kan ha på allmänhetens tillgång till kusten. Tidigare har det funnits en samverkan där övningsaktiviteter anpassats för att undvika de mest besöksstata perioderna, exempelvis genom att begränsa övningar under helger och ledigheter. Om övningsområden används mer frekvent, eller om vissa områden får en mer permanent militär funktion, kan det innebära en ökad avstängning av kuststräckor och minskad tillgänglighet för allmänheten. Samtidigt kan Försvarmaktens närvaro innebära en skyddseffekt, där områden förblir obebyggda och därigenom bibehåller sitt naturvärde.

Ett annat potentiellt scenario är att NATO-medlemskapet leder till ökade investeringar i infrastruktur kopplad till försvarsändamål. Det kan handla om utbyggnad av hamnar för att kunna hantera större militära fartyg, förstärkningar vägar och järnvägar, eller nya anläggningar. Sådana satsningar kan påverka kustmiljön både direkt, genom exempelvis utfyllnader och ny bebyggelse, och indirekt genom ökad trafik och buller.

Många av försvarets anläggningar i kustzonen har också ett kulturhistoriskt intresse. Befästningar, kustartillerianläggningar och äldre militära strukturer har idag ett kulturmiljövärde och bidrar till kustens identitet. Ökade militära anspråk behöver därför även balanseras med bevarandet av dessa miljöer och möjligheten för allmänheten att fortsatt ha tillgång till dem.

I en regional planeringskontext är det viktigt att analysera hur försvarsintresset kan samexistera med andra intressen i kustzonen. Samverkan mellan Försvarmakten, kommuner och andra aktörer blir avgörande för att säkerställa att ökad militär aktivitet inte i onödan begränsar kustens tillgänglighet eller påverkar känsliga ekosystem. Anpassade tidsfönster för övningar, tydliga riktlinjer för skyddade områden och dialog kring eventuell ny infrastruktur är viktiga delar i detta arbete.

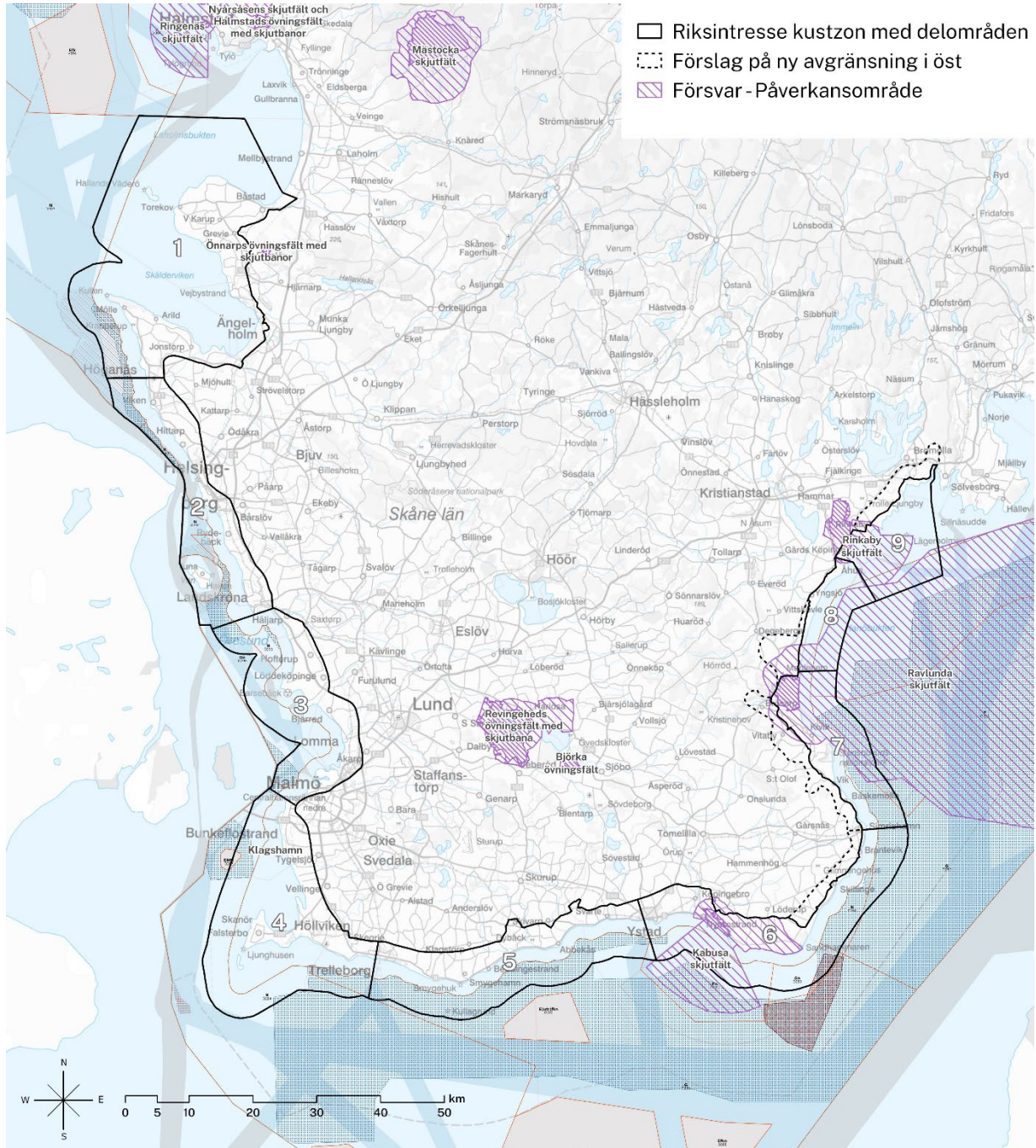

18. Värn utanför Glimminge plantering, del av Skånelinjen (också kallad Per Albinlinjen). Av Johan Jönsson. CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=81984809>.

Karta: Utvalda försvarsintressen

I kartan illustreras Försvarsmaktens övningsområden inklusive påverkansområden både på land och till havs. Utöver dessa objekt finns också påverkansområde kring flygplatser och väderradar, samt ett antal objekt som inte kan redovisas öppet.

19. Kartbild över övningsområden och påverkansområden av riksintresse för Försvarsmakten. Det framgår tydligt att försvarsintresset utgör ett betydande anspråk i kustzonen i östra och sydöstra Skåne.

Kustzonen i regional fysisk planering

Regionplan för Skåne 2022–2040

I gällande regionplan identifieras ett antal intressen som behöver samsas i havet och längs kusterna. Den oexploaterade kusten är värdefull för hela Skåne och kustlandskapet har stor betydelse för identiteten. Regionplanen beskriver hoten mot kustzonen i form av bland annat klimatförändringar, övergödning och föroreningar. Den långsiktiga målsättningen enligt regionplanen är ett hälsosamt hav som ger kvalitet till kustlandskapet. Regionplanen markerar tydligt att det behövs ett gemensamt skydd av både Öresund, Östersjön och Kattegatt och en översyn över de kumulativa effekterna av den samlade mark- och vattenanvändningen i regionen och hur det påverkar kusten och havet.¹³

Regionplanen har ett antal planeringsprinciper som är kopplade till de tematiska fördjupningarna i regionplanen. I kapitel om Havet och Kusten redovisas följande principer:

- Använd havsplaneringen som verktyg för att skydda värdefulla områden och den biologiska mångfalden i havet och skapa samtidigt förutsättningar för en fortsatt produktion av havets ekosystemtjänster.
- Värna den oexploaterade kusten och dess värden för naturvård, rekreation, friluftsliv, besöksnäring och identitet som en gemensam resurs för hela Skåne.
- Skapa och värna kustnära våtmarker och strandängar som kan översvämmas och mildra erosion.

Länsstyrelsens synpunkter på Regionplan för Skåne 2022-2040

I enlighet med plan- och bygglagen har Länsstyrelsen i Skåne yttrat sig över planförslaget, och yttrandet redovisas tillsammans med regionplanen.¹⁴ Region Skåne sammanfattar länsstyrelsens anmärkningar under fyra punkter:

1. Länsstyrelsen anser att regionplanen bör hantera hur **riksintressen** tillgodoses redan i den strategiska planeringen och inte skjuta detta till efterföljande planeringsskeden.
2. Regionplanen behöver tydligare redovisa grunddragen för vattenområdenas användning samt inkludera **miljökvalitetsnormer för havsmiljön**.
3. Det saknas en samlad bild av **risker** kopplat till mark- och vattenanvändning samt strategier för att minimera dessa risker.
4. Länsstyrelsen efterlyser tydligare **ställningstaganden** i regionplanen som kan stödja kommunerna i frågor av mellankommunal och regional betydelse.

---

¹³ <https://geodata.skane.se/regutv/regionplan/2022/plan/dokument/regionplan-for-skane-2022-2040.pdf>

¹⁴ <https://utveckling.skane.se/siteassets/verksamhetsomraden/regional-fysisk-planering/dokument/granskningshandling-regionplan-for-skane-2022-2040/lansstyrelsen-skane.pdf>

En tydligare strategi för kustzonens utveckling inom regionplanen kan bidra till att möta upp samtliga punkter ovan. Förstudien utgör en fördjupning och aktualisering kring Riksintresse Högexploaterad kust i en regional och lokal kontext, men belyser också behovet av att hantera utmaningar kopplade till havsmiljö, och risker kopplade till havsnivåhöjning, erosion och andra klimatrelaterade hot. Dessutom betonas vikten av mellankommunal samverkan och hur regionplanen kan fungera som ett stöd för att samordna strategiska planeringsfrågor över kommungränserna.

Regionala värden i planeringen

I Regionplan för Skåne 2022–2040 används begreppet "regionala värden" för att beskriva de gemensamma resurser och kvaliteter som är viktiga för hela regionens utveckling och attraktivitet. Dessa värden omfattar bland annat natur- och kulturmiljöer, grönstruktur och rekreationsområden samt ekonomiska och sociala aspekter som bidrar till Skånes hållbara utveckling. Ett arbete pågår med att tydligare definiera dessa regionala värden, med avstamp i Region Skånes verksamhet och regionplaneuppdraget.

20. Exempel på planeringsaspekter som kan utgöra regionala värden och som behöver beaktas i den regionala fysiska planeringen.

Dessutom har Region Skåne tillsammans med Ramboll genomfört en kartläggning av gröna värden för att fördjupa kunskapen om de gröna näringarnas betydelse för Skånes utveckling. Denna kartläggning syftar till att identifiera områden och beskriva dessa utifrån kvaliteter i natur- och kulturlandskapet, tillgänglighet, service och faciliteter samt utvecklingspotential. Resultaten ska stödja den regionala fysiska planeringen och säkerställa att dessa värden beaktas och utvecklas på ett hållbart sätt. Denna förstudie för kustzonen kan på ett liknande sätt utgöra en utgångspunkt och ett stöd för fortsatt arbete med den regionala fysiska planeringen i kustzonen.

Kustkommunernas yttrande om aktualisering av regionplanen

Nätverket Skånes kustkommuner har lämnat ett gemensamt yttrande på Region Skånes remiss kopplat till aktualisering av regionplanen. Där nämns bland annat behovet av att regionplanen tydligare adresserar klimatanpassning, särskilt kopplat till stigande havsnivåer, men även skyfall och värmeböljor. Kustkommunerna efterfrågar en mer konkret vägledning och strategiska ställningstaganden för att stödja kommunerna i planeringsarbetet, och förmedlar följande centrala synpunkter:

- 1. Nationell baseline och riskbild.** En gemensam nationell standard behövs för att säkerställa en likvärdig hantering av klimatrisker i planering och prövning. Regionplanen bör ge en nyanserad bild av hot och möjligheter längs kusten.
- 2. Klimatanpassning i genomförande.** Klimatanpassning bör vara en tydlig del av regionplanens genomförandestrategi för att säkerställa att skyddsåtgärder genomförs och förvaltas långsiktigt.
- 3. Skydd av befintlig bebyggelse.** Regionen bör ta ställning för att klimatanpassning ska utgå från redan gjorda investeringar och att kustskydd planeras successivt utifrån aktuella klimatscenarier.
- 4. Verktyg och vägledning.** Planen bör inkludera riktlinjer och exempel för olika kustmiljöer samt ta ställning till när planerad reträtt kan vara en möjlig strategi.

Kustkommunerna ser fram emot fortsatt dialog och samverkan med Region Skåne för att stärka klimatanpassningen och säkerställa att kuststäder och tätorter kan bevaras och utvecklas på ett hållbart sätt.

Kustzonens regionala värden

Kustzonen är en av Skånes mest betydelsefulla resurser och spelar en avgörande roll för både ekologiska, ekonomiska och sociala värden. De långa kuststräckorna och det unika kustlandskapet är centrala för regionens identitet och attraktionskraft. Här ryms en rad värden som är av såväl lokalt som regionalt och nationellt intresse: biologisk mångfald, rekreation, turism, kulturmiljöer och en varierad landskapskaraktär. Dessa värden bidrar inte bara till livskvaliteten för regionens invånare utan också till Skånes ekonomiska och ekologiska hållbarhet.

Kustzonen erbjuder ekosystemtjänster som skyddar mot erosion, reglerar koldioxid och fungerar som livsmiljö för marina arter. Dessa försörjande och reglerande funktioner samspelar med kulturella tjänster, såsom rekreation och friluftsliv, vilket gör kustzonen till en gemensam resurs för hela Skåne. Samtidigt är dessa värden sårbara för påverkan från mänsklig aktivitet och klimatförändringar.

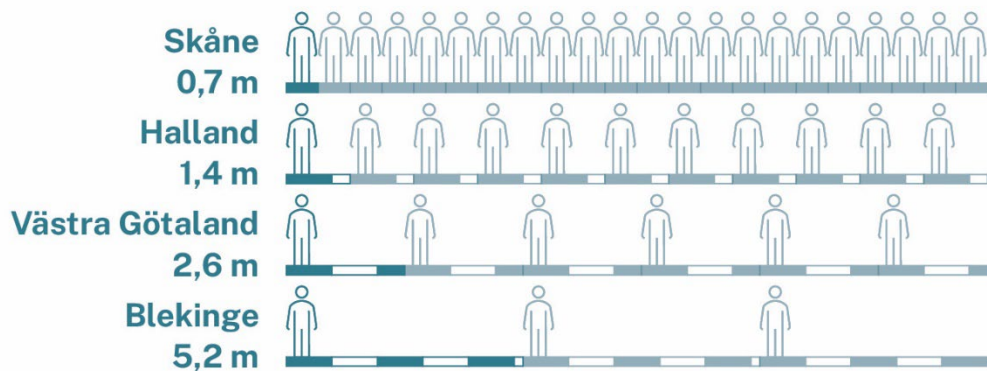
Ett växande anspråk på kustzonen är energiproduktion, särskilt havsbaserad vindkraft, som erbjuder stora möjligheter för en hållbar energiförsörjning men som också kan påverka kustnära miljöer. Vindkraftsparker till havs kan förändra landskapsbilden och ha effekter på biologisk mångfald och marina ekosystem, särskilt i områden nära kusten. Detta understryker vikten av att balansera olika intressen i kustzonen, där energibehovet behöver vägas mot rekreationsvärden och ekologiska skyddsmål.

En jämförelse mellan Skåne, Blekinge, Halland och Västra Götaland visar på tydliga geografiska skillnader som påverkar förutsättningarna för kustzonens användning och planering. Kusten i Blekinge och Västra Götaland är betydligt mer flikig, med många skärgårdsområden och skyddade vikar, vilket ger fler platser för rekreation, turism och småskaligt fiske. I kontrast präglas Skåne och Halland av en rakare kustlinje, vilket skapar färre avgränsade kustmiljöer och större risk för intressekonflikter. Dessa skillnader har stor betydelse för hur kustzonens resurser används och vilken typ av planering som krävs.

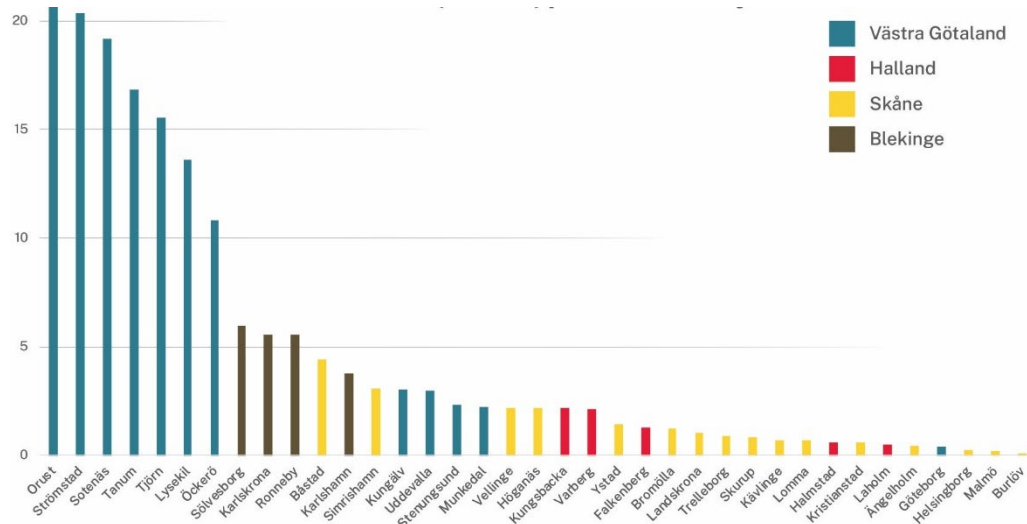
21. Vy över Sandhammaren från öst – ett erosionsutsatt område. Foto: Region Skåne, © Karol Werner

En analys av antalet meter kust per invånare i kustkommunerna förstärker bilden av skillnaderna. Öar utan reguljär kollektivtrafikförbindelse med fastlandet har undantagits från analysen för att ge en mer rättvisande bild av vilken kuststräcka som kan anses vara tillgänglig för allmänheten. I Skåne är tillgången till kust relativt begränsad, med ett genomsnitt på 0,7 meter kust per invånare i kustkommunerna, och indikerar ett betydligt högre tryck på kustzonen än i de övriga regionerna.

22. Meter kuststräcka per invånare i kustkommunerna. Jämförelse mellan Skåne och kringliggande län.

Vissa kustkommuner i Skåne har särskilt högt befolkningstryck på kustzonens resurser, vilket gör konkurrensen om mark och vatten tydligare här än i många andra delar av landet. Även om analysen fokuserar på invånare i kustkommunerna är det viktigt att understryka att kusten har ett värde för hela regionens befolkning, inklusive de som bor i inlandet. Analysen inkluderar inte heller fritidsbebyggelse, som kan innebära ett högre besöksstryck under helger och högsäsong i många av kustkommunerna.

23. Antal meter kuststräcka per (fastboende) invånare i kustkommunerna i fyra län.

Den ökade konkurrensen om varje meter kust innebär ett särskilt behov av att värna och säkerställa kustzonens värden i Skåne. Fler anspråk inom samma geografiska område kräver att olika värden och intressen samexisterar och balanseras, från turism och rekreation till biologisk mångfald och energiproduktion.

De regionala värdena i kustzonen är nära sammanflätade med de utmaningar och utvecklingstrender som diskuterats i föregående kapitel. Trycket på kustzonens resurser ökar, både genom bebyggelseutveckling och infrastrukturbehov (**Struktur**), genom ett växande besöksstryck och efterfrågan på rekreation och turism (**Upplevelser**), genom nya och konkurrerande anspråk i havet såsom havsbaserad vindkraft och försvarsintressen (**Havsanvändning**), samt genom mark- och vattenanvändningens och klimatförändringarnas påverkan på kustmiljöer och ekosystem (**Miljö & klimat**).

Kustzonens regionala värden vs. regionala värden i kustzonen

"Kustzonens regionala värden" avser de unika kvaliteter som kustzonen erbjuder, framför allt kopplat till natur, friluftsliv och kultur. Förstudien fokuserar också på hur dessa värden relaterar till andra regionala anspråk beroende av kopplingen till kusten och havet, såsom klimatanpassning, sjöfart, energiproduktion och försvarsintressen.

"Regionala värden i kustzonen" kan tolkas bredare och inkludera infrastruktur och samhällsfunktioner med koppling till kustens historiska roll som nav för bosättning och transport. Dessa kan utgöra regionala värden, men också hota kustzonens unika kvaliteter genom exploatering och fragmentering.

Behov av en regional fysisk planering i kustzonen

Både Länsstyrelsen Skåne och Skånes kustkommuner har i sina yttranden lyft fram behovet av att regionplanen i högre grad hanterar kust- och havsplanering på en strategisk nivå. Länsstyrelsen efterfrågar tydligare vägledning för hur riksintressen ska tillgodoses, hur miljö kvalitetsnormer för vatten ska beaktas och hur risker kopplade till mark- och vattenanvändning ska hanteras. Kustkommunerna betonar vikten av en samlad strategi för klimatanpassning och efterlyser tydliga ställningstaganden för att skydda befintliga investeringar och vägleda i frågor som planerad reträtt, skyddsåtgärder och finansiering.

För att möta dessa behov krävs en mer integrerad och regionalt förankrad planeringsstrategi för kustzonen. Regionplanen har potential att fungera som en samordnande kraft, skapa en enhetlig tolkning av riksintresse för högexploaterad kust och underlätta för kommunerna att balansera olika intressen. Nedan beskrivs de viktigaste planeringsfrågorna utifrån de fyra teman som identifierats i förstudien:

Struktur – bebyggelseutveckling, infrastruktur och tillgänglighet

På regional nivå finns ett särskilt behov av att hantera bebyggelseutveckling i kustzonen och tydligare koppla riksintresse för högexploaterad kust till lokala och regionala värden. Kusten är en attraktiv plats för ny bebyggelse, men ny kustnära utveckling riskerar att fragmentera känsliga miljöer och minska allmänhetens tillgänglighet till kusten. Detta gäller exempelvis när exploatering används som ett verktyg för att finansiera skyddsåtgärder, vilket kan skapa konflikter med riksintressets värden.

Transportinfrastruktur och teknisk försörjning är ytterligare faktorer som påverkar kustzonens struktur. Trycket på vägar och kollektivtrafik ökar i takt med att fler rör sig mot kusten, samtidigt som energi- och vattenförsörjningen måste anpassas till förändrade behov och klimatförutsättningar. Regionplanen kan bidra genom att skapa en gemensam tolkning och tillämpning av riksintresset samt vägleda kommunerna i hur dessa värden kan bevaras samtidigt som en hållbar utveckling möjliggörs.

24. Hamnen i Skanör. ©Apeloga

Upplevelser – rekreation, turism och sammanhängande stråk

Skånes kust är en av regionens mest attraktiva besöksmiljöer, både för boende och turister. Trycket på kustnära rekreationsområden ökar, vilket kan leda till konflikter mellan besökare, näringsverksamheter och bevarandebestånden. Ett särskilt fokus behövs på att hantera slitaget på känsliga miljöer, parkerings- och mobilitetsfrågor samt att säkerställa en god tillgänglighet för olika grupper.

Sammanhängande grönstrukturer och stråk för vandring och cykel kan spela en viktig roll för att sprida besöksstrycket och skapa hållbara rekreationslösningar. Här finns också en tydlig koppling till transportinfrastrukturen, där förbättrade kollektivtrafiklösningar kan minska bilberoendet och dess konsekvenser för kustzonen. På regional nivå finns behov av att samordna planeringen av dessa stråk och identifiera strategiska investeringar som kan förbättra tillgången till kustens rekreationsvärden utan att de överexploateras.

25. Kullaberg, ett attraktivt område för vandring och andra naturupplevelser. ©Frits Meyst

Havsanvändning – energiproduktion, sjöfart och försvarsintressen

Energiproduktion till havs är en växande fråga för regional planering. Havsbaserad vindkraft har stor potential att bidra till den gröna omställningen, men etableringar kan också påverka biologisk mångfald, landskapsbild och andra värden i kustzonen. Konflikter kan uppstå mellan energiproduktion och exempelvis sjöfart, fiske och rekreation. Försvarsintresset har visat sig vara ett hinder för många av planerna för vindkraft i ekonomisk zon i Östersjön. Det kvarstår att se vilka konsekvenser detta kan få för territorialhavet. På sikt kan även andra former av havsenergi bli aktuella.

Sjöfarten är en annan viktig del av havsanvändningen, där farleder och hamnutveckling måste balanseras med miljöhänsyn och kustnära värden. Försvarsintresset har också blivit en alltmer relevant faktor i kustzonen, särskilt med Sveriges NATO-inträde, vilket kan påverka tillgången till vissa områden och skapa nya krav på infrastruktur.

Regionplanen kan spela en roll i att vägleda etableringen av havsbaserad energi och energiöverföring i balans med kustens unika värden och långsiktiga hållbarhet, samt fungera som ett stöd för kommunerna i frågor som rör sjöfart och försvarsanspråk i kustzonen.

Miljö & klimat – ekosystembaserad förvaltning och anpassning

Klimatanpassning är en central fråga för kustzonen och kräver strategiska lösningar på regional nivå. Havsnivåhöjning, översvämningar och erosion hotar både bebyggelse och biologiska livsmiljöer. Det finns behov av erfarenhetsutbyte och strategier för tekniska skyddsåtgärder och naturbaserade metoder.

Byggda lösningar som vallar och murar kan ge snabb effekt men är ofta kostsamma och kan påverka ekosystem och landskap negativt. Naturbaserade lösningar, såsom restaurering av våtmarker och stranddynor, kan i stället bidra till både skydd och biologisk mångfald. Sandfodring används redan som en metod för att hantera erosion, men kräver tillgång till sand som tas från havsbotten i andra områden, vilket kan skapa ytterligare miljökonflikter. Ett samlat, regionalt angreppssätt kan bidra till att minimera konflikter och hitta effektiva lösningar.

Kustnära ekosystem spelar också en viktig roll för att stärka regionens motståndskraft mot klimatförändringar. Ekosystembaserad förvaltning kan bidra till att skydda marina livsmiljöer, stärka biologisk mångfald och skapa naturliga buffertzoner mot översvämningar och erosion (se faktarutan nedan för mer detaljer).

Statliga havsplaner erbjuder en viktig ram för att hantera dessa frågor på nationell nivå, men regionplanen kan fungera som en länk mellan havsplanerna och den kommunala planeringen. Genom regionplanen kan Region Skåne identifiera och samordna anspråk i kustzonen och underlätta för kommunerna att förhålla sig till havsplanerna på ett enhetligt sätt. Det kan även finnas en nytta i att blicka utanför territorialhavet mot ekonomisk zon och grannländerna.

Vad är ekosystembaserad förvaltning?

Ekosystembaserad förvaltning handlar om att applicera en helhetssyn på bevarande och hållbart nyttjande av ekosystemen. Detta innebär att man i förvaltningen tar hänsyn till att samspelet mellan människa och miljö ofta spänner över flera sektorer i samhället.

Ett exempel på hur detta tillämpas i praktiken är Havs- och vattenmyndighetens projekt för ekosystembaserad havsförvaltning. Projektet, som startade 2021, syftar till att främja en utökad regional samverkan kring ekosystembaserad havsförvaltning och pågår fram till 2026. Pilotområdena Södra Bottenhavet, Stockholms skärgård och 8+fjordar i Bohuslän har utvecklat strukturer för praktiskt arbete med ekosystembaserad havsförvaltning. Genom lokala möten, så kallade Aktörsforum, skapas plattformar där tjänstemän, representanter från fiske, företagare, intresseorganisationer, forskare och kustboende kan mötas för att diskutera aktuella havsmiljöfrågor. Dessa forum möjliggör kunskapsdelning och stärker regional samverkan.

Länk till projektets hemsida: <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/program-projekt-och-andra-uppdrag/ekosystembaserad-havsforvaltning.html>

Exempel på regional nivå: Utvärdering av riksintressen i kustzonen i Bohuslän

I rapporten "Riksintressen för obruten och högexploaterad kust" från Västra Götalands län (publicerad år 2015) beskrivs det hur riksintressen för högexploaterad kust är områden med särskilda hushållningsbestämmelser. Detta på grund av sina unika natur- och kulturvärden. För högexploaterad kust innebär de särskilda bestämmelserna i huvudsak att exploateringsföretag och andra ingrepp endast får komma till stånd så länge de inte påtagligt skadar området natur- och kulturvärden. Ingen enskild fritidsbebyggelse får byggas och inte heller vissa industrianläggningar som kräver tillstånd enligt miljöbalken, om det inte redan finns sådana anläggningar.

Rapporten menar att riksintresset för högexploaterad kust har marginell betydelse för utbyggnaden av industri i området. Detta eftersom andra lagar, regler och viljor har större betydelse för om anläggningen beviljas tillstånd eller inte. Den menar också att regeln om att nya fritidshus inte ska beviljas helt tappat mening då det inte finns några restriktioner för hur en bostad används. Även om kommunerna planerar för permanentbostäder kan de sedan köpas och användas som fritidshus. Trots att många byggnader har tillkommit i kommunerna har inte en motsvarande befolkningsökning skett vilket indikerar på att många bostäder endast används som fritidshus.

I rapporten beskrivs det hur kommunerna i sina översiktsplaner inte visat intresse eller engagemang för att själva utveckla värdebeskrivningar eller visioner för hur de anser att riksintresseområdet ska utvecklas. Miljöbalkens enda påverkan för att uppnå de värdena är att försöka begränsa industriutvecklingen. De slutsatser som dras är att riksintresse högexploaterad kust inte tillför nämnvärt skydd eller riktlinjer för området och hur det kan utvecklas, och därför har en otydlig funktion. Andra riksintressen, lagar och viljor styr utvecklingen av området.

Mellankommunal samverkan i kustzonen

Utöver behovet av samverkan och en gemensam planeringsinriktning för kusten och havet på regional nivå kan också samverkan mellan grannkommuner behövas för att hantera särskilda utmaningar och viktiga frågor i den fysiska planeringen i kustzonen. Exempel på frågor där mellankommunal samverkan kan behövas är skydd av grönområden vid kusten och utveckling av sammanhängande stråk för vandring och cykling. Genom att koppla samman kustnära naturområden, samt säkerställa att dessa tillgängliggörs och skyddas från negativ påverkan, kan man stärka både rekreationsvärden och ekologiska samband. Detta kan även bidra till att sprida besöksstrycket och minska slitaget på känsliga miljöer.

Skånes havsbukter, såsom Lommabukten, Lundåkrabukten och Skälderviken, utgör mellankommunala intressen. Samverkan kring dessa kustnära havsområden skapar ett forum för gemensam hantering av miljöfrågor, till exempel vattenkvalitet och biologisk mångfald, men kan också användas för en bredare samplanering kring framtida mark- och vattenanvändning vid kusten. Vid Hanöbukten och Laholmsbukten finns behov av samverkan med kommuner i angränsande län och vid Öresund ett samverkansbehov mellan både svenska och danska kommuner.

Samverkan har inte bara ett värde kustkommuner emellan, utan även mellan kust- och inlandskommuner. Exempelvis är tillgängligheten till kusten en viktig fråga för inlandet, med särskilt behov av samplanering när det gäller kollektivtrafik och cykelförbindelser. Men det kan också finnas potential för samverkan när det gäller gröna samband som

sträcker sig in i landet, teknisk infrastruktur, eller ett samlat grepp om bostadsförsörjning, samhällsservice, verksamhetsetablering och turism som på olika sätt kan bidra till att avlasta kustzonen.

För att stärka samverkan kan forum och strukturer för mellankommunala samarbeten utvecklas ytterligare, exempelvis med fokus på att skapa gemensamma riktlinjer och strategier för kustzonen och det kustnära havets långsiktiga bevarande och utveckling. Detta arbete kan även gynnas av – och dokumenteras genom – framtagandet av mellankommunala planeringsdokument såsom gemensamma "blå översiktsplaner", regionala strukturbilder eller andra styrdokument som beskriver en övergripande strategi för en hållbar fysisk planering för kust och hav i Skåne. Regionplanen kan utgöra ett redskap för detta, men mellankommunala planeringsdokument kan erbjuda möjlighet att ytterligare anpassa och konkretisera planeringsstrategier och inriktningar för olika delar av Skåne och formulera mellankommunala målsättningar eller överenskommelser som kan vara vägledande för kustzonens utveckling.

Exempel på mellankommunal samverkan: Kustzonsplanering i Göteborgsregionen

Projektet "Mellankommunal kustzonsplanering i Göteborgsregionen, Orust och Uddevalla" syftade till att stärka den mellankommunala samverkan för en hållbar utveckling och planering av kustzonen från Kungsbacka i söder till Uddevalla i norr. Genom en fördjupad strukturbild identifierades strategiska frågor kopplade till såväl utveckling som bevarande, vilket lade grunden för gemensamma mellankommunala överenskommelser. Arbetet präglades av ett tvärsektorielt angreppssätt med input från flera olika aktörer och omfattade ett antal olika planeringsaspekter från ekologiska värden till näringslivsintressen och rekreation.

Den fördjupade strukturbilden innehåller sex överenskommelser som styr inriktningen för kustzonsplaneringen:

- Utveckla hållbara kustsamhällen – Stärka samhällen längs kusten med fokus på hållbar tillväxt och infrastruktur.
- Bevara och utveckla ekosystemtjänster – Säkerställa naturens förmåga att leverera ekosystemtjänster som skydd mot erosion och biodiversitet.
- Stärk tillgången till kusten – Förbättra allmänhetens tillgång till kustnära områden genom tillgänglighet och integration.
- Utveckla kustzonen som besöksmål – Kombinera turism med hållbar utveckling för att locka besökare samtidigt som naturen skyddas.
- Främja blå ekonomi – Stödja marina näringar och innovationer inom exempelvis fiske och vattenbruk.
- Samverka kring klimatanpassning – Samarbeta för att möta effekterna av klimatförändringar som stigande havsnivåer och ökad risk för översvämningar.

Projektet underströk vikten av en integrerad strategi som kombinerar ekologiska, ekonomiska och sociala perspektiv för en långsiktigt hållbar förvaltning av kustzonerna i regionen. Det framhåller också hur dialog och samverkan mellan kommuner kan bidra till effektivare planering och implementering av gemensamma målsättningar.

Rekommendationer för fortsatt arbete

Regionplan för Skåne 2022–2040 var den första regionplanen som togs fram inom ramen för Region Skånes nya ansvar som regionplaneorgan, i enlighet med plan- och bygglagen (PBL 7 kap.). Som den första regionplanen på denna nivå fanns ett stort antal frågor att hantera, fördjupa och anpassa till regionplanens strategiska roll, vilket gjorde att inte alla områden kunde behandlas lika utförligt, vilket resulterat i att kusten och havet inte har en så framträdande plats i planen trots sin betydelse för Skånes attraktionskraft.

Med tanke på kustzonens unika värden och de växande utmaningar som påverkar dess långsiktiga hållbarhet finns det dock goda skäl att ge detta område ett särskilt fokus i kommande revisioner eller uppdateringar av regionplanen. Genom att integrera kust- och havsfrågorna tydligare kan regionplanen bli ett starkare verktyg för att hantera både dagens behov och framtidens utmaningar i kustzonen.

Ett ökat besöksstryck på kustnära besöksmål innebär ytterligare utmaningar, särskilt för välbesökta områden där det finns risk för slitage på känsliga miljöer, trafiksäkerhetsproblem och barriäreffekter kopplade till parkeringsbehov och biltrafik. För att hantera dessa frågor behövs en regional strategi som inte bara stärker skyddet av kustzonens unika värden, utan också möjliggör en hållbar utveckling av dess ekonomiska, ekologiska och sociala potential.

Nedan presenteras rekommendationer för hur Region Skåne kan vidareutveckla sitt arbete med fysisk planering för kust och hav, för att vägleda den kommunala planeringen och främja samsyn och samverkan mellan kommuner i kustzonen. Rekommendationerna fokuserar i första hand på insatser inom ramen för det pågående regionplanarbetet.

De två första rekommendationerna (1 och 2) handlar om redaktionella avvägningar kring hur en fördjupning av kustzonen inom regionplanen kan se ut, och hur fördjupningen kan knyta an till tidigare arbete, framför allt kustzonsprojektet från 2001. De nästkommande två (3 och 4) fokuserar på dialog med invånare och kommuner. Därefter kommer två rekommendationer (5 och 6) kring regional samverkan, både inom och utanför Skåne, efterföljt av exempel på möjliga fördjupningar kring specifika frågor där kunskap saknas.

1. Integrering av kustzonsfrågor i regionplanens struktur

Region Skåne bör utveckla ett tydligt och systematiskt tillvägagångssätt för att integrera kustzonsfrågorna i nästa regionplan. Detta kan göras antingen genom ett särskilt kapitel om fysisk planering för kust och hav eller genom att belysa kustzonens värden och utmaningar inom relevanta tematiska fördjupningar.

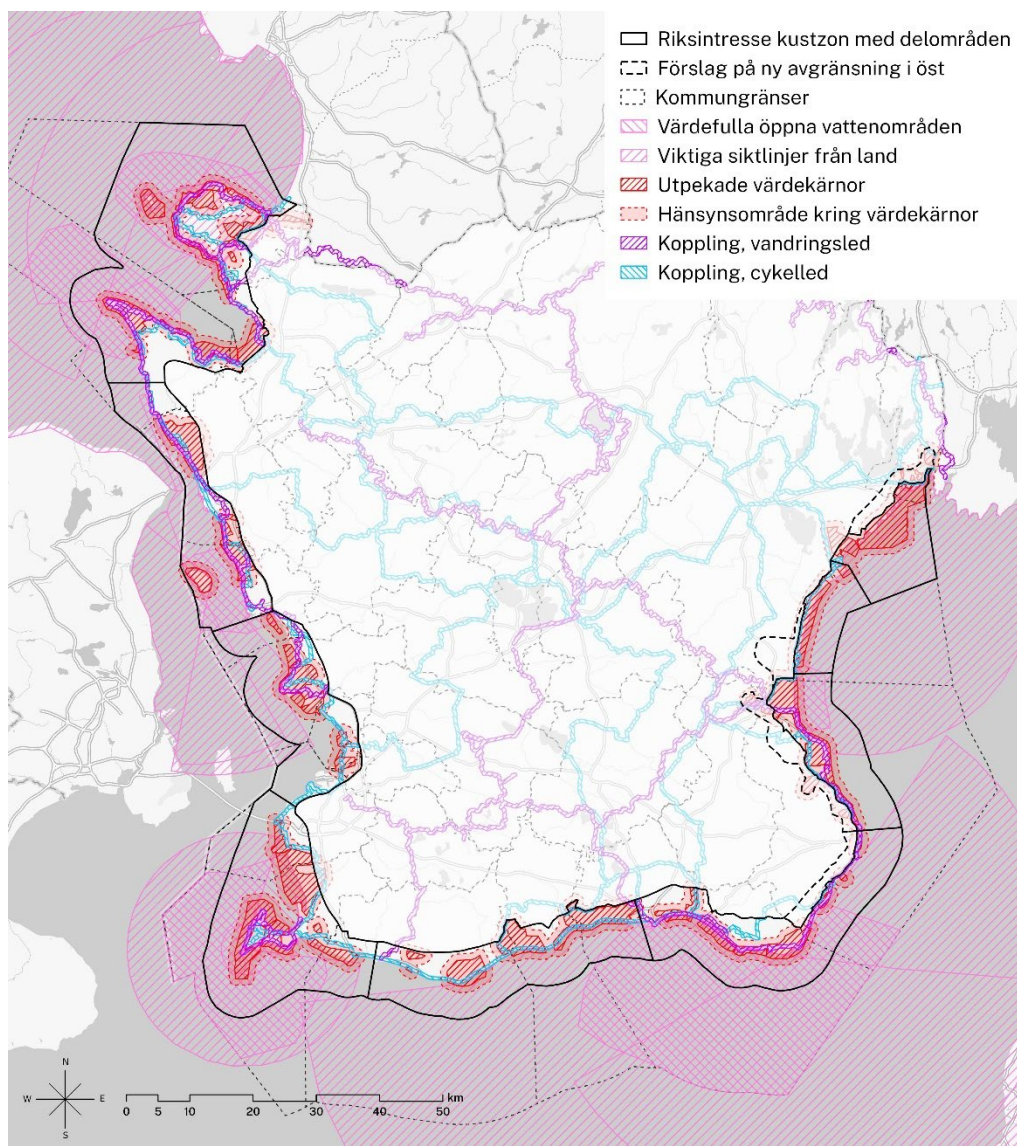
Ett tematiskt upplägg har fördelen att planeringsinriktningar kan beskrivas tydligt, men riskerar också att fragmentera innehållet och göra det svårare att hantera målkonflikter mellan exempelvis bevarande av natur- och kulturvärden och behovet av teknisk infrastruktur. En geografisk indelning med separata kapitel om havet, kusten och inlandet kan spegla landskapets unika förutsättningar och ge utrymme för att synliggöra och hantera kumulativa effekter.

Om tematiska och geografiska perspektiv kombineras kan detta möjliggöra en bredare analys, där synergier mellan olika värden – exempelvis mellan natur, kultur och besöksnäring – identifieras. Exempelvis kan tematiska fördjupningar

användas att beskriva planeringsinriktningar och geografiska indelningar för att peka på särskilda möjligheter eller utmaningar kopplat till landskapet och platsens förutsättningar. Målkonflikter bör lyftas fram och ställningstaganden göras för att ge kommunerna ett tydligt stöd.

2. Utveckling av värdekärnor och illustration av samband och påverkansområden

Regionen kan bidra till att identifiera och stärka värdekärnor i kustzonen, såsom områden med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden, bland annat genom att tydliggöra platsernas och funktionernas lokala och regionala nytta. Som stöd för detta kan hänsynsområden pekas ut kring värdekärnorna. I exempelbilden nedan har en buffertzon på 1 kilometer skapats kring utpekade värdekärnor för att fånga upp att även förändringar i omgivningen kan påverka kvaliteterna inom området.

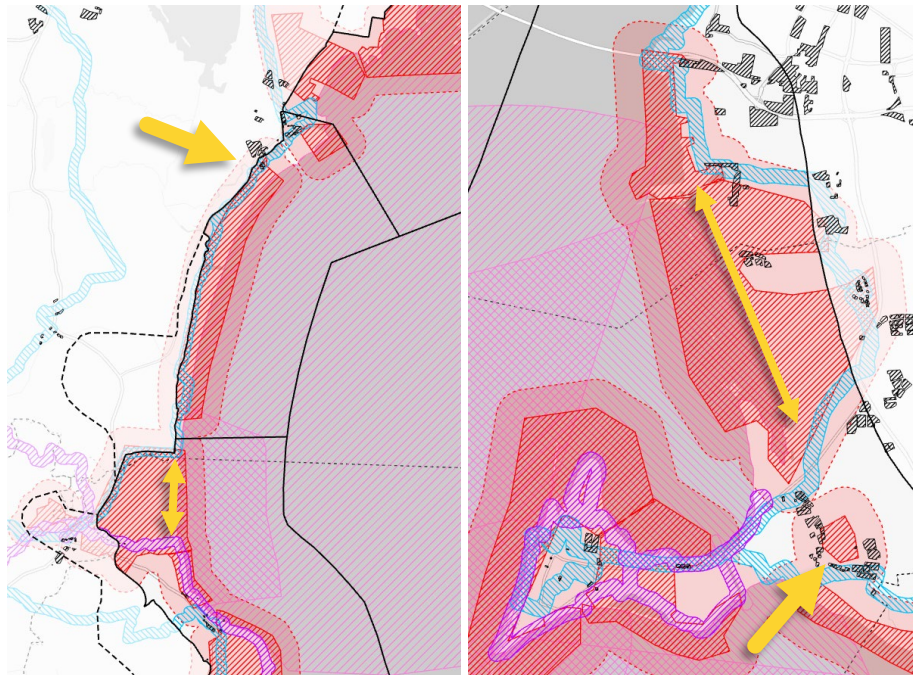

26. Exempelkarta som visar en samlad bild över värdekärnor med hänsynsavstånd samt kopplingar i form av vandringsleder och turismcykelvägar. Bilden illustrerar också utpekade siktlinjer från land mot havet.

Ett hänsynsavstånd kring värdekärnorna behöver inte innebära att det läggs lock på all utveckling i omgivningen, men kan till exempel leda till att anpassningar görs för att minska negativ påverkan. En fördjupning kring värdekärnornas utbredning och känslighet kan också leda till att vissa gränser dras om, eller att värdekärnor kan ges olika hänsynsavstånd beroende på innehåll och användning.

I kartbilden illustreras också kopplingar mellan områden i form av vandringsleder (Skåneleden) och cykelleder (utpekad turismcykelled från NVDB). Detta kan bidra till att säkerställa kopplingar mellan områden, men också att identifiera brister och barriärer och peka ut förbättringsåtgärder.

27. Illustration där hänsynsområden och kopplingar jämförs med kommunalt utpekade utvecklingsområden för att identifiera risk för påverkan på övriga värden i kustzonen. Denna detaljnivå kan också illustrera behov av stärkta kopplingar genom värdekärnorna.

Som ett exempel inkluderas också siktlinjer från land mot havet för att indikera att förändringar i havsområdet också har påverkan på kusten. Visade områden är hämtade från havsplanernas kulturmiljöunderlag som identifierat flera viktiga utblickar och visuella samband i Skåne. Dessa utblickar borde visas som en gradient, där risk för negativ påverkan på kusten avtar när avståndet ökar.¹⁵

3. Fördjupad dialog med allmänheten

En bredare involvering av allmänheten kan ge fördjupade insikter om kustzonens användning och värden, särskilt där potentiella konflikter finns mellan olika intressen. Aktiviteter som är spridda över stora områden och som upplevs som flyttbara, särskilt med koppling till friluftsliv och rekreation, har ofta ett svagare skydd än ekonomiska eller försvarsrelaterade anspråk.

¹⁵ Siktradiens storlek har koppling till topografin på land, där en högre belägen vypunkt ger ett större siktområde till havs. Därför är radien större vid Ales stenar än vid Falsterbrohalvön.

En kartläggning som också omfattar insamling av geografiska data kan belysa viktiga områden inom kustzonen baserat på vilka typer av aktiviteter som förekommer, användningens intensitet och varaktighet/säsongsvariationer. Kartläggningen kan också fånga upp hur människor tar sig till och från kustzonen, och vilka störningar eller brister som upplevs. Detta kan användas för att stärka planeringen och ge dessa aspekter större tyngd i den fysiska planeringen.

Liknande kartläggningar har tidigare genomförts i Göteborgsregionen (inklusive Orust och Uddevalla)¹⁶ och i Danmark.¹⁷

4. Samordning mellan kommuner

Region Skåne kan bidra till att definiera mellankommunala intressen och samband i kustzonen, både i mindre geografiska områden där två eller tre kommuner kan samarbeta och i större regionala sammanhang. Samordning kan exempelvis ske kring grönstruktur, transportförbindelser och gemensamma riktlinjer för hantering av riksintresse högexploaterad kust. Ett forum för regional dialog kan stärka kommunernas gemensamma förmåga att hantera planeringsfrågor i kustzonen.

5. Samverkan med Länsstyrelsen

Regionen kan spela en roll i dialogen mellan länsstyrelsen och kommunerna kring bebyggelseutveckling i kustzonen. En ökad samsyn kring definitioner och begrepp kopplade till riksintresset kan bidra till mer enhetliga avvägningar i hela regionen. En del av detta kan vara att formulera Region Skånes syn på avgränsningen av riksintresse för högexploaterad kust.

6. Samverkan mellan regioner

Skydd och utveckling av kustzonen sträcker sig ofta över länsgränser och samverkan med andra regioner, såsom Halland och Blekinge, är avgörande för att hantera gemensamma värden och utmaningar. Exempelvis kan nyttor finnas i samverkan med Halland, som nyligen också fått ett regionplaneansvar, eller med Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen i Västra Götaland, som tidigare har gjort egna utredningar kopplat till riksintresse för högexploaterad kust.

7. Fördjupning kring rättsfall

Det kan finnas en nytta av att kartlägga rättsfall från mark- och miljödomstolar som rör hanteringen av riksintresse för högexploaterad kust och kan vara prejudicerande. Dessa rättsfall kan ge viktiga insikter för kommuner och regioner i hur olika intressen kan balanseras och hanteras i planeringsprocessen.

8. Fördjupning kring försvarsintresset

Med Sveriges inträde i NATO kan försvarsintresset i kustzonen och havet få en större roll. Det är viktigt att analysera hur detta påverkar användningen av kust- och havsområden, inklusive behov av ny infrastruktur och anläggningar. Havsbaserad vindkraft är ett särskilt intressant exempel där konflikter mellan energi- och försvarsintressen redan identifierats. Vissa övningsområden kan i dag nyttjas för rekreation vid tider då övningsverksamhet inte pågår, men framtiden för denna samexistens är osäker om intensiteten i försvarsanvändningen ökar.

---

¹⁶ <https://storymaps.arcgis.com/stories/666f1359b3ac43eb8e70c5d2f82ab450>

¹⁷ https://curis.ku.dk/ws/portalfiles/portal/192110710/Bl_tFriluftsliv_020318.pdf

Bilaga. Värdekärnor och delområden

Förteckning över utpekade värdekärnor inom Riksintresse Kustzon från rapporten "Skånes kustområden – ett nationallandskap" (2001). N = Naturvård; K = Kulturvård; F = Friluftsliv.

ID	NAMN	Värden	Beskrivning
1.1	Hallandsås	N, K, F	Branta sluttningar med lövskog, fornlämningar som hackerör och gravfält. Naturreservat och riksintresse.
1.2	Sinarpsdalen	N, K, F	Ålderdomligt landskap med stengärden, naturbetesmarker och fornlämningar. Riksintresse och skyddsområde.
1.3	Grevie Salomonhög och St Nötte	K, F	Högt belägna gravhögar i Bjärehalvöns inland. Värdefull landskapsbild.
1.4	Grevie åsar	N, K, F	Rullstensåsar med fäladsmarker och välbevarad betesflora. Naturreservat och riksintresse.
1.5	Segelstorp	N, K, F	Välbevarade gårdar från 1800-talet med trädkantade uppfarter. Riksintresse och kulturminnesvård.
1.6	Norrviken	N, K, F	Lövskogar, betesmarker och Norrvikens trädgårdar med al- och askkärr. Naturreservat och riksintresse.
1.7	Hovs hallar	N, K, F	Dramatiska klippformationer med rik flora och fauna. Naturreservat och habitatförslag.
1.8	Hov	K, F	Odlingslandskap med inslag av fäladsmarker och gravfält. Riksintresse.
1.9	Bjärekusten	N, K, F	Öppna kustfälader, gravhögar, och klapperstensfält som Gröthögarna. Naturreservat och riksintresse.
1.10	Hallands väderö m.m.	N, K, F	Skärgårdsö med gammal betesmark, sällsynta arter och rikt fågelliv. Naturreservat och habitatförslag.
1.11	Sandskogen	N, K, F	Tallskog och kustnära dyner av morfologiskt intresse. Naturreservat och riksintresse.
1.12	Jonstorp-Sandön	N, K, F	Kustparti med grunda vikar och strandängar, rikt fågelliv. Riksintresse och habitatförslag.
1.13	Skäret	N, K, F	Klippkust med ljunghed och rik fjärilsfauna. Naturreservat och rekreativa värden.
1.14	Arild	N, K, F	Fiskeläge med klippstränder, ljunghed och kulturhistoriska värden. Riksintresse och habitatförslag.
1.15	Kullahalvön	N, K, F	Unik natur och kulturhistoria, rik flora, grottor med stenålderslämningar. Naturreservat och riksintresse.
1.16	Nyhamnsläge	N, F	Fiskeläge med sandstrand, kusthed och viktiga fågelområden. Riksintresse och habitatförslag.

ID	NAMN	Värden	Beskrivning
2.1	Viken-Helsingborg	N, K, F	Oexploaterat landskap med landborg, skogsmark och bronsåldershögar. Godsmiljöer och välbevarade bymiljöer.
2.2	Rydebäck-Råån	N, K, F	Strandnära backlandskap och dalgång med betesmarker och lövskog. Rikt på flora, fauna och sällsynta mollusker.
2.3	Glumslövsbackar	N, K, F	Kuperat jordbrukslandskap med betesmarker och många fornlämningar. Tidigare tegelbruk och kustskansar.
2.4	Ven	N, K, F	Platå med klintkuster, unik flora och fauna. Medeltidskyrkor och fornlämningar, ålderdomlig gårdsbebyggelse.
3.1	Saxåns mynning	N, K	Flacka strandängar med rikt fågelliv och intressant flora. Grunda havsområden viktiga för fiskuppväxt.
3.2	Järavallen - Lundåkrabukten	N, F	Rastplats för fåglar, betade strandängar och torrängar. Geologiskt intressant område med sanddynlandskap.
3.3	Barsebäck	N, K	Godslandskap med anor från 1300-talet, medeltidskyrka och äldre bymiljöer präglade av fiskelägen och kustförsvar.
3.4	Salviken - Vikhög	N, K	Värdefull fågelokal med strandängar och små fiskelägen. Gravhögar från bronsåldern vittnar om tidig bosättning.
3.5	Kävlingeåns mynning-Löddesnäs	N, F	Våtmarksområde med rikt fågelliv och fuktiga betesmarker. Strandängsflora i yttre områden.
3.6	Haboljung	N, F	Kustavsnitt med varierad vegetation, kärrområden viktiga för fågelliv och groddjur, samt ett populärt strövområde.
3.7	Lomma södra-Arlövs ängar-Alnarp	N, K	Marskartade strandängar, grunda revlar med rik fågelfauna, odlingslandskap och historiska byggnader vid Alnarp
4.1	Klagshamnsudden och strandängar mot Lernacken	N, K, F	Område med kulturhistoriska industrilämningar och värdefulla naturområden, rikt fågelliv och kalkanpassad flora.
4.2	Strandängarna mellan Klagshamns- udden och Höllviken	N, K	Stort och värdefullt strandängsområde, rikt fågelliv, sällsynta växter, och betydande marinarknologiska lämningar.
4.3	Ljungen och Ångsnäset	N, K	Hedlandskap med speciell flora och fauna, historiska lämningar, och laguner med rikt fågelliv.
4.4	Knösen, Flommen och Måkläppen	N, K, F	Öppna betesmarker, unika strandprocesser, viktiga livsmiljöer för fåglar och säl, samt geovetenskapliga värden.
4.5	Kämpingebukten	N, K, F	Strand- och gräshedsvegetation, geologiskt intressant ås, rik flora och fauna, samt fiskeläge med historiska inslag.
4.6	St. Hammar	K	Slättbygd med medeltida kyrka, kyrkby och agrart präglat landskap med visuella kulturvärden.

ID	NAMN	Värden	Beskrivning
5.1	Dalköpinge ängar	N	Strandnära betesmark med rikkärr, hedvegetation, orkidéer och rikt fågelliv. Kulturhistoriska spår finns, bl.a. kapellruiner och stenbro.
5.2	Gislöv	K	Odlingslandskap med kulturhistoriska lämningar som stenkammargravar, gravhögar och medeltida kyrkor. Typiskt skifteslandskap.
5.3	Smyge	N, K, F	Kuststräcka med rik flora (150 arter, inkl. praktnejlika), rikkärr, orkidéer och stinkpadda. Sista huggormspopulationen vid sydkusten.
5.4	Skateholm – Hörte	N, K, F	Blandning av natur- och kulturvärden: strandhed, fuktängar, fågelliv, historiska gravanläggningar och landets sydligaste ädellövskog.
5.5	Abbekås - Ystad	N, K, F	Flackt kustområde med gravhögar, medeltida fiskelägen, artrika betesmarker, och kulturhistoriska spår från brons- och medeltid.
6.1	Ystad sandskog	N, F	Geologiskt intressanta formationer med strandvallar och dynbildningar. Rik flora och värdefulla biotoper i intilliggande mossar. Populär badstrand.
6.2	Nybroån	N, F	Sandhedsvegetation vid stranden, populär för bad. Ådalen har fuktängar med intressant flora och fauna samt en vacker landskapsbild.
6.3	Hammars backar	N, F	Kustås med varierad topografi, branta klinter och erosionsytor med backsvalekolonier. Del av Kabusa skjutfält.
6.4	Kåseberga - Ale stenar	N, K, F	Betad kustås med Ales stenar, Sveriges största skeppssättning från yngre järnåldern. Bevarat fiskeläge i Kåseberga.
6.5	Sandhammaren	N, K, F	Stora sanddyner, be vuxna med planterad krattskog. Hagestads mosse i norr kantas av betesmarker. Viktigt för naturvård och friluftsliv.
6.6	Örnahusen	K, F	Fiskeläge med små längor från tidigt 1800-tal. Användning av kåsar för båtar, med grusvägar och öppna platser för garn.
6.7	Gislövs hammar	N, K	Gravfält, hällkistor och resta stenar längs kusten. Tidigare brytning av kalksten och kvarnsten. Kalkugn från 1800-talet.
6.8	Simris strandängar	N, K	Hällristningar från bronsåldern med skepp, solhjul och figurer. Småbrutet fäladslandskap längs kusten.
7.3	Ravlunda	N	Militärt övningsfält med hedvegetation och betesmarker. Rik flora och betydelsefullt för fågellivet. Bok- och granskog inåt land.
7.4	Vitemölla-Kivik	N, K, F	Kulturlandskap med naturbetesmarker, sandstäpp och fornlämningar. Havängsdösen och Kiviksgraven är viktiga historiska monument.

ID	NAMN	Värden	Beskrivning
7.5	Stenshuvud	N, K, F	Nationalpark med bergknalle (97 m) och lövskog. Geologiskt intressant med rik flora och fauna. Fornborg på toppen.
7.6	Rörums strand	N, F	Brant klintstrand med pågående erosion. Ovanför finns odlingsmark, fruktodlingar och en golfbana.
7.7	Rörums backar	N, K, F	Kuperat betat landskap med biologiska och kulturhistoriska värden samt lång kontinuitet i markanvändning.
7.8	Tjörnedala – Vik	N, K, F	Brant sluttande kust med biologiskt rika hag- och lundmiljöer. Fornlämningar och välbevarad gård i Tjörnedala.
7.9	Tobisborg	N, K, F	Lövskog på landborg med hagmarker nedanför. Kustlandskap med sandhed och varierad strand (sand, morän, klippor).
7.10	Bäckhalladalen	N, F	Beteslandskap med synliga bergspartier och dammar med rikt grodliv. Floran i betesmarken är artrik.
7.11	Brösarps backar	N, K, F	Betat backlandskap i Verkeåns dalgång med stora värden för flora och fauna. Har visuell kontakt med havet.
8.1	Äspet	N, F	Udden söder om Åhus med laguner och revlar som gynnar ett rikt fågelliv. Tallskog innanför stranden populär för promenader. Naturresevat.
8.2	Hanöbukten	N, K, F	Skånes längsta sandstrand med dynområden och kusttallskog som planterades på 1700-talet för att hindra sanddrift. Helge åns utlopp finns vid Gropahålet. Området innehåller känsliga sandhedspartier och viss fritidsbebyggelse. Naturresevat och riksintresse.
9.1	Rinkabyfältet	N	Sandigt militärt övningsfält med stora gräsmarker, tallplanteringar och unik flora och fauna. Dynbildningar vid sandstranden. (Förslag till habitatdirektivet).
9.2	Skärgården	N, F	Skånes enda skärgård mellan Valje och Åhus med flack moränkust, strandängar och artrik flora. Viktig för fågelfaunan. Innehåller fiskebodas och stengärdesgårdar med kulturhistoriskt värde. (Delar naturresevat).
9.3	Siesjön	N	Sjö med täta vassbälten och artrikt fågelliv. Omkring finns naturbetesmarker och varierat landskap. (Riksintresse naturvård).
9.4	Edenryd	N, K	Odlingslandskap med stengärdesgårdar och småskalig karaktär. Byn Edenryd är en välbevarad radby av kulturhistoriskt värde. Området har artrika naturbetesmarker.
9.5	Skräbeån	N	Å som rinner från Ivösjön till Hanöbukten med kärrmarker, strandskogar och hotade arter. Området präglas av Årups herrgård med stordrift och alléer.

Beskrivning av de nio övergripande delområden från kustzonsprojektet 2001 med rekommendationer och utvecklingspotential. Källa: Region Skåne och Länsstyrelsen i Skåne, 2001.

	Delområde	Rekommendationer	Utvecklingspotential
1	Nordvästkusten mellan Hallandsgränsen och Höganäs	Bebyggelse bör koncentreras bakom befintliga kustområden, med hänsyn till natur- och kulturvärden. Vindkraft och större turist-anläggningar bör placeras varsamt. Spångning och förbud kan minska slitage på känsliga områden.	Stärka natur- och kulturvärden med bättre naturvård och friluftsliv. Betesdrift och leder kan utvecklas. Förbättrad tillgänglighet och turismsatsningar på historiska och naturrika områden.
2	Västkusten mellan Höganäs och Landskrona	Begränsa tätortsutbyggnad längs kusten. Det är viktigt att bibehålla betesdriften längs kusten för den biologiska mångfalden och det rörliga friluftslivet. Ny bebyggelse bör anpassas till befintliga strukturer och byggnadstraditioner.	Stärka landskapskaraktären genom att bevara öppna ytor och restaurera alléer. Öka tillgängligheten för friluftslivet genom att anlägga stigar och vandringsleder. Kommunerna har begränsat med allemansrättslig mark och olika områden kan knytas samman för att öka tillgängligheten.
3	Västkusten mellan Landskrona och Malmö	Expandera tätorter inåt land för att skydda kusten. Fokus på bevarande av betesmarker och skydd av grunda vikar under häckningstid. Vandringsleder och cykelvägar kan öka tillgängligheten.	Restaurering av våtmarker och strandängar för fågel- och strandflora. Friluftsliv kan utvecklas med leder samt ökad service och information. Fiskelägen och naturområden har stor turistpotential.
4	Sydvästkusten mellan Malmö och Trelleborg	Begränsa tätortsutbyggnad längs kusten och begränsa ny fritidsbebyggelse. Ombyggnad och komplettering av befintlig bebyggelse bör ske med hänsyn till landskapsbild och kulturhistorisk tradition.	Restaurera pilevallar och tångvallar för att stärka kulturhistorisk karaktär. Skapa rekreativsmöjligheter i odlingslandskapet. Strandängarna och deras hävd är centralt för att stärka den biologiska mångfalden och bevara kulturlandskapet.
5	Sydskusten mellan Trelleborg och Ystad	Ny bebyggelse bör placeras inåt landet och anpassas till befintliga strukturer. Och undvika utbyggnad som kommer i konflikt med natur- och kulturmiljövärden.	Restaurera betesmarker och utöka betesarealen. Återskapa våtmarker samt ängs- och betesmarker kring vattendragen. Restaurera pilevallar i odlingslandskapet.
6	Sydöstkusten mellan Ystad och Simrishamn	Ny bebyggelse bör etableras inåt land, med hänsyn till riksintresset. Utökad bebyggelse i fiskelägen bör placeras på insidan. Begränsa ytterligare fritidsbebyggelse längs kusten. Bevara den karaktäristiska gårdsstrukturen i landskapet. Säkerställa betesdrift.	Öka betestrycket och restaurera igenväxta betesmarker söder om Simrishamn. Restaurera och utöka Ingelstads och Hagestads mossar. Öka inslaget av ek i tallskogarna. Återskapa småbiotoper och våtmarker.

	Delområde	Rekommendationer	Utvecklingspotential
7	Östkusten mellan Simrishamn och Julebodaån	Expanding bör göras inåt landet samt inga fler exploateringsföretag bör genomföras inom kustzonen (ex, vindkraft, hamnanläggningar m.m.). Motverka förändringar som påverkar landskapsbilden negativt genom att vidmakthålla variationen i landskapet.	Öka betetrycket och restaurera igenväxta betesmarker söder om Simrishamn. Restaurera och utöka Ingelstads och Hagestads mossar. Öka inslaget av ek i tallskogarna. Återskapa småbiotoper och våtmarker.
8	Östkusten mellan Julebodaån och Åhus	Begränsa ytterligare fritidsbebyggelse och lokalisera den till befintliga tätorter eller inåt landet i fiskelägen. Motverka förändringar som påverkar natur- och kulturvärden. Undvik större anläggningar i kustzonen. Tillåta naturliga dynprocesser i reservat och öka lövträdsinslaget.	Öka andelen lövskog och skapa en mer varierad skogsmiljö. Vårda och informera om kulturhistoriskt värdefulla fritidshus och ekonomibyggnader för fisket. Bygga ut stigsystemet i tallskogarna för friluftslivet. Utveckla logimöjligheter för att öka turismen.
9	Nordöstkusten mellan Åhus och Blekingegränsen	Begränsa ny bebyggelse och kompletteringar till befintlig bebyggelse. Begränsa fritidsbebyggelse till anslutning till befintliga fritidshus. Styr expansion av tätorter utanför kustzonen. Säkerställa beteshävd på strandängarna. Undvika nya vindkraftverk.	Säkerställa, upprusta och vårda kulturmiljöer. Öka tillgängligheten för friluftsliv genom anläggande av vandrings- och cykelled. En viktig åtgärd är bättre hävd av betesmarkerna. Värdefulla kulturmiljöer, inklusive fornlämningar, bebyggelsemiljöer och enskilda byggnader, bör prioriteras för att bevara det kulturella arvet.

Bilaga. Klimatscenarier och havsnivåer

Sammanställning av kommunernas hänvisning till scenarier för framtida klimatförändringar och anpassningar av framtida nivåer till havsnivåhöjning och skyfall/naturhändelser.

Kommun	RCP	Havsnivå
Bromölla	Saknas information om RCP för Bromölla kommun.	Stigande havsnivåer förväntas påverka infrastruktur och viss bebyggelse vid kusten, bland annat genom ökad risk för översvämningar, skred/ras, ökad kusterosion och stigande grundvattennivåer. För Bromölla gäller det att ha beredskap för högvattenstånd på mellan 2–3 meter över dagens medelvattenstånd.
Burlöv	Saknas information om RCP för Burlöv kommun.	Kommunen ska verka för att +3,0 meter över havet ska vara miniminivå för byggbar mark vid ny bebyggelse, såvida inte andra lämpliga åtgärder vidtas till skydd mot översvämning och grundvatten. Minimihöjden bör revideras allteftersom ny kunskap om havsnivåhöjningar presenteras men bör för nuvarande (2013) vara 3 meter över havet.
Båstad	Saknas information om RCP för Båstad kommun.	Båstad kommun har tagit ett ställningstagande där ingen ny bebyggelse i kustområdet under 3,5 meter över havet får tillkomma om inte andra åtgärder som skyddar mot översvämning vidtas
Helsingborg	Saknas information om RCP för Helsingborg kommun.	All ny bebyggelse ska dimensioneras för en havsnivå på +3,5 meter. För samhällsviktiga anläggningar är denna nivå +4 meter.
Höganäs	Saknas information om RCP för Höganäs kommun.	Ett framtida vattenstånd med 10–100 års återkomsttid kan variera mellan 237 och 271 centimeter. Ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt bör därför placeras med lägst grundläggningsnivå minst 3 meter över havet (RH 2000).
Kristianstad	Kristianstad kommun baserar analysen utifrån RCP 8,5 år 2100.	Havsnivå +2,57 meter år 2100 blir det värsta scenario som utgör underlag för planeringen i kust och havsplanen för Kristianstad.
Kävlinge	Kommunen baserar sina analyser utifrån RCP 8,5 år 2100.	Enligt SMHI:s och MSB:s rapport Stigande havsnivåer och ökad översvämningrisk (2018) kan havets medelvattennivå komma att stiga +1,1 meter till år 2100. Havsvattennivån kan dessutom temporärt bli 1,5–2 meter högre vid stormväder.
Landskrona	Saknas information om RCP för Landskrona kommun.	Generellt gäller att nytillkommande bebyggelse ska placeras på marknivåer över +3 meter. Kompletteringsåtgärder inom befintlig bebyggelse kan dock övervägas.
Lomma	Saknas information om RCP för Lomma kommun.	Medelhavsvattenståndet förväntas stiga med 0,6 – 1,10 meter till år 2100 (relativt RH 2000). Det går heller inte att utesluta risken att den globala medelhavsnivån kan höjas upp till 2 meter fram till 2100. Nya bebyggelseområden får enbart tillkomma på mark som ligger på lägst 3 meters höjd över havet.

Malmö	Malmö stad använder RCP 8,5, medianvärdet (+1,19 m) tillsammans med en högvattenhändelse med 200 års återkomsttid, medianvärde (+1,52 m).	Malmö stad har en prognostierad framtida tillfälligt höjd havsnivå på +2,71 meter som klimatunderlag.
Simrishamn	Simrishamns havsplan tar utgångspunkt i FN:s klimatpanels IPCC högsta riskscenario RCP 8,5, som är det troliga scenariot för år 2100 om vi inte drastiskt lyckas ändra utvecklingen.	Enligt SMHI:s rapport Framtida havsnivåer i Sverige (2017) beräknas det framtida medelvattenståndet utifrån klimatscenario RCP 8,5 uppgå till +102 cm för Simrishamns kommun. Vidare framgår det i SMHI:s rapport Beräkning av högsta vattenstånd längs Sveriges kust (2017) att högsta beräknade havsvattenstånd vid mätstationen i Simrishamn är 161 cm. Summan av dessa värden ger ett högsta beräknat vattenstånd år 2100 på 263 cm (102+161 cm).
Skurup	Saknas information om RCP för Skurups kommun.	Med anledning av klimatförändringar och stigande havsnivåhöjningar samt en hållbar utveckling av orten, föreslås inga nya bostäder på mark som ligger lägre än +3 meter över havet.
Trelleborg	RCP 8,5 avseende medelvattenytans stigning i kustnära planering.	RCP 8,5 skulle innebära en höjning av medelhavsnivån med drygt 1 meter till 2100 och drygt 2 meter till 2150 jämfört med idag (RH 2000).
Vellinge	Vellinges kustprogram har ett långsiktigt perspektiv och tar höjd för idag kända förutsättningar till 2100 enligt IPCC:s klimatscenario RCP 8,5.	För kustzonen i övrigt kommer kommunen att ställa krav på att det inte etableras ny bebyggelse på marknivåer under +3,5 - 4 meter och att det upprättas lokala skydd för enstaka lägre liggande bebyggelse.
Ystad	De identifierade havsnivåerna är baserade på IPCC:s scenario RCP 8,5 som har regionaliserats av SMHI 2011.	Idag sker havsnivåhöjningen med ca 3 mm/år (SMHI, 2009). Denna takt kommer på sikt att öka och år 2100 antas medelvattenståndet i havet runt Ystad vara cirka 90 cm högre än år 1990 (SMHI, 2011). Ett högvatten med 100 års återkomsttid år 2011 beräknas vara +166 cm, med havsnivåhöjning beräknas samma högvatten år 2100 vara +257 cm (SMHI, 2011).
Ängelholm	Saknas information om RCP för Ängelholms kommun.	Riktlinjer för höjdnivåer: +4 m ö h avseende byggnader med samhällsviktig verksamhet samt + 3,5 m ö h för övrig bebyggelse.

Bilaga. Tätortsutveckling i kustzonen

En jämförelse har gjorts baserat på SCB:s geodata för tätorter, med tillbakablick mot 1995.

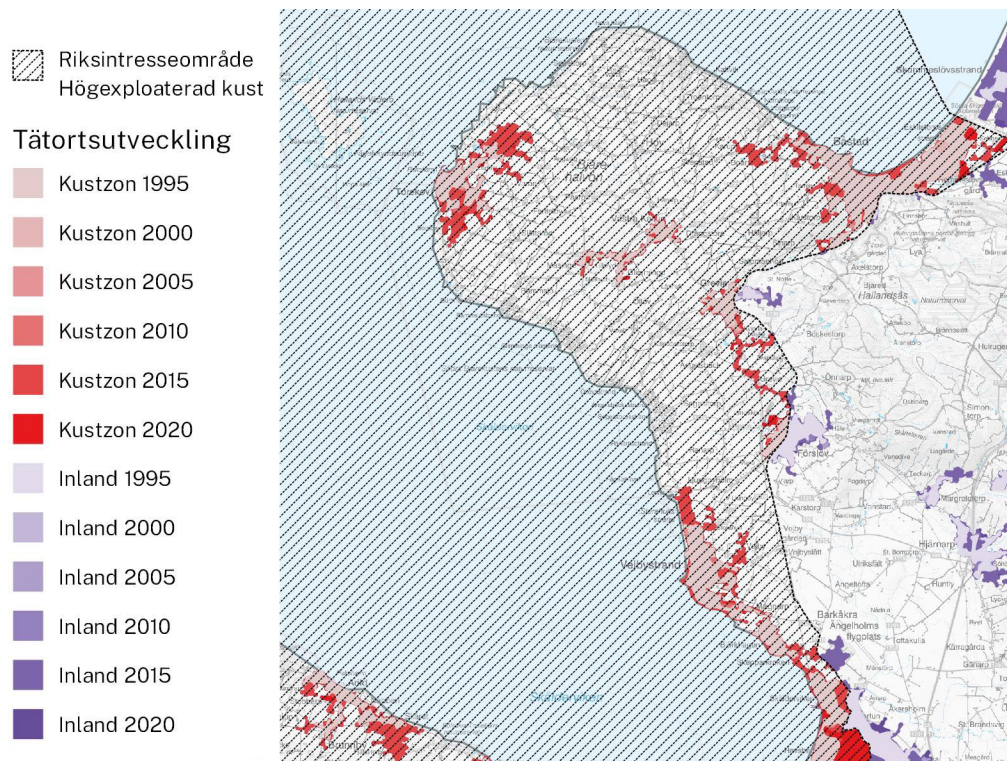

Illustration av tätortsutvecklingen på Bjärehalvön, inom Båstad och Ängelholms kommuner.

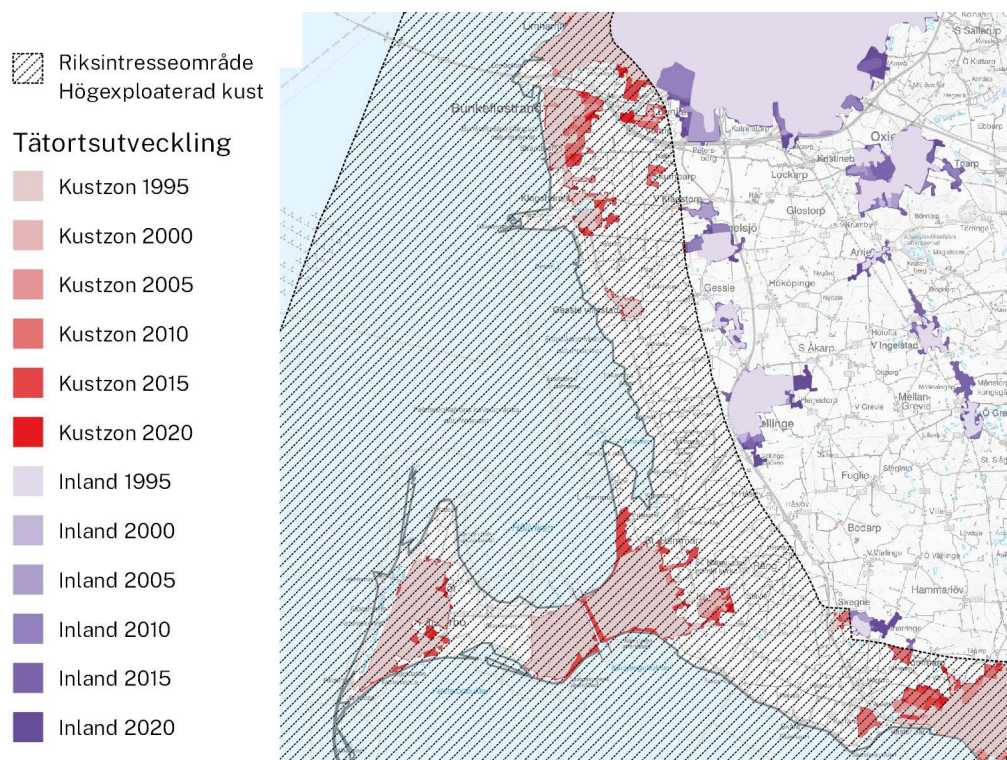

Illustration av tätortsutvecklingen i södra del av Malmö, Vellinge och västra Trelleborg.

 Riksintresseområde
Högexploaterad kust

Tätortsutveckling

- Kustzon 1995
- Kustzon 2000
- Kustzon 2005
- Kustzon 2010
- Kustzon 2015
- Kustzon 2020
- Inland 1995
- Inland 2000
- Inland 2005
- Inland 2010
- Inland 2015
- Inland 2020

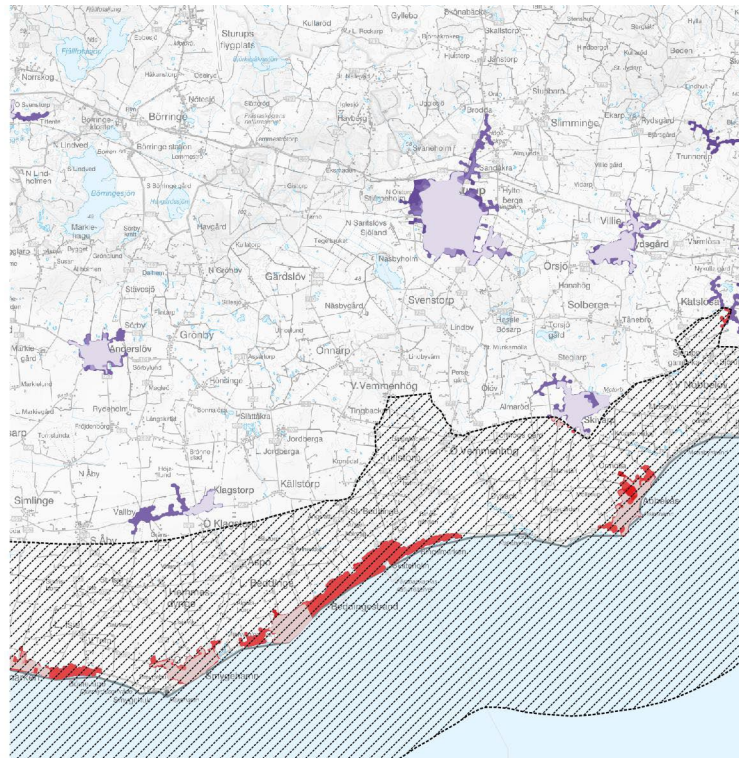

Illustration av tätortsutvecklingen i östra del av Trelleborg och Skurup

 Riksintresseområde
Högexploaterad kust

Tätortsutveckling

- Kustzon 1995
- Kustzon 2000
- Kustzon 2005
- Kustzon 2010
- Kustzon 2015
- Kustzon 2020
- Inland 1995
- Inland 2000
- Inland 2005
- Inland 2010
- Inland 2015
- Inland 2020

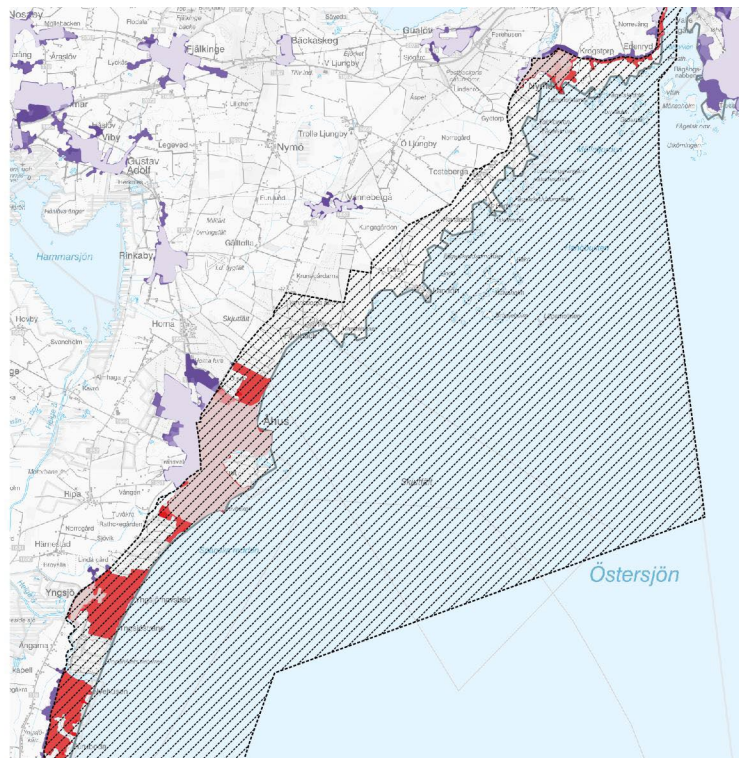

Illustration av tätortsutvecklingen kring Åhus i norra delen av Kristianstad samt Bromölla.

Vissa tidigare fritidshusområden har av SCB klassats om till tätorter, särskilt i perioden 2015-2020. Detta gäller exempelvis Yngsjö och Furuboda söder om Åhus.

Region Skåne
291 89 Kristianstad
Telefon: 044-309 30 00
utveckling.skane.se

